DIN LUMEA BASMELOR

BCU Cluj / Central University Library Cluj

1910

I. T. MERA

DIN LUMEA BASMELOR

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CU 87 ILUSTRAȚIUNI ORIGINALE

BCU Cluj-Napoca
RBCFG201800739

BUCUREȘTI
—
Institutul de Arte Grafice
și Editură „MINERVA“
STRADA REGALĂ 6.
1906

Crăişorul Şărpilor

Era odată un om şi omul acela era bătrân, că împlinise mulţi ani. Şi omul cel bătrân era fript de sărac, că nu avea decât o babă slăbănoagă şi o colibă de căsuţă în o margine de sat. Moşul, adică omul cel bătrân, mergea în fiecare zi la lucru şi lucra pe bani şi din ce câştiga trăia şi el şi baba. Şi moşul avea obiceiul că cum se întorcea sara dela lucru, mergând cu ochii în pământ, ridica ori ce-i venia în cale şi băga în traistă. Şi apoi ştiţi d-voastră, că traista săracului e traista ţiganului! Acuşi găsia o ruptură de potcoavă, acuşi nişte aşchii de lemne, mai câte un ban ruginit şi în sfârşit ce dădea Dumnezeu. Şi baba strângea binişor tot ce aducea moşul, c'apoi mai căpăta câte ceva pe ele, că săracii, atunci ca şi acuma, numai cu mare greutate puteau trăi.

Odată, când venia moşul dela lucru şi se ducea obosit la conacul lui, iacă numai că vede în cale un puiu de şarpe svârcolindu-se crâncen în pulbere. Moşul, milos ca toţi bătrânii, ridică şărpele şi-l băgă în traistă.

— A face baba cu el ce-a şti, zise moşul în gândul lui, şi-şi văzu de cale.

Şi cum ajunse acasă, dădu traista pe mâna babei, şi mare fu bucuria ei când află puiul cel de şarpe în traistă. Baba hrăni şarpele cu lapte dulce şi-i făcu culcuş de golomoz după cuptor şi grijea de el ca de pruncul ei. Şi azi ca ieri, mâne ca azi, puiul cel de şarpe creştea văzând cu ochii. Cât mi ţ'a lăsat Dumnezeu ziulica de lungă, îşi desmerda baba puiul, cum era singură acasă; că mă rog, uitasem să vă spun, precum că baba nu a avut nici un copil de când era ea. Şi apoi vorba ceea: bună-i plăcinta, dar dacă nu-i, e bună şi pita. Mai bine i-ar fi venit la socoteală şi babei un băieţaş sprinten şi oblu ca un fir de brad decât arătania cea de şarpe, rece ca sloiul de ghiaţă.

Dar să nu facem vorbă multă, că vremea tace şi trece şi până la sfârşit mult mai este!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ci-că odată, când ţinea baba şarpele încolăcit pe mână şi-l desmerda zicându-i: «Dragul mamei, puiul mamei, dacă-i creşte mare ai să te faci craiu la şărpi, cum n'a mai fost de când e lumea», iacă numai că deschide puiul cel de şarpe gura şi vorbeşte cu glas de om. Biata babă s'a speriat de o minune ca asta şi cât p'aci să ţipe.

Dar şarpele nu se mai oprea cu glasul lui de ţânţar, şi îmbărbăta pe babă. Şi din acel ceas, — că nu vă spun fleacuri, ci lucru din poveste, ca şi care nu mai este, — vorbia puiul cel de şarpe ca fiecare om zicând moşului «tată», iar babei «mamă», iar bătrânii îl numiau «Crăişorul Şărpilor» şi drag l'au avut ca pe un copil, de oarece vedeau ei, că şarpele lor nu e ca ceilalţi şărpi.

In scurtă vreme crescu Crăişorul babei într'atâta, de nu mai încăpea în culcuşul lui cel vechiu de după cuptor şi-i făcu moşul un coş de nuiele afară, sub streşina casei. Acolo a petrecut şarpele pruncia lui şi iacă numai că odată zice cătră babă:

— Mamă, iacătă-mă's fecior mare, trebue să mă gândesc la însurat; fii bună şi te găteşte de peţit! Ia-te şi te du la Împăratul Verde şi-i cere fata lui după mine, că tare mi-e dragă şi n'aş putea trăi fără de ea!

Baba s'a mirat mult de aceste vorbe şi zise:

— Dar bine, Crăişorul mamei, ce gândeşti tu, că ţi-a da împăratul fata; om de neam atât de strălucit? Şi apoi ştii tu cum sunt fetele, vorba aceea: După care-aşi mere, nu mă cere, care vine nu-i de mine. Şi fata e frumoasă de i-a mers vestea. Nu ştii tu cât e de răutăcios împăratul nostru, că îndată m'ar prăpădi pentru această îndrăzneală. Ia-ţi gândul, puiul mamei, dela acest lucru, că nu-i de noi!

— Nu te teme mamă, că nu ţi-s'a întâmpla nimic şi chiar dacă a fi să se supere împăratul, bagă-mă pe mine în vină şi n'aibi grijă de nimic!

Şi cu mare greutate se învoi baba să meargă în peţit la împăratul. Se îmbrăcă ea de sărbătoare şi luându-şi inima în dinţi plecă făcându-şi cruce. Pe drum se gândi baba cum să vorbească, şi ajungând înaintea împăratului, care se numia Verde-Împărat, astfel cuvântă:

— Să nu-ţi fie vorba cu supărare, înălţate împărate, că mare veste am venit să-ţi aduc. Ai o fată ca un luceafăr de mândră şi bună ca pita, să

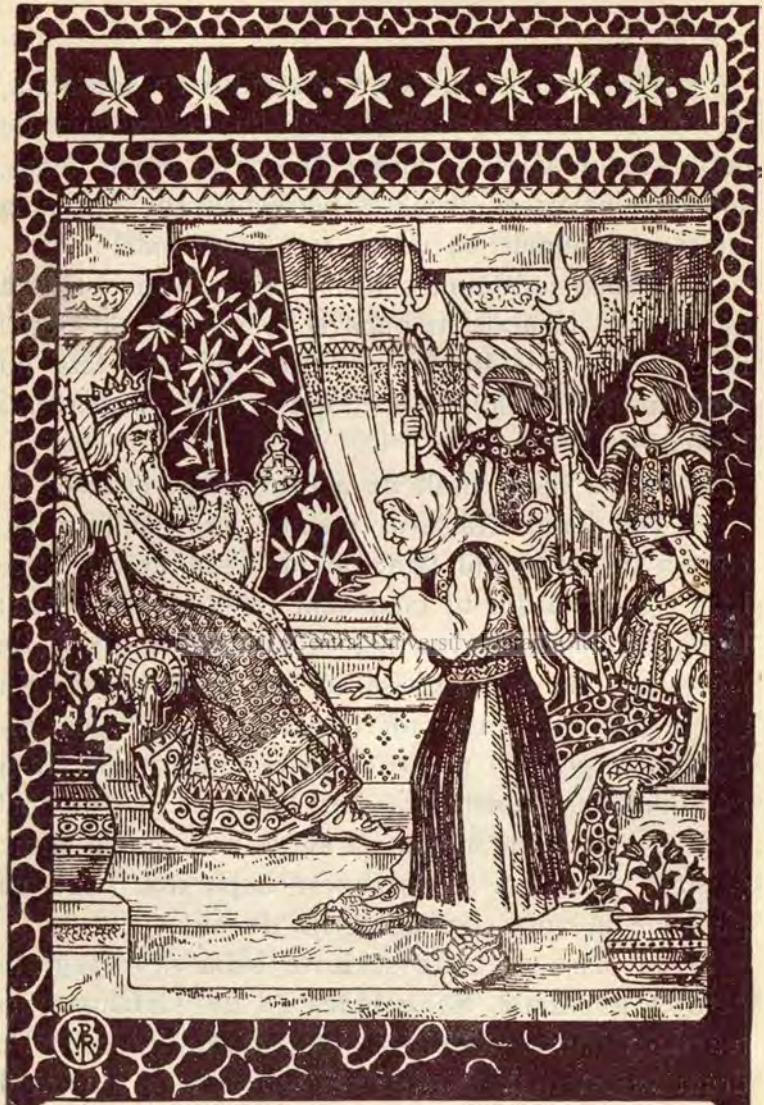

I. *Crăișorul șărpilor.*

«Și ajungând înaintea împăratului, care se numea Verde Împărat, astfel cuvântă...» pag. 7.

nu-ţi fie nu ştiu cum, dac'oiu cere-o după feciorul meu, că-i e dragă ca lumina ochilor !

— Da bine babă, ce fecior ai dumneata ? întrebă împăratul mirându-se.

— Cinstită să-ţi fie faţa, luminate împărate, că şi feciorul meu e de viţă mare. Feciorul meu e şarpe, dar are să fie craiu puternic peste neamul şărpilor.

Împăratul se gândi o leacă şi zise babei cu şiretenia lui obişnuită:

— Bine babă, dau fata după feciorul tău, dacă va fi până dimineaţă ce-a răsări soarele, în locul colibei tale un palat mai altfel de cum este al meu. Şi dacă va fi palatul tău zidit din peatră de codru şi blănit cu aur şi pietri scumpe, în cât să strălucească ca soarele în zi de vară. Du-te, babă, acasă şi dacă n'a fi cum ţi-am spus, greu are să-ţi cadă !

Babeş-Bolyai Cluj-Napoca (Romania) Babeş-Bolyai University Library Cluj

Şi biata babă se întoarse acasă îngândurată, ca să ducă vestea Crăişorului.

— Ce-a zis împăratul, mamă ? întrebâ şarpele pe babă, văzîndu-o aşa de îngrijată.

— Ce-a zis el n'a să mai fie, dragul mamii, răspunse baba; şi-i arătâ din fir în păr dorinţa împăratului.

Şarpele tăcu şi până mâne-zi ce-a răsărit soarele, era în locul colibei un palat, mai altfel ca al împăratului, zidit din piatră de codru şi blănit cu aur şi pietre scumpe, de strălucea ca soarele în zi de vară şi toată lumea se mira de acest lucru nemaipomenit.

A doua zi merse baba iarăşi la împăratul şi-l întrebă, că avere-ar voie acum să se încuscriască cu ea ?

— Bine babă, — zise împăratul uitându-se galeş la palatul babei, — voiu da fata după feciorul tău, dacă va fi până mâine ce răsare soarele, dela palatul meu până la al tău un pod de aramă pe stâlpi de fer şi pe marginea podului să fie sădiţi pomi verzi, unul ca altul, iar în pomi să fie toate felurile de paseri, şi fiecare pasăre să cânte în glasul său şi pe fiecare pasăre să fie câte un clopoţel de argint: Du-te babă acasă şi dacă n'o fi cum ţi-am spus, greu are să-ţi fie!

Biata babă se întoarse îngrijată, ca să ducă iarăşi vestea crăişorului.

Şarpele îi ieşi babei în cale şi văzându-o tare necăjită o întrebă, că ce-a zis împăratul.

— Ce-a zis împăratul n'are să mai fie, dragul mamei, — răspunse baba, — că dacă ai putut face palatul, asta n'ai s'o mai faci! Şi-i descoperi dorinţa împăratului. — Vezi, vezi crăişorul mamei, la ce pacoste grea m'ai cumpătat tu pe mine şi aşi fi tare bucuroasă să mă pot descotorosi de ea; însă vorba aceea: l-aşi lăsa, dar nu mă lasă!

— Nu gândi mamă la acest lucru, că de acolo e grija mea!

Şi până mâne-zi ce a răsărit soarele, se întindea dela palatul împăratului până la palatul babei o punte de aramă pe stâlpi de fer şi pe marginea punţii erau sădiţi pomi verzi, unul ca altul; iar în pomi erau toate felurile de paseri şi fiecare pasere cânta în glasul său şi pe fiecare pasere era câte-un clopoţel de argint sunător.

Când a văzut baba acest lucru, tare s'a minunat

BCU Cluj / Central University Library Cluj

și cu mare bucurie s'a dus la împăratul întrebându-l, că învoi-s'ar să se încuscriască acuma ?

Împăratul se plimba desmerdându-se printre pomii de pe punte și zise babei :

— Bine babo, voiu da fata mea după feciorul tău, dacă până mâine ce resare soarele, va curge pe sub puntea cea de aramă o apă mare, care să se ridice până la ușa palatului meu și care să nu aibă nici început, nici sfârșit. Apa să fie dulce ca mierea și limpede ca isvorul de munte și în apă să înnoate fel de fel de pești de aur, și de țermurii apei să fie legate luntrișoare de lemn aurite, cu vâsle de argint. Du-te babo acasă și dacă n'o fi cum ți-am spus, greu are să-ți fie.

Sărmana babă tare s'a supărat și s'a întors acasă, ca să ducă Crăișorului și această veste.

Șarpele i ieși în cale și o întrebă, că ce a zis împăratul ?

— Ce a zis împăratul n'are să mai fie, dragul mamei, că toate lucrurile au sfârșit și numai voința și puterea lui Dumnezeu e fără margini. Și dacă ai isbutit a face minunile de până acuma, asta nici n'ai ce gândi, că o vei face ! Și mare chin mă așteaptă, dragul mamei, din partea împăratului pentru îndrăzneala ce am avut. Și-i spuse ce dorește Înălțimea sa.

— Nu gândi la lucruri de aceste, mamă, — zise șarpele.

Și până mâne-zi, ce a răsărit soarele, curgea pe sub puntea cea de aramă o apă limpede ca isvorul de munte și dulce ca mierea și în apă 'notau pești

auriţi. Apa nu avea nici început, nici sfârşit şi să ridica până la uşa palatului împărătesc, şi de ţărmurii apei erau legate luntrişoare de lemn aurite, cu vâsle de argint.

Când s'a sculat împăratul, intra apa pe uşă, de mai că îneca palatul, şi înspăimântat a trimis slugile sale la babă, să facă feciorul ei să scadă apa, căci e viaţa lui şi a curţii în primejdie.

Şi Dumnezeu e deasupra că nu vă spun fleacuri, ci lucrul din poveste, îndată s'a retras apa rămânând în albia sa pe sub punte.

Atunci s'a dus baba la împăratul întrebându-l, dacă are voie să se încuscriască odată, căci multe sunt minunile ce le-a făcut feciorul ei, şi că vrednic este de neamul împărătesc?

Babeş-Bolyai University Library Cluj

Împăratul, şiret cum era, a cam strîmbat din nas zicând babei:

— Din partea mea aşa să fie, dar nu ştiu ce va zice fata şi n'aşi voi, să o mărit fără voia ei; vino mâne, babo, că voiu şti ce-ţi spune, dacă oiu vorbi cu ea!

Şi pe înserate, când să învălia ziua cu noaptea, după-ce să culcaseră bătrânii, iacă numai, că iese Crăişorul babei din pielea sa de şarpe şi se face un fecior frumos ca un fir de brad, cu păr de aur, cu faţa albă ca spuma laptelui şi cu ochi negri ca mura. Şi lăsând acasă pielea de şarpe se duse la împăratul şi intră în grădină, căci acolo era fata împăratului singură, şedea pe ţărmurele apei şi se juca cu peştii.

Doamne, când l'a văzut aşa de frumos şi când

I. *Crăişorul şărpilor.*

«Căci acolo era fata împăratului singură, şedea pe ţermurele apei şi se juca cu peştii», pag. 12.

i-a grăit dulce ca el, s'a aprins fecioara de focul dragostei şi a jurat, că a lui va fi în veci. Că mă rog, ştiţi vorba ceea din bătrâni: rea poamă-i dragostea şi cine muşcă din ea bine are să se ţină!

Dar să trecem înainte, că vremea tace şi trece şi până la sfârşit, vă spun drept, că mult mai este!

A fost aşa de bine, că feciorul babei s'a întors acasă şi pe dimineaţă era şarpe ca toţi şărpii.

Baba s'a dus iară la împăratul întrebându-l, că cum s'a mai gândit şi care este voia fetei?

— Bine babă, bag sama aşa are să fie; vom face ospăţ, că fata mea mare voie are şi tare drag îl are pe feciorul tău!

Şi s'a făcut ospăţul, care a ţinut nouă luni şi nouă zile, şi i-a mers vestea peste ţări şi peste mări, până la marginea lumii şi mai departe, şi s'au adunat împăraţi peste împăraţi, care de care mai străluciţi; şi cine a voit a venit şi s'a pus la masă, de a mâncat şi băut şi s'a veselit în dragul inimii. Acolo am fost şi eu şi cum am trăit atunci, nu ştiu zău, de voiu mai ajunge. Dumneavoastră nu ştiţi, că nici pe unul nu v'am văzut pe acolo, şi rău are să vă pară, că nu v'aţi abătut prin acele locuri!

Dar să nu pierdem vorba, ci să trecem înainte, că şi acuma mi-i bună gura de plăcinte!

Ş'apoi după ospăţ s'au aşezat Crăişorul cu fata împăratului în palatul moşului şi trăiau ca doi porumbei. Crăişorul numai după sfinţitul soarelui putea să fie cu chip de om, şi îndată ce răsăria soarele îmbrăca pielea cea de şarpe.

Împărăteasa, adică mama fetei, se cam necăjea,

că ginerele ei era șarpe și mult și-a bătut firea, cum ar putea să mântuiască fata ei de această rușine. Și numai mi-ț'au împins-o păcatele, de a făcut un lucru de mare stricăciune pentru ei. Că mă rog, nu știe omul ce știe Domnul.

Șarpele, Crăișorul babei, nu mai avea mult până s'ar fi făcut om deplin și n'ar mai fi îmbrăcat în veci pielea de șarpe. Dar împărăteasa nu știa nimic despre acest lucru, și înțelegându-se cu baba, odată, când era cuptorul ars ca de pită și ginerele cu nevasta nu erau acasă, au aruncat pielea de șarpe în cuptor de a ars scrum.

Crăișorul a simțit pe miros ce s'a întâmplat și cu jale grăi astfel către nevastă:

— O Doamne, nevastă dragă, că la rău te-a cumpătat mama ta, împărăteasa; acuma numai ce arsără pielea mea și să știi, că din această pricină trebue să mă despart de tine! O să plec în cale lungă și dacă ți-a fi să mă mai întâlnești, să știi, că eu trăesc în ostrovul șărpilor; dar cale lungă și grea e până acolo și rar rătăcește câte-un om bătut de foc și dacă și nimerește acolo să prăpădește, căci mulți șărpi cu dinți veninoși și balauri cu guri mari trăesc în acele locuri!

Atunci Crăișorul a sărutat pe nevastă-sa și s'a dus de numai vestea i-a rămas. Și în clipa ce a plecat, a perit palatul moșului cel strălucit și podul cel de aramă și apa a secat și în locul lui era iarăși coliba moșului cu coșul șarpelui sub streșină.

Așa e lumea asta; să joacă cu oamenii ca pisica cu șoarecii și ori-cât de drag să-i fii, vine un ceas

de te urăşte. Bine a zis cine a zis, că nu-i suiş fără coborâş.

Şi fata împăratului, muncită de dorul bărbatului, nu mai avu zi bună din ceasul ce a plecat el, şi luându-şi rămas bun dela ai săi plecă cu puţine trebuitoare la drum, că împăratul şi împărăteasa şi întreaga împărăţie n'au putut-o opri.

Şi s'a dus fata împăratului dus, s'a dus cale lungă, lungă să-i ajungă; s'a dus peste şapte ţări şi şapte mări. Şi cum mergea într'o zi aşa amărîtă, iacă numai că întâlneşte lângă o apă o biată turturică bolnavă, cu aripa ruptă, friptă de sete. I se făcu milă de ea şi o duse de o adăpă şi turturica s'a întremat.

— Dumnezeu să te miluiască, muere bună, i zise turturica şi ţi-oiu fi mulţumitoare; când i avea lipsă de mine chiamă-mă, că cine ştie, la ce îţi voiu putea ajuta!

Altă dată, când trecea prin o luncă, dă peste un iepure rănit la picior, de nu se putea mişca din loc şi afurisitele de păsări mi-ţi'l piguliau cu ciocurile, de tot îl sângerasără pe bietul iepuraş, şi el nu să putea scuti nicăiri.

— Sărmane iepure, că chinuit mai eşti, mai chinuit şi de cât mine doară, — zise fata împăratului făcându-i-se milă de el şi duse iepurele într'o tufă deasă, unde nu'l mai vedea nimeni.

— Dumnezeu să te miluiască muere bună, — i zise iepurele — şi ţi-oiu fi mulţumitor; când ăi cădea la nevoie chiamă-mă, că cine ştie, la ce îţi voiu putea ajuta!

Și fata Împăratului Verde merse mai departe cu dorul și cu necazul ei alăturea. Și cum mergea prin pădure, iacă numai că întâlnește o căprioară, care era imprinsă într'un sbeg așa de țapăn, de nu putea scăpa nici înainte, nici înapoi.

Fata Împăratului Verde scoase cu mare greutate căprioara și-i dădu drumul.

— Dumnezeu să te miluiască muere bună, — zise căprioara, — ți-oiu fi mulțumitoare; chiamă-mă într'ajutor când ți-o fi greu, că nu știi la ce-ți voiu putea ajuta!

Și iar s'a dus fata împăratului înainte, de numai Dumnezeu mai știa despre calea ei; până ce odată a intrat într'un codru des și întunecos ca fundul iadului. Mare frică a cuprins pe fata de împărat atunci, căci codrul era năbușit de fiare sălbatice, care de care mai crâncene și mai urgisite și nici o cale nu se deschidea nicăiri.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Și cum rătăcea ea așa în știrea Domnului, iacă întâlnește o muere bătrână, cu dinți mari și ascuțiți de oțel, și urâtă de-ți era groază să te uiți la ea.

— Dumnezeu mi te-a scos în cale, mamă, — zise nevasta Crăișorului cu bucurie prefăcută, — că tare mi se înfundaseră cărările și de nu te întâlneam pe dumneata, cine știe, ce se alegea de mine?! Și te-oiu ruga, nu mi-ai ști spune, că încotro să apuc spre ostrovul șărpilor?

— Ba știu zău, fătul meu, că eu sunt Mama Pădurii; dar trebue să-mi slujești un an, ca să te cunosc; anul e de trei zile și ți-oiu da simbria cuvenită. Și dacă va fi să te porți bine, te-oiu îndrepta

I. *Crăișorul șărpilor.*

«Și cum rătăcea ea așa... iacă întâlnește o muere bătrână cu dinți mari și ascuțiți...» pag. 17.

la locul ce dorești, iar dacă te-oiu prinde cu ceva, să știi de acuma, că aici îți putrezesc ciolanele!

Nevasta Crăișorului tare s'a întristat auzind aceste vorbe; dar zicala aceea: rău cu rău, însă mai rău fără rău. N'avea ce să facă, a trebuit să rămână în slujbă la Mama Pădurii, așteptând ce va aduce norocul.

Mama Pădurii avea locuință într'o peșteră întunecoasă, tocmai în fundul codrilor, și înaintea ușii era o curte îngrădită cu gard de nuiele, și în stâlpii gardului erau înțepate capete de oameni. Acolo se adunau fiarele sălbatice, ca să primească poruncile dela Mama Pădurii, stăpâna lor.

Și-apoi după ce făcu Mama Pădurii tocmeala cu slujnica, îi dete să păzească o cloșcă cu pui, zicând:

— Iacă, fătul meu, cât îi fi la mine, nu-i avea altă treabă decât să păzești cloșca aceasta cu pui; dar să știi, că cloșca e cam puravă și dac'o fi să pierzi vre-un puiu, o să pun și capul tău în rând cu celelalte în gard!

Fata de împărat păzia cu mare băgare de seamă cloșca, căci afurisita avea poruncă dela Mama Pădurii, să se ascundă d'inaintea slujnicei; dar nu putea scăpa nici cum d'inaintea ochilor ei. Când pe la amiaz, trimite Mama Pădurii un vântuleț căldicel asupra slujnicei și o adoarme și cloșca cu puii smăc! p'aci încolo, de numai Cel ce vede toate putea să știe, unde s'au ascuns.

Și când se trezi slujnica într'o târzie vreme și nu văzu cloșca, s'a supărat de moarte, căci știa ea bine ce o așteaptă. Și cum rătăcia îngrijată căutând în-

zadar cloşca, îşi aduce aminte de turturică şi de iepure şi de căprioară şi le chiamă într'ajutor. Şi în aceeaşi clipă iacă vin dobitoacele toate trei, întrebând pe fata de împărat, că la ce nevoie a căzut şi la ce i-ar putea ajuta?

Ea le destăinuieşte necazul rugându-se, că nu care cumva ar putea vreuna să găsiască cloşca cea cu năravi, căci ele mai bine cunosc cărările şi înfundăturile codrului.

— Nu te supăra, fată de împărat, că de astă dată eşti mântuită, — zisără toate de odată şi plecară.

Turturica sbura din copac în copac, iepurele să îndesa prin toate tufişurile, ear căprioara săria de pe stâncă pe stâncă, căutând prin toate înfundăturile cloşca. Şi iacă numai, că o găseşte turturica într'un vârf de copac, tupilită cu toţi puii lângă dânsa.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Aha, şireată ce eşti, — zise turturica, — că bine mi te-am nimerit; şi o duse la slujnica babei.

Şi seara, când veni Mama Pădurii, să vadă de lucrul slujnicei, cloşca cu puii era la loc. Dar bătaea ce a mâncat cloşca, pentrucă nu s'au ascuns bine, amară a fost.

A doua zi iar scoase slujnica cloşca cu puii la mâncare şi pe vremea prânzului trimite Mama Pădurii un vântuţ căldicel peste ea de o adoarme ca pământul. Şi cloşca cu puii smăc! p'aci încolo, de numai Dumnezeu ştia unde s'au ascuns.

Când să trezi slujnica, cloşca nu era nicăiri şi tare s'a necăjit ştiind ce o aşteaptă. Şi cum rătăcea aşa amărâtă căutând cloşca, îşi aduce aminte de turtu-

I. *Crăișorul șărpilor.*

«Îș-aducea aminte de turturică, de iepure și de căprioară și le chiamă să-i vină în ajutor. Și într'o clipă veniră dobitoacele în ruptul capului», pag. 20.

rică, de iepure şi de căprioară şi le chiamă într'ajutor şi într'o clipă veniră toate trei.

— Ce nevoie te-au ajuns iară, fată de împărat, o întrebară dobitoacele.

Ea le spusă necazul ei rugându-le, că nu cumva ar putea-o ele găsi?

— Nu te teme, fată de împărat, — ziseră ele, — că de astă-dată eşti scăpată! Şi plecară toate la goană.

Turturica sbura din copac în copac, iepurele să îndesa prin toate tufişurile, ear căprioara săria de pe stâncă pe stâncă. Şi iacă numaĭ, că dă iepurele de cloşcă într'un tufiş des cu toţi puii lângă dânsa.

— Aha, şireată ce eşti, că bine mi te-am căptuşit, — zisă iepurele, punând picioarele din nainte pe dânsa. Şi o dete slujnicei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Şi seara, când veni Mama Pădurii, să iee în samă lucrul slujnicei, era cloşca cu toţi puii la loc; dar bătaea ce a mâncat, pentrucă nu s'au ascuns bine, amară a fost.

Acuma mai avea biata slujnică o zi de slujit, dar mare i-a fost temerea pentru această zi, căci ştiţi dumneavoastră, că urma alege; şi apoi ştia ea, că mare este măestria stăpânei sale şi cu greu va putea scăpa din ghiarăle ei.

Dar ce să fac eu, că nu-i pot ajuta şi ce s'a întâmplat veţi vedea!

A treia zi încă a scos fata de împărat cloşca la mâncare şi o păzia cum păzeşti ochii din cap şi să ţinea în putere, să n'o mai cuprindă somnul ca până acuma.

Dar iacă numai, că pe la prânzul cel mare suflă un vântuț cald și slujnica să moleșește și adoarme ca moartă. Cloșca atunci smăc! pe unde știa ea, și s'au ascuns de gândeai, că n'a mai fost de când e lumea.

Când s'a deșteptat slujnica mai că asfințise soarele și mare i-a fost supărarea, când a dat de veste, că cloșca nu-i nicăiri.

Și cum rătăcea ea prin întunerecul codrului, își aduce aminte de turturică, de iepure și de căprioară și le chiamă, să-i vină în ajutor. Și într'o clipă veniră dobitoacele în ruptul capului întrebând-o, că la ce i-ar putea ajuta?

Slujnica le spuse necazul, iar dobitoacele răspunseră :

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Nu te teme fată de împărat, că și acuma te scăpăm noi; — și toate plecară după cloșcă.

Turturica sbura din copac în copac, iepurele se îndesa prin toate tufișurile, căprioara săria de pe stâncă pe stâncă. Și eacă numai, că într'un târziu dă căprioara de cloșcă într'un vârf de stâncă, ce ajungea până în nori.

— Aha, șireată ce ești, — zisă căprioara, — că bine mi te-ai știut așeza, dar și eu te-am știut bine căuta și să știi, că mare rău te așteaptă din partea stăpânei tale! — Și se grăbi de dete cloșca în mâna slujnicei cu pui cu tot.

Fata de împărat mulțumi dobitoacelor de ajutor și se grăbi, să dee în samă averea stăpânei sale cerând sâmbria.

— Văd fătu-meu, zise Mama Pădurii, că ești tare

şireată şi cu toată măestria mea nu te putui pune bine; iacătă-ţi sâmbria şi te du mai departe, doar vei da peste oameni mai altfel decât mine! Dar să ştii, că ostrovul şărpilor departe este şi pe lângă toată procleţia ta, nu cred să poţi ajunge acolo! Însă dacă vrei şi vrei, să ştii că ai să treci prin valea răului, ca să poţi eşi de aici. Acolo vei da de un balaur, care te-a îndrepta mai departe!

Fata de împărat luă sâmbria şi sărutând mâna maicei, ieşi cu voie bună să plece 'n cale lungă.

— Unde te grăbeşti surată, — o întrebă căprioara întâlnind-o — bagă de samă, că de-i ajunge în acea vale, n'ai să mai ieşi din ea!

— Da bine, căprioară dragă, cum voiu şti ieşi din prăpădenia aceasta de codru, că am îmbătrânit de când petrec aici?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Las, că te-oiu învăţa eu, fată de împărat, şi cum te-oiu învăţa bine are să-ţi prindă! — Într'un ostrov înflorit, nu prea departe de aici, şade Sfânta Duminecă, o muere bună şi milostivă şi dăruită de Dumnezeu cu putere mare. Te-oiu duce la ea şi dacă nu te-a îndrepta dânsa la locul ce doreşti, întoarce-te acasă, că acolo n'ai să ajungi vie!

Şi se luă căprioara înainte şi fata de împărat după ea şi se duseră în pas bun şi nu peste mult au ajuns la ostrovul florilor.

Sfânta Duminecă şedea înaintea casei la umbră pe un pomnol şi scărmăna pene, moţăind cam desişor.

— Bun lucru mamă, — zise fata împăratului.

— Bună să-ţi fie inima, sufletul meu; da ce vân-

I. *Crăişorul şărpilor.*

«S-ta Duminică şedea înaintea casei la umbră pe un pomnol şi scărmăna pene», pag. 24.

turi te-au abătut pe aici, că rar se ivesc oameni prin locurile noastre?

— Dorul, mamă, şi năcazul, că cu ele alături poţi cutriera lumea întreagă. Am plecat către ostrovul şărpilor şi nu e om, care să mă ştie îndrepta acolo. Cinstită să-ţi fie sfinţenia, precum de mare am auzit că ţi-e puterea, şi nu m'ai şti îndrepta acolo, că ţi-ai face pomană cu mine?

— Ba ştiu dragă, că eu sunt Sfânta Duminecă; dar trebue să-mi slujeşti un an, ca să te cunosc. Anul e de trei zile şi ţi-oiu da sâmbria cuvenită şi dacă mi-i sluji bine, ţi-oiu arăta calea, iar dacă nu, acolo nu-i mai ajunge! Şi cât vei fi la mine, nu-i avea altă treabă decât să-mi păzeşti o turmă de oi!

Tare s'a bucurat fata împăratului de bunătatea babei, că i-a dat slujbă atât de uşoară, că mă rog, oaea şi pe vremurile acele era, ca şi acuma, blândă şi bună ca pita, ce o mănânci. Şi fata împăratului numai de un drag a păzit turma şi cât e ziua de mare cânta de dor şi de jale, se juca cu mieii şi împletea cununi din flori, căci oile păşteau liniştite. Şi a treia zi, când a luat Sfânta Duminecă oiţele în samă, erau toate la număr, voioase şi grase.

— Blagoslovită să fii din partea mea, sufletul meu, zise Sfânta Duminecă, — că eşti bună la inimă şi credincioasă! Şi îţi spun drept, că mi-e milă de tine, pentru calea, ce ai să faci; şi ai să păţeşti multe în acel loc primejdios, că cine numai a călcat pe pământul acelui ostrov, acolo şi-a aflat mormântul. Dar dacă vrei şi vrei, nu te-oiu desmânta, fii numai

cuminte, că paza bună trece primejdia rea și omul cu răbdarea trece chiar și marea!

Sfânta Duminecă dete slujnicei sâmbria și-i arătă calea zicându-i:

— Și ia sama, că ostrovul șărpilor se desparte de lumea noastră prin un râu cu apă limpede; în acel râu se scaldă Crăișorul, bărbatul tău, în fiecare zi înainte de răsăritul soarelui. Și să știi, draga mea, că numai acolo ți-e cu putință să'l întâlnești!

'I mai dete Sfânta Duminecă niște povețe pentru drum și plecâ fata de împărat în cale lungă, lungă ca această poveste, că și de-aici până la sfârșit mult mai este.

Și s'a dus fata împăratului înainte, s'a tot dus nouă ani de zile, ba poate și mai mult, a trecut peste nouă țări și nouă mări și a trecut peste nouă stânci înalte, ce ajung cu vârfurile până la soare și piezișe ca pereteле. Și multe greutăți a avut să învingă în această cale prăpăstioasă; ducea dorul odihnei și somnului, că mă rog, baba călătoare n'are sărbătoare. Și atâtea a pățit, de dacă aș sta să le înșir pe toate, așa cum au fost, nu le-aș găta în șapte luni de zile, — dar ce vorbesc, că nici nouă nu mi-ar fi de ajuns, și știu că dumneavoastră nu mi-ați plăti, de aș rămâne sărac, cum am fost și pân'acum.

Dar să nu ne uităm vorba, că vremea tace și trece și până la sfârșit, Doamne, mult mai este!

Amu într'o zi, chiar pe la prânzul cel mare, a ajuns fata de împărat la râul ce desparte ostrovul șărpilor de lumea noastră. Acolo așteptâ până mâne zi dimineață; și înainte de răsăritul soarelui,

I. *Crăișorul șărpilor.*

«Și a trecut peste nouă stânci înalte ce ajung cu vârful până la soare și piezișe ca păretele...», pag. 27.

iacă numai că vine Crăișorul cel frumos să se scalde. Cum l'a văzut fata de împărat i-a sărit în grumazi și l'a sărutat, că mare a fost bucuria ei la această întâlnire.

— O Doamne, nevastă dragă, — zise Crăișorul,— da cum ai cutezat să vii, că mare primejdie te-așteaptă?! Am trei surori și o mamă, care nu te-or pristui pe aici și nu știu cum vei scăpa de gurile lor. Pleacă de aici, dacă ți-e dragă viața, până nu sosesc ele, că mi s'ar rupe inima să te văd chinuind și, drept să-ți spun, eu nu te pot scăpa!

— Ferească Dumnezeu, bărbățele, că chin mai mare decât traiul fără tine, nu pot să-mi închipuesc în mintea mea și mai voesc să mor aici lângă tine decât să trăesc singură în împărăția tatălui meu!

Pe vremea aceea nu erau șărpii acasă, că în fiecare dimineață se duceau după un munte, de lucrau la mărgea și numai sara, după sfințitul soarelui, se întorceau acasă. Și colo sara iacă numai, că vine mama Crăișorului cu trei fete, toate patru niște șărpoaice cu dinți veninoși și cu limbile în sfacuri, ce să mișcau ca argintul cel viu.

Când au văzut pe fata de împărat în casă s'au spulberat ca aricii de ciudă și mănie și au întrebat pe fecior, că cine e străina asta?

— Nevasta mea, mamă, fata Impăratului Verde,— răspunse Crăișorul.

Șerpoaicele nu au zis nimic, dar se gătiau ele în gândul lor să se înfrupte din frumușica nevestică.

Mâne-zi dimineața, când au plecat șărpoaicele la

lucru, chiamă numai şărpoaica cea bătrână pe noră şi-i zice:

— Fă-ne pită, draga mamei; dar ai grijă şi fă şase pite, trei coapte şi trei necoapte! şi dacă nu-i face precum ţi-am spus, amar are să fie de capul tău!

Fata de împărat făcu şase pite şi băgă trei în cuptor, iar celelalte trei le tot băga şi le scotea, neştiind cum să împlinească porunca soacrei sale. Şi când se chinuia aşa, eacă vine Crăişorul, bărbatul ei şi o întreabă, că ce lucră aşa de îngrijată?

Ea 'i spune porunca soacre-si şi isbucneşte în plânsete, că nu ştie cum să facă.

— O Doamne, nevastă dragă, că mare proastă eşti; ia să te învăţ eu cum să lucrezi şi bine are să fie! Bagă trei pite în cuptor, ear celelalte trei le lasă afară şi trei s'or coace, ear trei vor rămâne necoapte!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fata de împărat făcu aşa şi şărpoaicele aflară lucrul cum se cade.

— Aha, mişelule, — zise şărpoaica cea bătrână, — că bine mi-ai învăţat-o cum să lucre!

— Ba nu, mamă dragă, că învăţată e ea!

Şărpoaica se mulţămi ea cum se mulţămi, dar în gândul ei născocea planuri, cum ar putea prinde pe noră-sa cu vina?

A doua zi când au plecat şărpoaicele, o chiamă şărpoaica cea bătrână iară şi 'i zice:

— Noră dragă, am să-ţi dau ceva de lucru, — nu pentru alta, decât să nu te urăşti până deseară. Vezi butea aceasta, ai să plângi până o vei umple-o cu lacrimi, că noi numai apă sărată bem, fiind-că

alta nu ne prieşte. Şi să ştii, că dacă nu vei isprăvi lucrul până venim noi, amar are să fie de capul tău!

Sărmana nevastă s'a pus pe plâns şi plângea amarnic deasupra buţii. Dar vai de sporul ce'l făcea ea, că lacrimile se uscau pe doagele buţii, aşa pe rând, cum cădeau, şi să fi plâns până la sfârşitul vieţii şi butea n'o putea umplea; că mă rog, ştiţi dumneavoastră cât e o lacrimă şi apoi butea încă era ca vai de ea, să dogise cât a stat la soare, de puteai băga degetele prin crăpături.

Când a văzut Crăişorul pe nevastă-sa cu ochii roşi ca sângele, s'a mirat şi a întrebat-o, că ce-i este?

— Amar de zilele mele, bărbăţele, că puţine mi-au fost rânduite! Mama mi-a dat în poruncă, să umplu cu lacrimi această bute până deseară, că dacă nu, va fi rău de mine, — răspunse nevasta plângând.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— O Doamne, nevastă dragă, că mare proastă eşti, — zise Crăişorul; — ia să te învăţ eu, cum să faci! Umple butea cu apă şi după-ce s'a înfoia, dă-i sare cu grosul şi până deseară e gata apa sărată pe sama mamii!

Fata de împărat făcu aşa şi pe când veniră şărpoaicele sărătura era gata.

— Aha, mişelule, — zise şărpoaica cea bătrână, către fecior, — tu ai învăţat-o cum să lucreze!

— Ba nu, mamă dragă, că învăţată e ea!

Şărpoaica se mulţămi, dar se gândea la curse mai crâncene, doară-doară mi-ţ'ar putea-o căptuşi.

A treia zi, când era să plece şărpoaicele, chiamă şărpoaica cea bătrână pe noră şi-i zice:

— Tu noră, fă-ne de cină azi o leacă de mămă-

ligă; dar du-te până în vecini, la mama balaurului şi-i cere sita, că-i mai bună decât a noastră. Şi ia sama, că dacă va fi să nu lucrezi bine, greu are să-ţi fie!

Fata împăratului tare s'a întristat de această poruncă, căci mama balaurului era o hârcă cu dinţi de oţel, de un cot de lungi, şi cum intra cineva la ea în casă, îl îmbuca dintr'o îmbucătură, şi ea încă nu avea să o păţească mai bine.

Şi cum sta ea şi se necăjia plângând amar, eacă vine bărbatul ei, Crăişorul şi o întreabă, că pentru ce se necăjeşte iară?

— O Doamne, bărbăţele dragă, da cum nu m'oiu necăji, că mama nu mă poate suferi pe aici şi dacă m'ai putut scăpa până acuma, de astă-dată cu greu îţi va fi să mă mântueşti. M'a trimis la mama balaurului după sită şi bine o cunoşti tu pe năsdrăvana aceea!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Nu te necăji, nevastă, că te-oiu învăţa eu şi bine are să fie! Ia inelul acesta şi te du la mama balaurului, de-i cere sita; ea te-a trimite în bucătărie, s'o iai din cui. Tu ia sita, pune inelul în cui în locul sitei şi ieşi pe uşă afară grăbindu-te încoaci!

Fata de împărat făcu aşa cum o învăţă bărbatul. Trase inelul pe deget şi se duse. Mama balaurului ascuţea cu o pilă dinţişorii ei cei frumoşi şi înghiţia numaĭ noduri seci, de mare poftă ce avea.

— Fă bine, vecină, şi ne împrumută o leacă sita cea rară, că aş face mămăligă de cină şi a noastră e găurită ciur!

I. *Crăișorul șărpilor.*
«Mama Balaurului ascuția cu o pilă dințișorii ei cei frumoși», pag. 32.

— Du-te în bucătărie şi o ia din cuiu, — zise mama balaurului ascuţind încă dinţii.

Nevestei atâta-i trebuia, că ieşi ca vântul şi luă sita, puse inelul în cuiu şi pe ici ţi-e calea!

Balauroaica aşteptă cât aşteptă, dar dela o vreme, i se păru, că vecina zăboveşte prea mult şi strigă:

— Da vii tu vecină?

Inelul de colo din cuiu zdrăngăneşte şi zice pe glasul lui cel subţirel: vin, vin!

Balauroaica iar mai aşteptă cât aşteptă, dar i se păru, că nevasta întârzie prea mult şi strigă încă odată:

— Da vii tu nevastă?

Inelul iar ca mai 'nainte: vin, vin!

Dar ţi-ai găsit, nevasta nu era ca'n palmă şi balauroaica ieşi mânioasă, de toată era spumar la gură. Inelul atunci zdrâng! pe uşă afară până acasă.

— Aşa ţi-i tocmeala aspidă, — zise balauroaica; — aha, că urât mai păcălit; dar să ştii tu, că nu scapi de dinţişorii babii, să fii încă odată atât de şireată pe cât eşti!

Fata de împărat făcu mămăliga, de şi şărpoaicelor le-a plăcut lucrul ei.

Dar văzură ele, că cu muerea aceasta nu pot ieşi aşa uşor la capăt; pentru aceea, a patra zi, când plecară, o făcu şărpoaica cea bătrână, să înţeleagă, că să n'o mai afle seara acasă, dacă i-e dragă viaţa.

Fata de împărat începu a se tângui, de răsuna întreg ostrovul şărpilor şi se înţelese cu bărbatul ei, să plece amândoi şi vor trăi cum a da Dumnezeu.

Şi au plecat ei împreună şi au mers cât au mers,

când iacă numai de cătră 'n seară se ridică un nor îndărătul lor, ce vuia cu turbare.

— O, bărbate dragă, că mare ploaie ne ajunge și nu avem unde ne adăposti, — se tângui fata de împărat.

— Că nu-i ploaie tulbureala, ce o vezi, nevăstuță, ci e sora mea cea mai mică; ea vine după noi și cum ne ajunge, cum ne mănâncă pe amândoi.

Și mai merseră ei o leacă, până era norul aproape de ei. Atunci făcu Crăișorul din nevastă-sa o bostănărie, plină de pepeni frumoși, iar el se făcu păzitor la acea bostănărie.

— Nu ai văzut om bun, ce ești, trecând pe aici un fecioraș cu o nevastă, — întrebă șărpoaica pe păzitorul bostănăriei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Iacă, păzesc pepenii aceștia și-i vând mai pe nimic, că rău îmi merge târgul, — răspunse păzitorul.

Tronc Marghioalo, știu, că se înțelegeau bine; vorba aceea:

— Bună dimineața, babă!

— Castraveți, dragă!

— Tu ești surdă, babă!

— Trei de doi bani, dragă!

Și văzând șărpoaica, că nu are cu cine vorbi, se întoarse acasă.

— O mamă, că rău am umblat; cât am mers nu am întâlnit de cât pe un bostănar surd ca pământul, de nu te puteai înțelege cu el ca cu un butuc!

— Fată proastă ce eşti, da bine mi te-au păcălit; că surdul a fost frate-tău, iar bostănăria nevastă-sa.

— Lasă, mamă, că mă duc eu mâne, zise şărpoaica cea mijlocie.

Şi merse Crăişorul cu fata de împărat iar cât merse, când a doua-zi de cătră seară se ridică un nor, mai negru şi mai turbat de cât cel de ieri.

— Uită-te îndărăt nevastă, zise Crăişorul, — ce-i vede? !

— Văd un nor turbat, ce se apropie de noi!

— Nu-i nor acela, dragă, ci e sora mea cea mijlocie; ea vine după noi şi cum ne ajunge ne mănâncă!

Şi când era şărpoaica mai aproape de ei, Crăişorul făcu din nevastă-sa moară pe o apă mare, iar el se făcu morar, alb ca nins de făina, ce se pusese pe el.

— N'ai văzut, om bun, ce eşti, trecând pe aici un fecioraş cu o nevastă, — întrebă şărpoaica pe morar.

— Macin şi eu pentru vamă, ca alţi morari, dar pot să-ţi spun, că bună făină iese din moara mea!

Nu se puteau înţelege în ruptul capului, căci moara făcea un sgomot, de nu-ţi puteai pricepe vorba. Se întoarse şărpoaica îndărăt ruşinată şi zise bătrânei:

— Ştiu că umblai, mamă, calea mânzului; cât am mers nu am întâlnit decât pe un morar la o moară afurisită, ce făcea un tololoi, de nu-ţi pricepeai vorba şi nu m'am putut înţelege cu el nici într'un chip!

— O, proasta mamei, da bine mi te-au păcălit, — zise șărpoaica; — că morarul a fost frate-tău, iar moara nevastă-sa. Și voiu merge eu mâne, că mare rușine e pe capul meu cu voi!

— Nu te îngriji mamă, — zise șărpoaica cea mai mare, — că voiu merge eu și rușinea, ce m'a mânca, a mea să fie; că nu's doară de lemn, să nu pot ieși în capăt cu doi țânțari de oameni!

— Bine, draga mamei, nu te opresc; dar par'că știu înainte, că nu-i isprăvi mai mult decât surorile tale.

Și au mai mers Crăișorul cu fata de împărat, cât au mers, când a treia zi de cu seară se negrește numai văzduhul îndărătut lor și se ridică un nor, ce se tărea pe pământ, atâta era de năsdravăn.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— O Doamne, bărbate dragă, că mare viscol se pregătește și nu știu unde ne vom ascunde, — zise fata de împărat.

— Nu-i viscol acela, nevastă dagă, ci e sora mea cea mai mare; ea vine după noi și cum ne ajunge, ne mănâncă pe amândoi.

Și când era șărpoaica mai aproape de ei, se făcură oamenii mei două turturele mândre și drăgălașe, ce piguliau câte-un fir de grăunte pe holde și se drăgostiau.

Șărpoaica se uită la ele și trecu înainte; dar nu văzu suflet de om și se întoarse îndărăt mănioasă.

— Ei, mamă, cu aceia nu o scoatem noi la cale, că ne întrec și pe noi în măestrie; cât am umblat nu am văzut numai pustietate și pe o holdă se drăgostiau două turturele.

I. *Crăișorul șărpilor.*

«Când de cu seară se negrește numai văzduhul îndărătul lor și se ridică un nour ce se târea pe pământ atâta era de năzdravăn...», pag. 37.

— Știut-am eu, draga mamei, că nici tu nu ești mai înțeleaptă decât surorile tale; turturelele, ce le-ai văzut, au fost frate-tău și cu nevastă-sa. Dar lăsați, că voiu merge eu mâne și nici în fundul pământului nu se vor putea ascunde d'inaintea mea!»

Și iar au mers Crăișorul cu nevastă-sa cât au mers, când a patra zi, colo de câtră'n seară, iacă numai se ridică un nor negru ca fundul iadului și năsdravăn, de se întindea din cer până în pământ, nimicind toate cele în calea lui și vuia cu turbare, de gândeai, că se prăpădește lumea.

— Alelei bărbate, da mare furtună se apropie și cât vedem cu ochii nu-i nici un scut, sub care ne-am putea adăposti puțin!

Biblioteca Centrală Universitară Library Cluj

— Nu-i furtună tulbureala, ce se ridică, nevastă, ci e mama; ea vine mănioasă și cum ne ajunge, ne mănâncă pe amândoi. De surori am scăpat ușor, dar de mama, nu știu zău eu, cum va fi?!

Și când era șărpoaica cea bătrână mai aproape de ei, făcu Crăișorul din nevastă-sa un plop înalt, cu frunze dese și vesel, de verde ce era; iar el se făcu o loză de iederă, învârtită des pe tulpina plopului, dela rădăcină până în vârf.

Și când ajunse șărpoaica cea bătrână la plop, plopul mișca din frunze încetișor și se legăna lin, bătut de boarea vântului.

— Aha, mișei de voi, d'apoi aici sunteți; că mult am și umblat după voi; dar să știi tu, fată de împărat, ce ești, că nu vei mai scăpa de dinții

mei și nu vei mai înșela pe fecioraşul meu cel drag!

Și se aruncă șerpoaica turbată, să muște din plop; dar de câte-ori mușca din el, mușca și din iederă și o durea inima de durerea feciorului ei; că mama tot mamă e și copilul său drag i este, ori-ce să fi greșit.

Și văzând șărpoaica, că nu poate mânca plopul fără de iederă, îi lăsă în pace zicându-le:

— Văd, că vă iubiți din cale afară și fericiți puteți să fiți în lumea aceasta! Mergeți cu Dumnezeu, că harnici sunteți voi, să trăiți!

Șărpoaica își sărută pruncii și se duse, de dusă a rămas și până azi.

Crăișorul a plecat cu nevastă-sa către împărăție și au ajuns în locul socru-său împărat strălucit, de i-a mers vestea în lume; și fata Impăratului Verde, adecă nevastă-sa, a ajuns împărătească mândră, de nu era alta așa ca ea nici între zâne, decum între oameni. Și s'au iubit împăratul și împărăteasa ca frate cu soră, de nu erau oameni mai fericiți ca ei în lumea întreagă. Că dragostea-i fericire și 'ntre împărați e mărire. Și de nu credeți, faceți și dumneavoastră așa, de vedeți, că drept vorbesc!

Și și-a făcut împăratul palatul cu puntea și cu apa pe sub ea, iar cum era mai 'nainte și strălucia toate și mai și decât zarea soarelui în zi de vară, de chiar și acestuia îi era lăcomie de atâta mărire și frumusețe. Acolo au trăit împăratul și împărăteasa și dacă n'au murit, trăiesc și în ziua de

I. *Crăișorul șărpilor.*
«Și se aruncă șărpoaica turbată să muște din plop...» pag. 40.

I. *Crăişorul şărpilor.*

«Şi a zis şărpoaica: văd, că vă iubiţi din cale afară şi fericiţi puteţi să fiţi în lumea aceasta, mergeţi cu D-zeu, că harnici sunteţi voi să trăiţi...» pag. 40.

astăzi; iar cine nu crede, ducă-să și întrebe pe Crăișorul șărpilor, că el i-o ști spune mai bine decât mine! Eu vă povestii așa cum știui și cred, că de facere de bine destul a fost; dac'așĭ ști, că mi-ați plăti, și eu altcum o a-și suci!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Împărăteasa furată

A fost ce a fost, că dacă n'ar fi fost nu s'ar povesti..

A fost odată într'o țară un împărat mare și puternic și cu atâta stăpânire, de nici el singur nu știa până unde se întind hotarele împărăției lui; și câți crai și împărați erau pe vremea aceea în vecinătate, pe toți îi biruise, toți i se închinau și toți ascultau de poruncile lui. Acest împărat se numia Împăratul Roșu. Vestea lui străbătuse până la marginea lumei și mai departe și atât se ținea el de viteaz și de puternic, de zicea, că nu se teme nici de Împăratul smeilor.

Auzind Împăratul smeilor de aceasta, i-a trimis vorbă de bătae Împăratului Roșu, zicându-i, să iasă la luptă, dacă nu-i e frică de dânsul!

Se gătește Împăratul Roșu de război, își rânduește oștile cele mai viteze și pleacă trufaș în contra vrăjmașului cu propus, să-l sfărâme și pe acesta; pe semne nu va fi știut el, cât de năsdrăvan e smeul acela.

Împărații cu oștile lor se întâlnesc la râtul încornurat, unde iarba crește, în șapte se împletește și unde nu-i nici ziuă, nici noapte, ci vecinic e ceață.

Dar Împăratului smeiesc atât i-a fost, până a suflat odată peste armata Impăratului Roşu, că cum a suflat toate cătanele lui s'au prefăcut în steanuri de piatră; iar el, mândru de biruinţă, se duce şi ia fără piedecă pe frumoasa împărătească a împăratului biruit şi pleacă cu ea către a sa împărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie şi că vorba din poveste înainte mult mai este.

Impăratul Roşu se întoarce acasă mâhnit, că mă rog, pe vreme aceea nu era împărătească mai frumoasă decât a lui nici între fetele de împărat, de cum între cele măritate. Şi din clipa aceea ochiul său din stânga râdea, iar cel din dreapta plângea.

Cei trei feciori ai împăratului se socoteau şi îşi băteau firea, să ghicească, pentru ce oare la tatăl lor un ochiu râde şi unul plânge; vezi că ei nu ştiau nimic despre ceea-ce se întâmplase cu mama lor. Se vorbesc ei numai, să-l întrebe despre acest lucru şi odată, când li se părea tatăl lor mai în voie ca alte dăţi, intră feciorul cel mai mare la el.

— Să nu-ţi fie vorba cu supărare, tată, — zise crăişorul smerit, dar eu te-oiu ruga, să ne spui, pentruce la dumneata de o bucată de vreme un ochiu râde, iar celalalt plânge; că tare dorim să o ştim şi eu şi fraţii mei, cari aşteaptă afară!

Impăratul, nici una, nici alta, ci-i trage o palmă şi-i arată uşa.

— Ce-a zis tata? îl întrebară fraţii cei mici.

— Mergeţi şi voi de vedeţi, răspunde el şi trece cu obrazul aprins pe lângă ei.

Se socoteşte feciorul cel de mijloc şi intră şi el.

II. *Împărăteasa furată.*

«Și din clipa aceea ochiul său din stânga râdea, iar cel din dreapta plângea», pag. 46.

— Să nu-ţi fie spre supărare, tată, — zice şi acesta, — dacă te-oiu întreba, pentru-ce la dumneata de o vreme încoace un ochiu râde, iar celalalt plânge; că mult ne-am fiert mintea cu fraţii mei, să aflăm această taină, dar nu ne-am putut lumina nici într'un chip!

Impăratul iar ca mai înainte, îi rade o palmă şi-l scoate afară.

— Ce-a zis tata? — îl întreabă frate-său cel mai mic.

— Du-te şi tu să-ţi spună, — răspunde el şi iese ca din puşcă.

Feciorul cel mai mic să nu rămână mai slab decât fraţii săi, îşi ia inima în dinţi şi intră la tatăl său, apoi înaintea lui astfel cuvintează:

— Să nu-ţi fie vorba cu supărare, tată şi înălţate împărate, dar eu te-oiu ruga să-mi spui, pentru-ce de o bucată de vreme ochiul dumitale din stânga râde, iar cel din dreapta plânge, că nu pot înţelege nici cum acest lucru minunat!

Impăratul roşeşte de mânie şi pliosc! cu o drăguţă de palmă şi la el.

— Oho tată, — zise feciorul de împărat curagios — că nu-i aşa!

— Băieţi fără de minte, ce sunteţi, — zise împăratul necăjit, — oare nu vreţi, să vă pierd şi pe voi, cum am pierdut pe mama voastră?!

— Tocmai de asta-i vorba, tată, — zice băiatul; — să-mi spui dumneata, ce s'au ales cu mama noastră, împărăteasa, că multă vreme a trecut, de când nu o am văzut şi de când sîntem pustii fără de dânsa!

Ochiul din dreapta al împăratului începu atunci

a plânge mai tare şi plin de mâhnire spuse feciorului său, cum împăratul smeiesc a dus pe mama lor, pe împărăteasa lui.

— Atâta voiam să ştiu, tată, — zise feciorul de împărat voios; şi acum te rog, să-mi dai inelul de credinţă al dumitale şi al mamei, că eu m'oiu duce tocmai la Împăratul smeilor şi-oiu aduce pe mama acasă!

— O Doamne, dragul tatei; dar gândeşti tu, că-i putea birui pe năzdrăvanul acela, un băiat slab, cum eşti; când eu cu toată puterea oştirilor mele nu am putut să-i stau în cale? Ia-ţi gândul dela acest lucru fătu-meu, că nu-i de tine!

— De-acolo grija mea, tată; eu mi-oiu încerca norocul şi mai departe voia lui Dumnezeu să fie! Dăr fă bine şi-mi dă inelele, ce am cerut, că eu încă azi de cu seară vreau să plec unde-ţi spusei.

Împăratul n'avu încotro, îi dete inelele de credinţă, feciorul le trase pe deget, apoi îşi căută un paloş potrivit şi colo de cătră seară, după-ce sărută mâna tătâne-său şi după ce-şi luă rămas bun dela fraţi plecă cătr'a smeilor împărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie şi că vorba din poveste înainte mult mai este.

A mers feciorul de împărat şi a mai mers; a mers o zi, a mers două, a mers opt şi a mers nouă şi a mers luni întregi de zile, când odată a poposit peste noapte într'o pădure mare şi întunecoasă. Aici şi-a prins cum a putut un porumb sălbatic, apoi şi-a făcut foc, a ciupelit vânatul şi începu a-l frige în flăcăraea focului.

Când era porumbul mai fript şi când se gătea

crăişorul să-l mănânce cu poftă, că mă rog, flămând era omul acela, nu glumă, obosit de un drum aşa lung, eacă vine Staticot-palma-picior, cu barba cât grapa, cu dinţii cât grebla şi cu ochii cât rotiţele de la plug, călare pe jumătate de iepure.

— Bună seara! — zice Staticot răstit.

— Mulţămim dumitale, om de omenie, răspunse feciorul de împărat mirându-se de această pocitură de om, cum nu a mai văzut.

— D'apoi cum ai cutezat tu, măi omule, să te aşezi în locul acesta; nu ai ştiut tu, că aici eu sunt poruncitor, — strigă Staticot arătându-şi dinţişorii — şi că vai de capul aceluia, care îndrăzneşte a călca aici fără de învoirea mea?!

— Apoi, mă rog dumitale stăpâne, fă bine şi mă iartă, că sunt un drumeţ sărac şi o am poposit aici, unde m'a prins noaptea. Şi-apoi nici nu am ştiut, că Măria Ta stăpâneşte peste locurile aceste, căci altfel cum, Doamne, îndrăznit-aşi fi eu, să calc pe pământul stăpânirei tale!

Staticot se mai îmblânzeşte la aceste vorbe, se aşază lângă foc şi se învoieşte cu feciorul de împărat, să-i dee porumbul fript drept gloabă pentru îndrăzneala, ce a avut. Mănâncă el porumbul, apoi începe a vorbi, ştiţi dumneavoastră, ca omul sătul, mai deschis, până ce în sfârşit îl întreabă, că încotro a plecat.

Feciorul de împărat i spune, că merge la Împăratul smeilor, dacă a auzit vre-odată de dânsul.

— Cum să nu, — zice Staticot, — că eu sunt cel mai încrezut slugă al Înălţimii Sale.

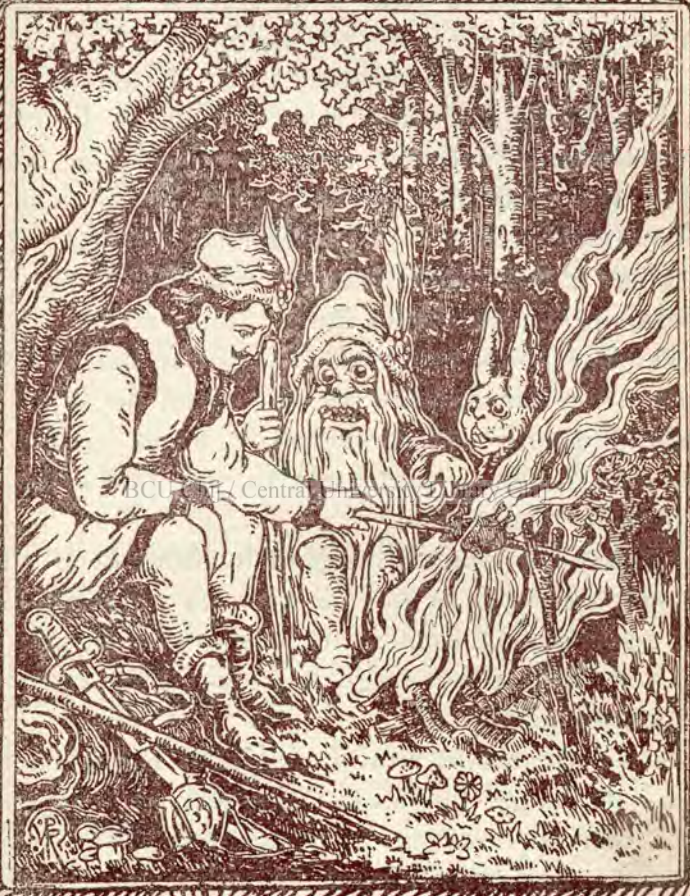

II. *Împărăteasa furată.*

«Staticot se așează lângă foc și se învoește cu feciorul de împărat să-i dee porumbul fript...», pag. 50.

Feciorul de împărat s'a bucurat tare mult de această întâlnire, că barem avea cine să-i arate calea, ce ducea la locul unde plecase. Şi-l întrebă pe Staticot, că ce mai face Luminarea Sa?

— Face bine, că-i sănătos; are acuma împărătească, că a biruit pe Împăratul Roşu şi a luat pe frumoasa împărătească a acestuia sie-şi de soţie. Dar acolo nu-i putea tu străbate, măi fărtate,—zice Staticot într'un târziu; — căci la marginea lumii acesteia, acolo unde se începe lumea smeilor, este vecinic o negură deasă, prin carea nici într'un chip nu vei putea trece; dar fiind-că te văd, că eşti om bun, îţi dau toiagul acesta, cu care nu vei avea decât să tai negura, despre care îţi vorbii şi aceea îndată s'a deschide în două părţi, ear tu vei putea merge înainte la lumina zilei.

Flăcăul luă toiagul, mulţămi lui Staticot şi plecă înainte, cu dorul în sân de a vedea pe mamă-sa şi de a-şi răzbuna asupra vrăjmaşilor tătăne-său, că, mă rog, fiecare om trage la al său, d'apoi pruncul la părinţii lui.

Şi iar s'a dus feciorul Împăratului Roşu, s'a mai dus, cale lungă, lungă, să-i ajungă; a trecut peste nouă mări şi nouă ţări şi peste nouă stânci înalte, de ajung cu vârfurile până în nori şi piezişe ca păretele. Şi de multe ori a scăpat din gura morţii în această cale prăpăstioasă şi iarăşi de multe ori a dat peste oameni, cari l'au pus după masă şi l'au ospătat cu lingura cea mare.

Că vezi adecă, aşa-i lumea asta, cum a zis cel

din poveste, ca o roată, ce acuș te ridică și acuș iarăși te coboară, dar nici-odată în loc nu se oprește.

Dar iar ne luarăm a vorbi și mai bine ar fi, de ne-am vedea de poveste, că până la capăt mult mai este și cea mai frumoasă de acuma vine!

A fost așa de bine, că într'o bună dimineață ajunge feciorul de împărat la marginea lumii acesteia și când să treacă în lumea smeilor dă peste o negură deasă și pâcloasă, de nu puteai face un pas într'însa și-ți înădușea răsuflarea. Atunci ia el toiagul, ce i l'a dat Staticot și taie odată pâcla, ce se lăsase și aceea îndată se rupe în două părți, iar feciorul împăratului merge înainte la lumina zilei.

A mai mers el cât a mers, când într'o zi de cătră 'n seară ajunge în satul, unde locuia Împăratul smeilor. Aici trage la o babă săracă în marginea satului și o roagă, să-i dee sălaș pe câteva zile. Baba, bună la inimă și milostivă, ca toți bătrânii, îl primește bucuros, că barem avea cine să-i ție de urât.

Seara, dupăce a aprins baba sterțul, se pun ei la povești și dintr'una într'alta, știți cum vine vorba omului, așa pe nesimțite, o întreabă feciorul de împărat, că tot mai trăiește împăratul lor.

— Trăiește, dragul mamii, trăiește zău; da încă cât e de frumos și de tare, să te tot uiți la el! Eu 'i mătur și-i curățesc în fiecare zi casele Înălțimii Sale, avere-ar încă parte de multe zile, că mare bine îmi face!

Feciorul se minunează de vorbele babei și-i zice:

— Apoi dacă-i așa babă, te-oiu ruga de ceva, de un lucru mic, ia numa așa de pierdere de vreme!

II. *Împărăteasa furată.*

«Atunci ia el toiagul ce i-a dat Staticot și taie odată pâcla ce se lăsase și aceea se rupe îndată în două părți», pag. 53.

Mâine, când îi mătura casele Inălţatului împărat, fă-te, că scapi în gunoiu inelul acesta, ce-ţi dau. Împărăteasa auzind zdrăngănitul te-a întreba, că ce ai găsit, dar dumneata ridică iute inelul şi-l bagă în sân şi te fă, că nu-i nimic!

— Bucuros, dragul mamei, zisă baba ascunzând inelul, dar vezi-bine, va fi zis ea în gândul ei: oare ce vrea omul acesta?

A doua zi merge baba până'n ziuă la lucrul ei, mătură casele împărăteşti şi când strângea gunoiul la uşă zdrâng! scapă fără de veste inelul. Împărăteasa auzind zdrăngânind aleargă la babă şi o întreabă, că ce-a găsit. Baba astrucase inelul şi mătura mai departe, ca şi când n'ar fi fost nimic. Dar împărăteasa nu-i da pace:

Biblioteca Centrală University Library Cluj

— Numai să văd babă, numai să văd şi iar ţi-l dau îndărăt!

Baba n'are ce face, şi după multe rugate arată împărătesei inelul. Da împărăteasa, cum îl vede, îndată încremeneşte, că era, mă rog, inelul ei de credinţă, pe care bine-l cunoştea.

— De unde îl ai babă, pentru Dumnezeu, de unde'l ai? întreabă împărăteasa înspăimântată.

Baba spune, cum a venit la ea un flăcău străin, cum i-a dat inelul şi i-a zis, să nu spună nimic împărătesei despre el.

— Du-te babă acasă, du-te şi-i spune, să se ducă încotro îl duc ochii, dacă ştie ce-i Dumnezeu, că cum vine bărbatul meu, cum îl prăpădeşte!

Ajunge baba acasă şi spune feciorului, ce vorbă i-a trimis împărăteasa.

II. *Împărăteasa furată.*
«Baba n'are ce face și după multe rugate arată împărătesei inelul», pag. 55.

— Nu te teme, babă, — zise el liniştit, — va da Dumnezeu ce a vrea, că voinţa Lui e fără de margini, dar şi bun şi milostiv este Dânsul! I face însă bine şi mâine, când îi mătura îi scăpa alt inel, ce îţi voiu da şi nu te teme de nimic babo!

A doua zi iar merge băbârca la lucrul ei, mătură ce are de măturat şi pe când aduna gunoiul la uşă, zdrăng! scapă celalalt inel, ştiţi aşa, ca din întâmplare.

Impărăteasa iute la babă şi o întreabă, că ce a găsit. Baba iar se codeşte cât se codeşte, dar nici într'un chip nu o poate scoate la capăt cu împărăteasa şi în sfârşit, îi arată şi al doilea inel.

Impărăteasa cum îl vede încremeneşte şi se face cum e păretele, că, mă rog, era inelul de credinţă al Impăratului Roşu. Şi iar o întreabă pe babă, că de unde are inelul acesta.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Baba spune, că tot flăcăul străin, care se află la dânsa i l-a dat şi a rugat-o, să facă cu el tot aceea ce a făcut cu cel de ieri.

— Aleargă acasă, babă, pentru Dumnezeu, şi-i spune, să se ducă încotro îl duc ochii şi să nu aştepte până vine bărbatul meu, că îndată îl prăpădeşte!

Vezi bine, mă rog d-voastră, acuma ştia împărăteasa, că flăcăul cu inelele este feciorul ei şi tot mamă a rămas ea şi în împărăţia smeilor, bună şi iubitoare, cum era mai nainte şi i s'ar fi rupt inima de durere, să-şi vadă pruncul sângerând.

Destul atâta, că merge baba la coliba ei tot împiedecându-se, sărmana, de grăbită ce era şi-i spune flăcăului, ce-a zis împărăteasa. Dar feciorului nici că-i pasă de spaima babei şi-i zice iarăşi liniştit:

— Nu te speria, babă, că n'ai de ce te speria! voia lui Dumnezeu va fi şi aici ca în toate lucrurile şi noi oamenii, iacă numai aşa, de azi pe mâine şi de ici până colea! Dar te-oiu ruga eu, maică, să spui mâine împărătesei, să întrebe ea pe împăratul, că unde e puterea lui şi după ce-i va spune, îi veni dumneata încoace, de mi-i aduce şi mie veste despre acest lucru, că Dumnezeu ţi-a ierta păcatele, babă, pentru binele ce-mi faci!

A doua zi se duce baba iarăşi la lucrul ei şi spune împărătesei cam cu sfială rugarea flăcăului.

Trecură ele câteva zile şi iacă numai vine Împăratul smeilor acasă dela vânătoare. Dar împărăteasa lui era mâhnită, pierită la faţă şi fără leac de voie bună şi nici nu i-a ieşit în cale, cum făcea ea alte dăţi.

— Ce ţi-e, împărăteasa mea? — o întreabă smeul îngrijat.

— O, Doamne, bărbate dragă, da' mai gândit-am eu oare, că voiu ajunge în marea ta împărăţie aceea ce sunt astăzi, şi văd eu, vai de mine, văd, că nu mă mai iubeşti, cum de atâtea ori ziceai şi-i fi dat tu pe unde ai umblat de o altă zînişoară mai tânără decât mine, că eu de pe acuma, iacă, mai bătrână decât mai tânără, iar zilele cele bune cu tine le-am petrecut! Ştiam eu, că până-i bine mulţi cu tine, dar la nevoi mai 'napoi!

Şi începu împărăteasa, să plângă şi plângea şi plângea, de gândeai, că toată se cotropeşte şi chiar pe păgânul de smeu l'a cuprins mila; a strâns-o în braţe şi a rugat-o, să-i destăinuiască mâhnirea sufletului.

Împărăteasa se şterse la ochi, apoi astfel vorbi suspinând:

— De când sunt la tine, bărbate, mi-ai spus câtă oaste ai, mi-ai arătat bogăţiile tale, mi-ai spus toate tainele domnirei tale, numai un lucru îl tăinueşti din naintea mea: nu mi-ai spus, că unde-ţi este puterea? Şi când gândesc, bărbate, la aceasta, încep a tremura şi isbucnesc în plânsete, căci tu nu mă iubeşti!

Şi împărăteasa începu iarăşi să plângă.

— Da bine, împărăteasa mea, — o întreabă smeul mirându-se, — pentru-ce vrei tu să ştii aceasta?

— O, Doamne bărbate, dar cum mă mai poţi întreba? Tu umbli prin multe focuri cu oştile tale şi cine ştie, Doamne fereşte, unde te ajunge pacostea şi eu aşi vrea, ca după moartea ta, să-mi rămâie lucrul tău cel mai iubit, că eu l'aşi împodobi cu flori şi cu mărgăritari şi zi şi noapte l'aşi săruta!

— Ţi-oiu spune-o dar şi pe aceasta, împărăteasa mea, — zise smeul.

Apoi se duse de porunci, să aurească de jos până sus doi plopi frumoşi, ce avea înaintea uşii şi spuse nevestei sale, că în plopii aceia e puterea lui.

Împărăteasa, ştiţi cum e lucrul muerilor, îl sărută odată de bucurie şi începu să râdă şi să fie veselă cum era mai nainte.

Dar ea, mă rog, spuse cele auzite babei pe sub ascuns, baba duse vorba feciorului de acasă, însă el zise liniştit, cum era până acuma:

— Ei, babă, drept să-ţi spun eu dumitale, ceea-ce a zis împăratul e numai minciună! Roagă dumneata

II. *Împărăteasa furată.*

«Ei, babă, drept să-ți spun eu dumitale, ceeace a zis împăratul e numai minciună», pag. 59.

pe împărăteasa, să întrebe încă odată pe bărbatul ei despre acest lucru şi-apoi vino iară, de-mi spune şi mie!

Înţelegând împărăteasa cum stă treaba, se face a doua zi şi mai supărată, că bărbatul o înşală, că nu o iubeşte, că una, că alta, cum ştiu muerile adecă.

— Ţi-oiu spune dar drept, împărăteasa mea, — zise smeul iarăşi; — apoi ieşi şi porunci, să aurească din coarne până în tălpi un taur, ce avea mai frumos în toată ciurda împărătească şi spuse nevestei sale, că puterea sa e în taurul acela.

Impărăteasa iar se mai însenină, apoi spuse pe sub ascuns babei vorbele împăratului, baba le duse flăcăului, dar el tot liniştit, ca mai nainte, zise babei:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Aşa ar fi babă, dacă ar fi grăit drept împăratul; dar te-oiu ruga eu, să spui împărătesei, să-l mai întrebe pe împăratul şi a treia oară şi să stăruiască, să-i spună adevărul.

A treia zi muerea împăratului smeiesc era prăpădită ca vai de ea; se sbuciumase mult în viclenia ei, din pricină, că bărbatul său e atât de necredincios şi ascuns faţă de dânsa; şi îl întreabă pentru cea de pe urmă oară despre lucrul de mai nainte.

— Apoi îţi voiu spune drept, împărăteasa mea, fiindcă văd, că atât de mult doreşti, să o ştii. Departe, în mijlocul mărei, care spală hotarul ţerii mele este un ostrov. In ostrovul acela trăieşte un porc năsdrăvan; în capul lui este un bongar, în capul bongarului o albină şi tot aşa şapte vietăţi, până în capul celei de a şaptelea este o flueriţă. In flueriţa

II. *Împărăteasa furată.*

«Apoi porunci să aurească din coarne până în tălpi un taur... și spuse nevestei sale, că puterea sa e în taurul acela...» pag. 61.

aceea este puterea mea şi cine o soarbe din fluerită, a lui e.

Impărăteasa îşi sărută iarăşi bărbatul, apoi spuse pe sub ascuns babei vorbele lui, baba le spuse flăcăului, iar flăcăul cum auzi sări în picioare voios şi zise babei.

— Aşa e bine, maică; acuma sănătate bună şi mulţămesc dumitale pentru sălaşul, ce mi-ai dat, că eu plec unde am să merg şi ajute-ne Dumnezeu, să ne mai vedem odată!

Feciorul de împărat îşi luă paloşul şi plecă.

Şi iar s'a dus şi s'a mai dus, Dumnezeu numai ştie cât, până-ce au ajuns la apa, ce spală hotarul împărăţiei smeului. Aici dă el peste trei pui de uliesi, care plângeau, vai de ei şi se sbuciumau, de-ţi era mai mare mila. Feciorul de împărat îi întreabă, că de ce plâng, iar ei 'i răspund astfel:

— Da cum n'om plânge, drumar bun ce eşti, că iacă tinerei, cum suntem, ne sunt numărate zilele. In apa aceasta trăieşte un balaur, căruia în fiecare lună trebue, să-i dee mama doi pui; acum a venit rândul pe noi şi nu ştim ceasul, când se va arăta necuratul. Şi nu se află, vai de noi, nime, care ar putea să ne scape!

Feciorului de împărat i se făcu milă de pui şi le spuse, că-'i va scăpa el. Dar fiindcă-i obosit se culcă o leacă şi ei, când se va tulbura apa, să-l scoale.

Flăcăul, obosit de drum, a adormit ca pământul şi iacă numai într'o vreme se tulbură apa şi se ridică balaurul, spurcat şi îngrozitor, de te prindeau fiorii uitându-te la el.

Puişorii se zgulesc sărmanii şi încep a plânge şi mai amarnic decât până acuma, dar nu îndrăznesc să trezească pe flăcău, de înspăimântaţi ce erau. Şi cum plângeau ei şi le curgeau lacrimele, au căzut doi stropi pe obrazul crăişorului ; dar atât de fierbinţi erau, mă rog, acele lacrimi, că el îndată s'a trezit şi abia a avut vreme să apuce paloşul, căci balaurul întinsese capul, să-i înghită pe toţi. Şi când l'a lovit odată voinicul, i-a retezat capul şi s'a zvârcolit cât s'a zvârcolit dihania cea spurcată, până a rămas ameţită pe vecie.

Atunci au început puişorii să râdă de bucurie şi i-au zis flăcăului :

O Doamne, omule a lui Dumnezeu, da mare bine ne-ai făcut şi nouă şi mamei noastre ; vino însă, să te ascundem ici sub aripă, căci dacă te găseşte mama, ştim, că te va înghiţi de bucurie !

Şi un puiu, care era mai mare, îl ascunde sub aripă.

Intr'o vreme eacăt-o numai vine ulioaica şi când vede dihania moartă, începe a bate din aripi de bucurie şi întreabă puii, că încotr'o s'a dus omul, care i-a mântuit de grozăvenia aceea de balaur.

— S'a dus spre miază-noapte, maică, — răspund puii într'un glas.

Şi o ia, dragul meu, ulioaica spre miază-noapte şi zboară şi zboară, ca paserile adecă, dar nu întâlneşte nici un suflet de om şi se întoarce la cuibul ei.

Şi iarăşi întreabă puii, că încotro s'a dus omul cel cu suflet bun ?

— S'a dus spre miază-zi, mamă, — răspund puii.

II. *Împărăteasa furată.*
«Dar când l'a lovit odată voinicul i-a retezat capul...» pag. 64.

O ia atunci ulioaica spre miază-zi şi zboară şi zboară, iute ca gândul, mai iute ca vântul, dar nu dă de nimeni în calea, ce făcù.

Se întoarce iarăşi la pui şi 'i mai întreabă, că în ce parte s'a dus acest om.

— Bagsamă s'a dus spre răsărit, mamă, dacă pe unde ai umblat nu ai dat de urma lui, — zic puişorii.

Caută ulioaica la răsărit, caută la soare-apune, dar nicăiri nu dă de omul căutat.

Atunci vine pasărea obosită la cuibul ei şi ia puii de scurt, să-i spună, unde au ascuns pe acela, care i-a mântuit. Puişorii n'au ce face şi după-ce le făgăduește maica lor, că nu-l va înghiţi, îl scot de sub aripă şi i-l arată. Dar ulioaica, mă rog D-voastră, cum îl vede, se repede la el şi-l înghite de bucurie; însă iute îl toarnă iarăşi, vesel şi întreg, cum era mai nainte.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

O întreabă atunci feciorul pe păsăroaică, că ce ar cere de la el, pentru-ca să'l treacă în ostrovul din mijlocul acelei mări.

— Să-mi câştigi o mie de boi, o mie de cai şi două mii de pite de merinde, — răspunde ulioaica, — iar pentru osteneală n'am să-ţi cer nimic, ca să-ţi întorc binele, ce mi-ai făcut.

Adună el cum poate merindea, ce-i trebuia ulioaicei şi într'o bună dimineaţă ia pasărea mea merindea în ghiare, îl ia pe el în spate şi se ridică în văzduh vâjiind groaznic şi de câte ori îi slăbeau pasării puterile îi băga în gură feciorul de împărat

II. *Împărăteasa furată.*

«Dar ulioaica cum îl vede... îl înghite de bucurie, însă iute îl toarnă iarăși vesel și întreg cum era înainte...» pag. 66.

câte un bou, câte un cal şi câte două pite şi ulioaica întărită zbura iarăşi ca mai nainte.

A sburat pasărea cât a sburat prin vineţia cerului, de-asupra pământului, de nu se vedea de acolo marea aceea decât numai ca un lat de pânză, ce-l întind muerile pe pajişte la soare. Dar când erau, mă rog, mai ajunşi la pământul ostrovului, se sfârşi merindea, iar ulioaica slăbeşte din puteri şi-i zice flăcăului:

— Mai dăm ceva să mănânc, că dacă nu, e rău!

Feciorul de împărat nu se gândeşte mult, ci scoate cuţitul şi-şi taie carnea de pe fluerele picioarelor şi o dă ulioaicei, care iar prinde putere şi sboară mai departe. Şi vedeţi d-voastră, mă rog, de atunci au rămas fluerele picioarelor goale la fiecare om, căci la feciorul Impăratului Roşu acei muşchi nu au mai crescut, cât a trăit.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Destul atâta dară, că ajunge ulioaica cu feciorul de împărat în ostrov şi se pun ei într'un copac înnalt lângă o mocirlă puturoasă. Flăcăul se tupileşte între crengi şi aşteaptă cu roata în mâni până va veni porcul; că mă rog, uitasem să vă spun, precum că feciorul Impăratului Roşu, când a plecat din ţara smeului, a luat şi o roată de car, ferecată ţapăn, drept armă pentru acele locuri primejdioase.

Aşteaptă el cât aşteaptă, când colea pe la prânzul cel mare, când îţi dogoreşte soarele de-asupra capului, iacă vine numai porcul sforăind pe nas de căldură şi se tăvăleşte în tologlod răcorindu-se. Da feciorul de împărat de colo din copac strigă odată:

II. *Împărăteasa furată.*

«Și într'o zi ia pasărea mea merinde în ghiare îl ia pe el în spate și se ridică în văzduh vâjâind groaznic», pag. 66.

— U, up!

— Aha, oare unde-i spurcăciunea aceea de om,— zise porcul uitându-se în toate părţile; — şi iarăşi se mai svârcoli de câteva ori în noroiu.

Feciorul de împărat de colo din frunziş, iar ca mai 'nainte:

— U, up!

Porcul se uită şi a doua oară în toate părţile şi pe când îşi ridica titva cea năsdrăvană în sus, flăcăul tip! cu roata la el în cap, aşa de puternic, de pe loc l-a ameţit. Feciorul de împărat se coboară atunci iute din pom, îi taie porcului capul şi scoate din el un bongar; omoară bongarul şi scoate din capul lui o albină şi tot aşa şapte vietăţi felurite, până din capul celei de a şaptelea scoate o flueriţă. Pune flueriţa la gură, soarbe din ea puterea şi zice voios şi împuternicit:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Mulţumescu-ţi ţie Doamne, că acuma-i bine!

Da în clipa aceea, mă rog d-voastră, Impăratul smeilor s'a îmbolnăvit de moarte, s'a pus în pat şi a grăit nevestei sale astfel:

— Aha, nevasta mea vicleană, mâncatu-mi-ai viaţa; trăieşte de acum cu cine-ţi place, că eu am sfârşit cu toate!

Iar feciorul lui Roşu-Impărat a plecat iarăşi către smeului împărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie!

Şi dacă a ajuns în satul smeului a tras iarăşi la baba din marginea satului şi a trimis-o la împărăteasa rugând-o, să întrebe ea pe Impăratul, că de ce moarte voieşte să moară?

II. *Împărăteasa furată.*

«Și pe când porcul își ridica titva cea năzdrăvană în sus flăcăul *tip!* cu roata la el în cap», pag. 70.

Baba spune împărătesei fără sfială vorbele flăcăului şi împăratul de colo din pat nu mai aşteaptă, să-l întrebe împărăteasa, ci zice:

— Spune, babă, feciorului lui Roşu-Impărat, să mă taie bucăţi mărunţele, să bage bucăţelele într'un sac, să pună sacul pe murgul meu şi să-i dea drumul în lumea largă, căci el singur m'a iubit în viaţă!

Feciorul împăratului făcu cu smeul întocmai cum a dorit el, apoi luă pe mamă-sa împărăteasa şi după-ce mulţumi babei, de ajutor, plecară amândoi către a lor împărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie!

Şi când au ajuns acasă, au dat de Impăratul Roşu păzind gâştele la marginea satului, atât de mult îmbătrânise în vremea cât a umblat feciorul său prin locurile, ce v'am spus, încât nu mai era harnic de alte lucruri. Şi îndată ce şi-a văzut nevasta şi feciorul, i-a sărutat pe amândoi şi din clipa aceea ochiul său din dreapta a încetat de a plânge, cel din stânga a încetat de a râde şi iar au fost ochii lui ca mai nainte, ochi ca la toţi oamenii din lume. Şi au dat ei, mă rog, de bucurie o masă mare împărătească, încărcată cu mâncări alese şi băuturi scumpe şi m'au poftit şi pe mine la acea masă şi atât de bine m'am ospătat şi m'am veselit acolo, de când m'am întors acasă veniam sărind într'un picior, de vesel ce eram. Pe Impăratul Roşu şi pe împărăteasa şi pe feciorii lui i-am lăsat acolo veselindu-se şi nu mai ştiu, dacă au murit sau mai trăiesc încă. Iar acum încălecai pe o şea şi v'o

II. *Împărăteasa furată.*

«Și când au ajuns acasă au dat de Împăratul Roșu păzind gâștele... atât de mult îmbătrânise», pag. 72.

spusei așa; căci ce-a fost și nu mai este se pomenește în poveste, iară ce de-acum va fi, Dumnezeu bunul mai știi!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ce n'a fost şi nu va fi

A fost ce a fost, că dacă n'ar fi fost nu s'ar povesti.

A fost odată şi nu tocmai de mult, un moşneag, bătrân ca iarna şi sărac ca vai de capul lui. Moşneagul avea trei feciori mari şi toată averea lui era un amnar, o cremene şi o bucată de iască, cu ajutorul cărora aprindea focul şi mai gorgonea sărăcia dimprejurul său.

Rupt de greutăţile vieţii şi de mulţimea anilor împliniţi, moşneagul a căzut la zăcare şi slăbea văzând cu ochii. Feciorii îl îngrijeau ca pe tatăl lor, netrecând întru nimic peste voinţa lui şi aşteptau cu durere hotărârea lui Dumnezeu.

Când a simţit moşneagul, că ceasul său cel de pe urmă se apropie, a chemat feciorii la patul său de moarte şi le-a împărţit averea, ce aveau să moştenească. Drept şi bun, cum era moşneagul, a făcut trei părţi asemenea şi a dat unuia amnarul, celuialalt cremenea, iar la al treilea bucata de iască. Bătrânul părinte şi-a binecuvântat feciorii, le-a dat

III. *Ce n'a fost și nu va fi.*

«Moșneagul a chemat pe feciori la patul său de moarte și le-a împărțit averea»..., pag. 75.

poveţe pentru căile vieţii, i-a sărutat pentru cea de pe urmă oară şi a închis ochii pentru toate veacurile.

Feciorii l'au îngropat, sărăceşte, cum au potut, apoi după ce au împărţit moştenirea părintească, au plecat în lume, să-şi cerce norocul. Şi pe rând, cum le-a venit vremea, s'au însurat cu câte-o mireasă, inimii aleasă; că, mă rog, aşa-i făcut omul, să aibă cu cine împărţi bucuriile şi necazurile vieţii.

Şi aşa spune povestea, că s'au iubit oamenii noştri aşa cum pot să se iubească aceia, cari nu au decât sărăcia şi inimile în piept.

Un lucru însă se zice, că nu a plăcut celor trei cumnate.

Şi acel lucru era, că de câte ori mergeau bărbaţii la trebile lor, trebuia să meargă totdeauna împreună, din pricină, că numai toţi trei în tovărăşie puteau aţâţa focul în locurile lor de popas. Şi mă rog, ştiţi d-voastră, că omul sărac fără foc nu-i om deplin. La foc se încălzeşte în vreme de frig, la foc îşi încălzeşte bucăturile, ce câştigă cu sudoarea feţii şi focului pălpăitor, în jurul căruia petrece nopţi în nedormire, îi destăinueşte necazurile sale multe.

Astfel perdeau oamenii mei multă vreme fără folos şi fără căpătare.

Ce se gândesc cumnatele odată, să fure sculele de foc dela bărbaţi, doară-i vor despărţi în oare careva chip, — pentru-că, mă rog d-voastră, pe acele vremuri numai amnarul şi cremenea puteau aţâţa blagoslovita de flăcăraie. Se vorbesc ele pe sub ascuns, să nu le ştie bărbaţii şi într'o noapte, când

aceştia dormeau obosiţi de lucrul zilei, se scoală una tiptil-tiptil şi ia dela ei sculele cele cu pricina, fără ca vre-unul să fi simţit ceva.

A doua zi pleacă bărbaţii la lucru şi poposesc peste noapte într'un codru mare şi sălbatec. Oamenii mei adună nişte surcele uscate, mai nişte golomoz şi le aşează grămadă în dosul unei scorburi, ca să facă foc. Când era golomozul aşezat într'un loc mai gropinos şi surcelele puse peste el, dă unul după amnar, dă celalalt după cremene, al treilea după iască, dar sculele ca'n palmă. Caută bieţii oameni şi mai caută, de nici locşorul de supt limbă nu a rămas necăutat de ei, dar vorba ceea: ia de unde nu-i!

Şi cum stau ei şi privesc în întunerecul nopţii gândindu-se, că ce ar fi de făcut, vede fratele cel mai mare o zare depărtată, ce acuşi se stângea, acuşi iarăşi să ridica veselă către cerul înnorat, bag sama după cum bătea vântul, când mai tare, când iarăşi mai domol.

— Eu mă voiu duce la focul, ce se vede colo în spre miază-noapte şi voiu aduce un tăciune, că despre partea sculelor noastre văd eu, că putem amorţi, de va da la noapte o drăguţă de brumă.

Şi ne mai aşteptând învoirea fraţilor săi plecă în pas bun. Şi a mers omul nostru şi a mai mers, de era cloşca mai de asupra creştetului când a ajuns la foc şi de grăbit ce era nici nu simţea răcoarea, ce se lăsase peste văile, prin care trecea. Şi era, dragul meu, un foc năsdrăvan acela, de porc să pârjoleşti în el, nu alta; iar în jurul focului şedea încolăcit un balaur cu dinţi de oţel şi sufla numai

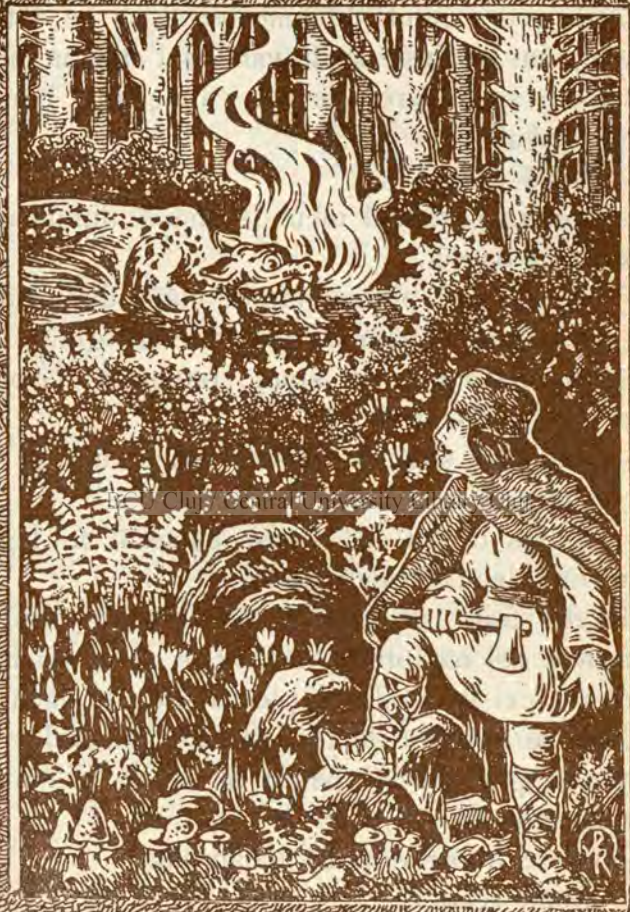

III. *Ce n'a fost și nu va fi.*

«Iar în jurul focului ședea încolăcit un balaur... și sufla numai trăndav de dogoreala flacării», pag. 78.

trândav de dogoreala flacării, ce o isbea vântul în toate părţile.

Când vede omul dihania, vrea să se întoarcă înnapoi, dar îl ochise năsdrăvanul şi-l chiemă îndărăt. Bietul om se întoarce de silă ca de voie bună şi-i zice balaurului:

— Bună seara!

— Mulţam, prânzul meu de mâne dimineaţă, — răspunde balaurul.

— Că n'oiu fi prânzul tău de mâne dimineaţă, — zice omul nostru cam cu jumătate de gură.

— Nu, dacă mi-i şti spune povestea despre ce nu a fost şi nu va fi!

— Că ţi-oiu spune-o. Ţi-oiu spune cum să vinde aiul în târg.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Aceea o ştiu eu! — zise balaurul şi-l legă pe bietul om de un copac alături.

Cei doi fraţi aşteaptă cât aşteaptă, dar când văd, că fratele cel mai mare zăboveşte prea de tot, se socoteşte cel de mijloc şi pleacă şi el, să vadă ce e.

Când se apropie de foc, zăreşte balaurul şi vrea să dee înapoi, dar şi pe el îl ochise dihania şi-l chiemă îndărăt.

Omul se întoarce şi dă balaurului:

— Bună seara!

— Mulţam, prânzul meu de mâne l'ameaz!

— Că n'oiu fi prânzul tău, — zice omul înspăimântat, fiindcă dăduse cu ochii şi de frate-său de lângă copac.

— Nu, dacă mi-i spune povestea, care nu a fost şi nu va fi!

— Că ți-oiu spune-o. Ți-oiu spune cum se vinde ceapa în târg.

— Aceea o știu eu cu ochii închiși, — zice balaurul și-l leagă și pe el de un alt copac lângă fratele său.

Fratele cel mic așteaptă și așteaptă, până târziu după miezul nopții, când începe a se lăsa bruma mai groasă; dar când vede, că frații lui nu se mai întorc și focul licărește încă tot ca mai nainte, se ia și el și pleacă, să vadă, ce s'a ales cu dânșii.

Când ajunge omul la foc începea o leacă a se zori în răsărit.

Vede și el balaurul încolăcit pe lângă foc, vede pe frații săi legați de copaci, dar nu dă îndărăt, ci se apropie de balaur și-i zice:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Bună seara!

— Mulțăm, cina mea de mâne seară!

— Că n'oiu fi cina ta!—răspunde omul îndrăzneț.

— Nu, dacă-mi vei ști spune povestea, care nu a fost și nu va fi!

— O știu, cum să nu o știu! Ascultă numai!— A fost așa de bine, că atunci, când a luat tata pe mama, au voit ei, să facă ospăț, dar nu aveau făină. Îmi încarcă tata un car cu grâu și mă trimite pe mine la moară. Eu mă duc la moară, dar n'am nemerit bine, căci moara nu era acasă, se dusese la păsune după căpșune; eu însă mă dusei după ea, o adusei la loc, măcinai și plecai acasă, să facem ospăț. Făcurăm ospățul și ne veselirăm cum e data; și odată, când era mama însărcinată cu frate-meu cel mai mare, zice, că ar mânca carne de granguri

III. *Ce n'a fost și nu va fi.*

«Și când ridică omul meu toporul să arate cum a dat în scorbură, tip! în balaur...», pag. 84.

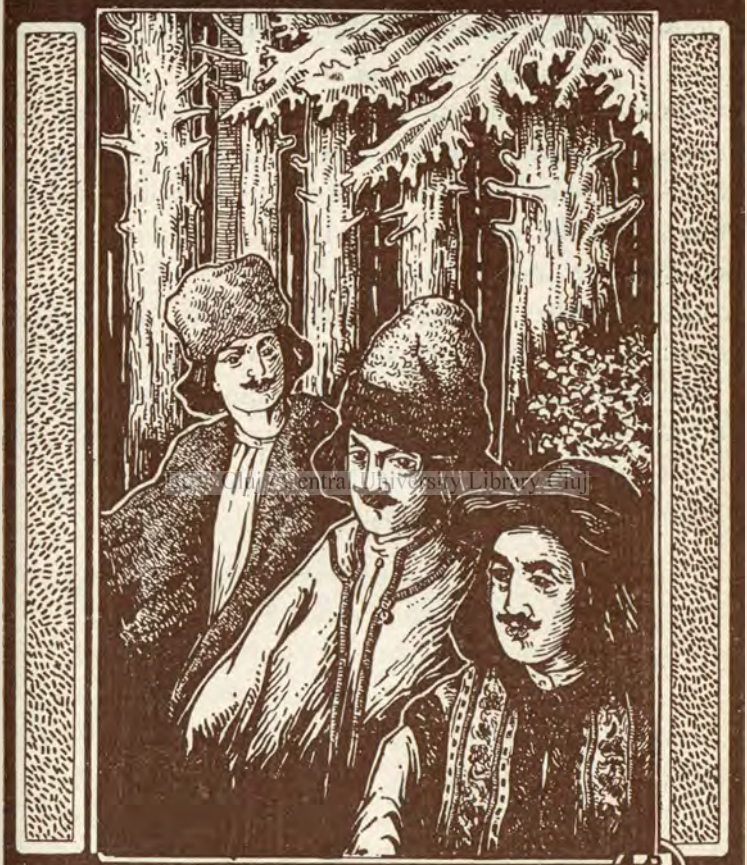

III. *Ce n'a fost și nu va fi.*

«Omul nostru deslegă pe frații săi de lângă copaci și plecară către casă», pag. 84.

şi mă trimite pe mine în pădure, să-i prind vre-o câţi-va. Umblu eu prin pădure cât umblu, până aud numa într'o scorbură câţi-va pui de granguri făcând tololoi; caut prin toate părţile după gaură, dar nu găseam pe nicăiri loc, să bag mâna. Atunci iau toporul, — balaurul se apropie tot mai tare de povestaş, să audă bine povestea, care-i părea minunată, — şi când ridică omul meu toporul, să arate cum a dat în scorbură, — tip! în balaur, aşa de puternic, de îndată rămase dihania moartă.

Omul nostru deslegă atunci pe fraţii săi de lângă copaci şi plecară către casă.

Nevestele au bătut în pălmi, când le-au povestit bărbaţii, ce au păţit; le-au dat sculele de foc şi de atunci nu le-a mai trecut prin cap, să strămute înţeleapta împărţire a socrului lor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pipăruş Petru

A fost ce a fost, că dacă nu ar fi fost, nu s'ar povesti; că nu-mi place a minţi, ca puricelui a sări de pe frunza teiului în vineţia cerului, ci ca muştei de pe părete pe părete, mai mincinos cine nu crede!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A fost odată o muere văduvă cu doi feciori şi o fată. Feciorii erau ca toţi feciorii din lume, feciori; dar fata era drăgălaşă şi mândră, cum a zis cel din poveste, ruptă din soare.

Şi ştiţi D-voastră, cum era pe vremile acele grele, că furau smeii fetele cele frumoase, nu s'a putut întâmpla, să nu-şi pună şi pe ea atare păgân ochii; dar fraţii o păzeau cu iubire şi vitejie şi smeul nu isbutea nici într'un chip.

Dar bagsama precum e scris aşa are să se întâmple; că odată ies fraţii de dimineaţă la plug şi fiindcă pita tocmai atunci era în cuptor, s'au înţeles cu bătrâna, să trimită pe sorioara colo către vremea prânzului cu demâncare. Şi ca să ştie fata drumul către holdă trag feciorii o brazdă, dinnaintea uşii până în capătul moşiei lor.

Smeul, care nu lucra alta decât pândea ceasul, când i s'ar veni mai bine, să pună mâna pe puiul meu de fată, se dă de astupă brazda, ce ducea la holda văduvii şi trage o altă brazdă până în curtea casei sale.

Colo către vremea prânzului găteşte bătrâna demâncarea, o ia fata în cap şi pleacă de-alungul brazdei, veselă şi cântând, cum e treaba fetelor. Numai după ce a mers o bună bucată a băgat ea de samă, că a rătăcit; dar atunci era târziu, căci smeul sări dintr'un tufiş, puse mâna pe fată, o duse acasă şi vorba cântecului:

Rămâi maică sănătoasă,
Rămâi maică bucuroasă!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Feciorii, sărmanii, s'au uitat în calea surorii lor, până toate le-au fost ţepenit vinele de după cap; dar trecu vremea prânzului, trecu soarele pe lunecuşul său către scăpătat şi fata cu mâncarea nicăiri nu se arăta.

Despre seară s'au întors flăcăii acasă, flămânzi bieţii, de abea vedeau calea înaintea ochilor şi când ajunseră acasă, zise unul dintre ei către măsa:

— Aha mamă dragă, că bine ne mai ţinuşi astăzi; că trecu o sfântă zi şi o sfântă noapte, de când n'am gustat o biată sfărmătură!

Mama, sărmana, tot cu grija ei în sân, odată se gândi la fată şi zise:

— Vai, bătutu-m'au Dumnezeu, fata mea! — Şi începu a se boci şi a se tângui, de răsuna satul în gura ei.

IV. *Pipăruș Petru.*

«Gătește bătrâna demâncarea, o ia fata în cap și pleacă de-alungul brazdei...», pag. 86.

Feciorii o mai liniştiră o leacă şi se vorbiră, să plece a doua zi la smeu şi chiar cu preţul vieţii, să scoată pe sora lor; fiindcă ştiau ei, că păgânul şi-a făcut mendrele. Văduva, săraca, îi ruga, să nu se ducă, ca barem pe ei să-i mai aibă de sprijin şi bucurie la zilele bătrâneţelor.

Dar înzădar, feciorii şi-au pus de gând, şi a doua zi de dimineaţă, după ce-şi luară merinde, haine de primeneală, câte un paloş şi alte lucruri trebuitoare la drum şi după ce sărutară mâna mâne-si plecară.

Au mers ei şi-au mai mers cale lungă, să le ajungă şi mai întrebând mai rătăcind au ajuns la smeu. Da smeul, mă rog D-voastră, cum i-a văzut i-a cunoscut; îi apucă cu mânuţa lui cea năsdrăvană şi aşa mi ţii trânti odată de-i băgă pe amândoi până'n grumazi în pământ, după uşă. Sora, sărmana, nu le putea ajuta nici într'un chip, dar îi hrănia cu lingura pe sub ascuns, ca să le ţină viaţa în oase de azi până mâne.

Văduva nenorocită aşteaptă o zi, aşteaptă două, aşteaptă nouăzeci şi nouă, dar vremea trecea în zborul ei măsurat şi nici una din zilele multe, ce aştepta, nu-i aducea nici fata, nici feciorii. Din lacrimele, câte a vărsat biata mamă, puteai face, cum e vorba, apă de corăbii, iar din suspinele ei duioase puteai face o salbă jalnică în jurul pământului.

Dela o vreme i secară lacrimele şi-i amuţiră suspinele, că bagsama înţelept a grăit cel din poveste, că nu-i mult să nu se sfârşească şi iarăşi, că nu-i puţin, să nu ajungă şi în sfârşit îşi îngropă dorul în

IV. *Pipăruș Petru.*

«Sora sărmana nu le putea ajuta nici într'un chip — dar îi hrănea cu lingura pe sub ascuns», pag. 88.

adâncul inimei, mai uitând de cele ce au fost odinioară.

A fost dară aşa de bine, mă rog D-voastră oameni cu înţelepciune, că într'o dimineaţă, când mătura văduva casa, dă de un fir de piper în praf şi-l mătură şi pe el. Dar piperul dracului, de câte ori îl trăgea cu mătura sărea îndărăt şi strica porşoraşul de gunoiu, ce făcea muerea. Muerea îl trage încoaci, el ţop! îndărăt; îl mătură iarăşi, el sare altfel ca mai nainte.

— Fi-ţ'ar de cap! — zise femeia mănioasă dela o vreme, — fir de piper ce eşti! — şi ridicându-l îl bagă în gură şi-l înghiţi.

Din acel ceas muerea se porni grea şi nu ştiu cum aduse întâmplarea, că pe când i se împlini vremea şi-i veni ceasul să nască, bătu Dumnezeu cu sfântul Petru la uşă şi cerură conac peste noapte. Pentrucă, mă rog D-voastră, creştini buni, pe atunci nu erau vremile aşa stricate şi oamenii nu atât de răi ca acuma şi Tatăl din ceruri cu sluga Lui credincioasă, cutezau să umble prin rândurile păcătoşilor, nu ca astăzi, că suflet de om nu a văzut sfintele Lor feţe.

Destul atâta, că drumarii mei se sălăşluiră în casa văduvei şi fiindcă erau acolo, pe sfântul Petru îl luă muerea de moaşă, iar pe Dumnezeu de cumătru. Şi născu văduva mea, Doamne, un fecior frumos şi îndesat, de te prindea mirarea uitându-te la el.

Tatăl sfânt îl botează şi-i puse numele după cel al tovarăşului său, Petru; iar măsa şi toată lumea, fiindcă s'a născut dintr'un piper, i-a zis şi-i zice: Pipăruş Petru.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

IV. *Pipăruș Petru.*

«Bătu Dumnezeu cu Sfântul Petru la ușă, și cerură conac peste noapte...», pag. 90.

Dumnezeu porunci lui sfântu Petru, să ardă cuptorul ca de pită şi cum îşi boteză finul, în loc să îl pună în leagăn, cum e treaba pruncilor, îl aruncă în cuptor. Măsa, biata, încremeni, când văzu pe Tatăl nostru punând alităul la gura cuptorului. Dar Dumnezeu o linişti şi-i zise, să se uite în cuptor, să-şi vadă odorul.

Şi ce să vedeţi D-voastră? Pruncul de o zi era ca alţii de un an, şedea în mijlocul cuptorului şi se juca cu două mere de aur curat. Mama încremeni când îl văzu şi se bucură în inima ei iubitoare. Iar Dumnezeu cu ortacul său îi mulţumiră muerii de sălaş, muerea le mulţumi de ajutor şi drumarii plecară în treburile lor neînţelese.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Petru dincoaci creştea, dragul meu, de'l vedeai cu ochii, cum se ridică copăcel şi el nesdravăn, vezi bine, când era de o lună, era ca altul de cinci ani şi dela o vreme începu, să se joace şi el pe uliţele satului, prin ţarină şi pe unde vor fi fost isprăvurile de joc ale copiilor.

Dar Petru tot altfel decât lumea. El nu se juca ca ceialalţi prunci, de-a caii şi de-a minja, ci el lua uşile şi vramiţele oamenilor dela curţi şi ogrezi şi le svărlea cum svărli cocenii peste vârfurile caselor.

— Fi-i-ar de cap, să-i fie, năsdravăn ce e, — se jăluiau bieţii oameni strănguindu-şi uşile şi vrămiţele de prin ogrezi; — da ducă-se el de se bată cu smeii şi-şi scoată fraţii şi sora, dacă e atât de tare şi ne lase pe noi în pace, oameni aşezaţi şi cu frica lui Dumnezeu, ce suntem!

Pipăruş Petru auzind vorbele oamenilor azi, au-

zind mâne, întreabă odată pe măsa, dacă a avut el vreodată fraţi sau surori? Măsa tăgădui şi cu toate puterile ascundea înaintea lui taina, ce-i apăsa inima ca o piatră grea de moară.

Petru tăcu, se duse la jocul lui şi svârr! iarăşi cu vrămiţele oamenilor prin văzduh.

Oamenii amărâţi strigară iarăşi după el în acelaşi chip ca mai nainte:

— Fi-reai de miraz, să fii, năzdravăn ce eşti; da dă-ne pace, că nimeni nu-ţi face nimic şi dacă-ţi vine pofta de bătae du-te la zmeu, de-ţi scoate fraţii şi sora, că i-o fi usturând pielea, de moale ce le-o fi pe acolo!

Pipăruş Petru nu se potu stâmpăra nici într'un chip, ci rugă încă odată pe măsa, să-i spună ori de are el fraţi şi surori?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Măsa tăgădui şi acuma şi-l luă cu alte vorbe, doar l'a face cumva să uite de aceasta, pentrucă, mă rog D-voastră, simţea ea sărmana, de ce doreşte el aşa de tare, să ştie dacă sunt adevărate vorbele oamenilor.

Dar Petru nu se mulţămi cu atâta; ci îşi puse de gând, să afle dela măsa ori şi cum această taină şi într'o bună dimineaţă, trezindu-se din somn, se făcu bolnav de moarte. Măsa, biata, îl imbia şi cu una şi cu alta, se trudea în toate chipurile, să-i facă pe voie, dar nimic nu era bine şi nimic nu-i era pe plac.

Într'o vreme însă zise el către măsa:

— Mamă, să-mi dai ţâţă pe sub tălpoaea casei!

Pentrucă trebue să ştiţi, dragii mei, că Petru, deşi era mai fecior decât feciorii, nu trecuse încă de vremea înţărcatului.

Măsa, sărmana, deşi din toată inima dorea, să-i facă ceva pe voie, tresări la această năzdrăvănie şi-l întrebă:

— Da bine, cum voiu putea face eu acest lucru? Petrea mamei!

Iaca aşa, mamă dragă, — zise Pipăruş, ridicând cu degetul cel mic tălpoaea casei.

Măsa atunci băgă ţâţa pe sub tălpoae; dar lui Petru nu i-a fost să sugă, ci lăsă o lecuţă talpa pe ţâţa mâne-si, ear măsa strigă odată de durere:

— Au, Petrea mamei!

— Spune-mi, mamă, am fraţi şi am surori? — o întrebă Pipăruş nepăsându-i de durerea ei.

Femeia răspunse ştergându-şi lacrimile:

— Cum ţi-oiu spune sufletul meu altfel, decât că nu ai frate, nu ai soră! şi de ţi-aşi spune altcum, aşi păcătui înnaintea lui Dumnezeu şi înnaintea sufletului meu!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pipăruş Petru lăsă atunci tălpoaea şi mai jos, de ţivli biata femeie ca în gura şarpelui.

Ficiorul habar n'avea de sbierăturile ei, ci o întrebă a doua oară, dăcă sunt adevărate vorbele oamenilor?

— O, dragul meu, Petrul meu, — zise măsa cu durere; — da mai crezi tu gurilor străine, decât crezi măicuţii tale, care te-a făcut, te-a crescut şi te are drag ca lumina ochilor? Sufletul meu, singurul meu!

Pipăruş Petru se mâniă şi el şi lăsă şi mai tare tălpoaea pe ţâţa mâne-si, iar măsa mai sfârşită de durere zise:

— Ridică tălpoaea, Petrea mamii, că ai avut fraţi

și ai avut o soră, dar i-a furat pe toți un smeu năzdrăvăn și spurcat!

Petru ridică atunci tălpoaia de pe țâță și zise voios:

— Atâta am voit să știu, maică; dar acum te-oiu ruga, să-mi faci o pogace cu laptele dumitale, pentrucă vreau să mă duc până la acel smeu neruşinat și-mi voiu aduce acasă frații și sora! Și îmi va fi trebuincioasă de merinde o pogace, făcută în chipul cum spusei.

Mama, sărmana, n'avu ce face, își mulse laptele dintr'o țâță și frământă cu el o pogace, că pe Petru nici într'un fel de chip nu-l potu opri dela gândul, ce și-a pus.

A doua-zi, până în ziuă, își puse Pipăruș Petru pogacea în traistă, își luă rămas bun dela măsa și plecă. Dar mai nainte intră el, mă rog D-voastră, pe la un faur corturar și dete, să-i facă un buzdugan de 99 ocale de fier, ca să aibă și el o bucată de armă pe lângă dânsul și să nu se ducă cu mânile goale la acea luptă primejdioasă. Face țiganul buzduganul, dar nu fu pe placul lui Petru, pentrucă degetul cel mic nu i-se îndoia sub greutatea lui și din această pricină porunceşte el meşterului, să mai pună vreo 9 ocale. Atunci fu bine, pentrucă se încovoiă o lecuță degetuțul cel mic sub greutatea buzduganului.

Când fu buzduganul gata îl luă Petrea de-a umărul și se porni de-a dreptul la smeul, ce ținea în robie pe soru-sa și pe frații săi. Merse el până acolo în pace, pentrucă cine ar fi cutezat, să-i stee în cale

şi să se prindă cu un năsdravăn aşa de vestit, cum era Pipăruş Petru pe vremile acele? Şi într'o zi de cătră 'n seară ajunse la curţile smeului. Smeul era dus, mă rog D-voastră, în treburile lui şi Petru află acasă numai pe soru-sa, nevasta smeului.

— Bună seara, soră! — i zice Petru intrând în casă.

— Mulţam frate şi nu frate! — răspunde sora de colo cam îndoită de vorbele flăcăului.

— Cum înţelegi aceste vorbe, soro? — o întrebă Petru prefăcându-se, că nu pricepe ce a zis ea.

— Aşa, prietene, — zise nevasta, — că eu nu ştiu, să mai am alţi fraţi decât pe aceştia doi, pe care i-a nenorocit bărbatul meu într'un ceas de mănie. Şi-i arătă, mă rog D-voastră, pe fraţii de după uşă. Atunci scoase Petru pogacea, făcută cu laptele mâne-si şi-i dete, să guste; iar nevasta, după-ce muşcă odată din pogace, cunoscu laptele, cu care a crescut şi-i zise:

— Cu drept, că tu eşti fratele meu cel adevărat; dar grăbeşte frăţioare şi te du de pe aici, până nu se întoarce smeul, ca să nu o păţeşti şi tu cum au păţit-o bieţii fraţi de după uşă.

— Nu te teme soro, — răspunse curagios Pipăruş Petru.

Şi atunci se auzi în poartă o pocnitură grozavă, de gândeai, că bubue tunetul în vre-o furtună, ce se apropie. Era, mă rog D-voastră, buzduganul, ce'l svărlea smeul în poartă, de câteori se întorcea acasă şi dădea prin aceasta de ştire nevestii, să gătească mâncarea aşa, că pe când va ajunge acasă, să nu

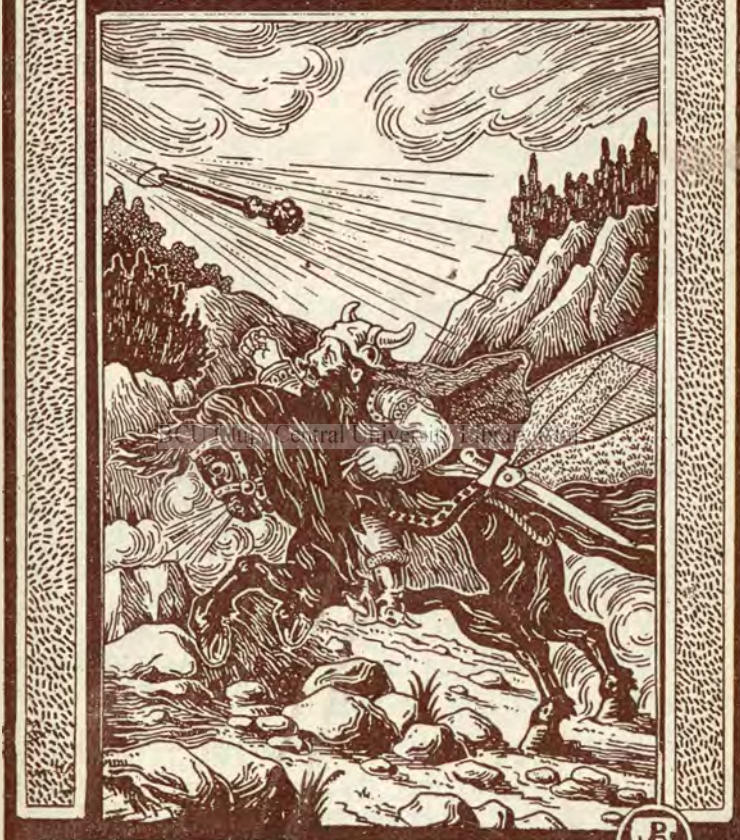

IV. *Pipăruș Petru.*

«Pipăruș Petru..., luă buzduganul și-l zvârli îndărăt cu atâta putere de trecu zbârnăind pe lângă urechia zmeului șapte poște îndărăt...», pag. 98.

fie nici caldă, nici rece, ci cum e mai bună la gustare. Buzduganul învățat lovea în poartă, iar din poartă dădea în casă și se așeza în cuiu.

Pipăruș Petru nu se speriă de acest lucru ciudat, ci luă buzduganul și-l svârli îndărăt cu atâta putere, de trecu sbărnăind pe lângă urechea smeului șapte poște îndărătul lui.

— Aha, — zisă smeul astupându-și urechea, oare fuse vreo păsărea ori fuse drag buzduganul meu? că nu cred, să fi crescut așa de mare Pipăruș Petru cel vestit!

Dar zău, acela era el, mă rog D-voastră; viteaz și sănătos, habar n'avea de puterea smeului, ci se încuibă în casă, porunci sorusi, să ardă cuptorul cel de pită și bägă buzdugănașul în flacără, iar el se pusă pe scaun, ca în casa lui.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Colo, când se învălea ziua cu noaptea, eacătă'l intră turbat smeul în casă și încruntându-se odată pocit cătră Petru, i zise cam peste umăr:

— Venișî la mine, Petre?!

— Venii la tine ca la mine, smeul meŭ! — îi răspunse Petru tot așa de aspru.

— Apoi bine, — zise smeul iarăși, — da pe unde îi vrea tu Petre, să ieși de aici, pe ușă sau pe fereastră?

— Adecă să vezi tu, smeul meu! De o fi să ies pe ușă, bine va fi; dar de-oiu ieși pe fereastră vom mai lărgi-o o leacă, că prea mi-să pare pe sărăcie croită!

Atunci nu se mai gândi Petru nimica, ci pusă pe la spate mâna pe buzdugan și roșu ca jăraticul

IV. *Pipăruș Petru.*

«Da pe unde vrei tu, Petre, să ieși d'aci pe ușă sau pe fereastră?». Pag. 98.

cum era, aşa mi-ţi lipi pe vre-o două ori smeul, de pe loc rămase turtit şi mut ca cărtiţele pământului.

După ce-şi isprăvi Petru duşmanul, nu mai zăbăvi nimica, ci scoase pe fraţii de după uşă din pământ, luă pe sorioara lui cea frumoasă şi plecară cu toţii cătră casă, iar curţile smeului le inchinară năpustului, de locaş urâtului.

Se dusără ei, cât se dusără, voioşi în inimele lor, că au scăpat de păgânul, ce-i ţinea în vecinică prinsoare şi că acuşi aveau să vadă iarăşi pe mama lor, satul şi moşia, ce au părăsit de atâta vreme.

Dar bagsama este un colţişor ascuns în inima omului, care atunci, când e sufletul mai îmbelşugat, creşte şi ca volbura îl năpădeşte până în creştetul capului. Fraţii cei doi încep dela o vreme a se uita cam cordiş la Petru şi se şopotesc pe sub ascuns cam astfel.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Nu ştiu ce-ĭ zice tu, frăţioare, dar omul acesta nu mi-se pare să fie cu adevărat fratele nostru. Noi am lăsat acasă pe biata mamă singură ca cucul în pădure şi de altă parte nu ştiu, cum să fi crescut în aşa scurtă vreme un om mai altfel decât oamenii?!

— Că chiar bine zici tu, fratele meŭ; şi vezi, că nu ne seamănă nici cu făptura, nici cu năravul şi mă tem, să nu fie şi acesta vr'un ispravnic de al smeilor, să scăpăm dintr'o gaură şi să ne îndesăm într'alta, vorba ăluia.

Dar destul să vă spun atâta, că se înţeleg fraţii mei binişor şi odată, când treceau pe lângă o prăpastie, care ştie Dumnezeu, ce fel era, poate poarta

IV. *Pipăruș Petru.*

«Atunci nu se mai gândi Petru ci puse pe la spate mâna pe buzdugan și roșu ca jăratecul cum era așa mi-ți lipi de vre-o două ori, smeul de pe loc rămase turtit», pag. 100.

lumei acesteia, îl îmbrăncesc pe nesimţite şi tup! viteazul meu în adâncime.

Ei s'au dus în treburile lor, iar Pipăruş Petru va fi mers de-a volomocul, cine ştie câtă vreme, până odată s'a oprit şi când s'a uitat împrejur, ce să vedeţi? — era pe alt tărâm.

Se uită el cât se uită, dar ce să facă, o luă dela o vreme înainte şi merse, vorba ăluia, în urma nasului. Şi cum mergea aşa fără ţăl, dă odată într'un loc uscat şi prăfos, fără leac de fir de iarbă şi cu o fântână secată, cine ştie de câtă vreme, peste o herghelie de cai buiaci şi graşi, aşa de frumoşi, de-ţi fugeau ochii pe ei.

— Doamne, — zicea el socotindu-se în gândul lui, ce mai minune e şi aceasta! Într'un loc, uscat ca ciontul, să se prăşască o herghelie atât de sumeaţă şi scumpă!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Atunci auzi Petru un glas nevăzut, — poate glasul lui Dumnezeŭ, care cum zice Scriptura aude şi vede toate, dar însuşi e nevăzut, — astfel cuvântând:

— Ei, Petre, nu te mira tu de ce vezi acuma, căci aceasta e pomana săracilor!

Se uită Petru cât se uită, apoi iarăşi se duse mai departe şi odată vede numa într'un islaz frumos, cu iarba grasă până în genunchi, o stavă de cai răpciugoşi, prăpădiţi, de mai mare îţi era scârba, să te uiţi la ei. Stă el iară de se miră şi cam astfel se dumireşte:

— O Doamne, multe minuni ai mai lăsat pe această lume păcătoasă! Cum se poate, ca în acest nutreţ bogat, abea să se aleagă de cai pielea şi oasele?!

IV. *Pipăruș Petru.*

«Și odată când treceau pe lângă o prăpastie, îl îmbrâncesc pe nesimțite și tup! viteazul meu în adâncime». Pag. 102.

Glasul cel nevăzut răspunse atunci iarăşi:

— Nu te mira Petre, că aşa-i pomana găzdaculuí!

Adecă, ştiţi d-voastră mă rog, dată cu de-asila, de ruşine, cum s'ar zice, — şi nu din inimă curată, cum e a săracului.

De aci o ia el iarăşi înainte, mă rog d-voastră şi se duce şi se duce, prin codri şi prin pustietăţi, fără să dea de vre-o urmă omenească, decum să întâlnească zăranie de om.

Şi fiindcă se vedea singur în atâta amar de pustietate, gândi, că ar fi bine, să aibă pe lângă el vre-un căţeluş, care să-l păzească în vreme de primejdie. De aceea îşi prinse un puioc de urs şi mai prinse unul de lup şi'i învăţă, să-i fie câini credincioşi la orice vreme. Apoi merse iarăşi mai departe cu cânii alături, fără să-i fie teamă, că-i vor face câinii ceeace i-au făcut fraţii.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Şi cum mergea odată printr'o câmpie întinsă, întâlneşte la o fântână cu apă limpede pe o fată, atât de frumoasă, de numa 'n vis ţi se poate arăta o aşa nălucire orbitoare. Fata şedea, sărmana, răzemată de doagele fântânei şi-şi ştergea lacrimele, ce curgeau şiroi din ochii săi învăpăiaţi. Feciorului i se făcu milă de biata fată şi o întrebă, că de ce plânge.

— O, Doamne, voinice, — răspunse ea ca trezită dintr'un somn de buimăceală, — se poate, să nu ştii ce soartă mă aşteaptă în fiecare ceas; că toată împărăţia tatălui meu plânge de jalea mea, dar suflet de om nu e în stare să-mi ajute!

IV. *Pipăruș Petru.*

«De aceea își prinse un puioc de urs, și prinse unul de lup și-i învățâ să-i fie câni credincioși la orice vreme». Pag. 104.

— Nu ştiu zău, surată, că nu acest pământ, pe care calc acuma, a dat pâine gurei mele.

— Atunci să-ţi spun, voinice, — zise fata pătrunsă de o rază de nădejde. — Ia, această fântână, cu apă limpede şi răcoritoare, este sigurul isvor în ţara tatălui meu, împărat peste aceste locuri întinse. Toată ţara bea dintr'însa şi pentru această băutură împărăţia trebue, să dea în fiecare an câte o fecioară balaurului, care stăpâneşte cu putere neînvinsă fântâna. Nu-i mamă în această nenorocită împărăţie, care să nu-şi plângă odorul, sfârşit lângă aceste doage blestemate. Acum mi-a venit rândul şi mie şi nu ştiu clipa, când se va tulbura apa şi îşi va întinde balaurul capetele, să mă înghită pe vecie. Tronul împărăţiei şi fata lui a făgăduit-o tata aceluia, care va putea scăpa ţara de osânda aceasta; dar nu-i voinic pe sub acest soare, care s'ar încumeta, să dee piept cu necuratul.

Pipăruş Petru asculta cu băgare de samă şi uitându-se la fată se stârni în inima lui un foc, care peste faţă trage ceaţă. Îi zise fetii, să nu se teamă, că va scăpa-o el de balaur, dar fiindcă era prea obosit de drumurile lungi, ce făcuse, se culcă o lecuţă, îşi pusă capul la fată în poală şi-i preti, să-l trezească, când se va tulbura apa. Fata 'i cătă în cap şi flăcăul adormi ca dus.

Dar nu trecu vreme, ca de când stau eu aci cu d-voastră şi-mi bat gura cu minciuna şi numa începe apa a clocoti şi a face spume peste spume, până îşi scoase balaurul cele 12 capete spurcate. Fata sărmana trecu de spaimă văzând dihania cea spur-

IV. *Pipăruș Petru.*

«Dar nu trecu multă vreme.... până își scoase balaurul cele douăsprezece capete... Fata săraca trecu de spaimă...», pag. 106.

cată apropiindu-se de dânsa, îşi pierdu graiul, încremeni ca piatra şi nu-i mai trecu prin minte, să trezască pe flăcăul din poală. Dar lacrimele începură a-i curge de-a valma şi picau de-a rândul pe obrazul lui Petru şi atât de ferbinţi erau, mă rog, acele lacrimi, de tresări flăcăul din somn, puse iute mâna pe buzduganul de lângă el şi aşa lovi de vre-o două ori pe necuratul, de îl amuţi pentru toate vremurile. Apoi scoase iute paloşul, îi tăiă capetele şi din carnea lui cea spurcată şi puturoasă făcu 12 porşoare în jurul fântânei; mai tăiă vârfurile limbilor dela toate capetele, le băgă în traistă şi se puse iarăşi să doarmă fără griji şi fără teamă.

Dar vorba din bătrâni, că nu-i pentru cine se găteşte, ci-i pentru cine se nimereşte.

Se întâmplă adecă, de trece pe la fântână un cioroiu de ţigan, negru ca fundul ceaunului, cu ochi aspizi de vijlă şireată. Vede el balaurul omorât, vede flăcăul dormind la fata de împărat în poală şi ştie ce şi cum s'a întâmplat pe acolo. Nu se gândeşte mult nepotul lui Faraon, ci ia paloşul lui Petru şi-i taie grumazul cu o singură dătătură; mai taie câte-o bucăţică din cele 12 limbi ale balaurului, pune bucăţelele în traistă, ia pe fata de împărat şi se duce cu ea acasă la împăratul. Dar pe cale ia ţiganul pe biata fată cu răul şi-i pretesţe, să spună tatâne-său, că el a omorât balaurul şi de va spune altfel, îi va suci grumazul fără milă.

Ajunge ţiganul la împăratul şi-i spune îngâmfat, că el a omorât balaurul şi ca semn de încredere a adus câte-o bucată din toate cele 12 limbi, ce

IV. *Pipăruș Petru.*

«Nu se gândește mult nepotul lui Faraon ci, ia paloșul lui Petru și îi taie grumazul cu o singură dătătură», pag. 108.

avea necuratul şi a venit să iee, după făgăduinţă, ţara spre cârmuire şi fata de nevastă.

Împăratul se bucură de o parte, că i-a scăpat fata de moarte şi ţara de osândă şi se mâhnea de alta, că chiar un cioroiu a săvârşit această faptă vitejească şi pe el avea, să'l lase urmaş pe tronul ţării şi să-i dee fata de muere. Dar n'avea ce face, vorba era zisă şi vorbele împărăteşti trebuie să fie sfinte, ori-cum ar fi zise. Se logodeşte dar fata împăratului cu ţiganul şi curtea şi împărăţia se pregăteau de nuntă.

Şi pe când la curtea împărătească era veselie şi voie bună, Pipăruş Petru, sărmanul, dormea lângă fântâna balaurului somnul veciniciilor şi n'avea lângă el decât pe cei doi câini credincioşi. O luară câinii sărmanii încoaci, o luară încolo, neştiind cum să-i ajute şi rătăcind aşa prin largul câmpurilor întâlnesc pe o şărpoaică, ce ducea nişte fire de iarbă în gură.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Unde ai fost tu şărpoaică? o întreabă câinii lui Pipăruş.

— Da iacă, fusei de-mi căpătai nişte fire de iarbă vie, că am nouă fete şi mai când era, veni o roată forforoată, trecu peste cea mai mică şi-i răteză grumazul ca cu briciul. Şi grăbesc, să-i pun pe tăietură această iarbă vindecătoare.

Câinii nu mai potură de bucurie, că au găsit ce căutau, omorâră şărpoaica şi luară de la dânsa firele de iarbă. Se duseră cu ele la stăpânul lor de lângă fântână, i aşezară capul la locul său, puseră firele de iarbă în jurul tăieturii şi capul îndată se lipi de

grumaz, cum e la toți oamenii din lume; ear Pipăruș Petru se trezi ștergându-se la ochi.

— Aha, că tare am fost adormit, zise el uitându-se împrejur.

— Ai dormi tu și acuma și ai fi dormit până-i lumea, stăpâne, de nu eram și noi p'aci pe lângă tine, ziseră câinii și-i povestiră ce și cum s'a întâmplat cu țiganul și cu fata de împărat.

Pipăruș Petru își luă atunci buzduganul, își puse traista în umăr, chemă câinii după dânsul și se duse în satul împăratului, ear acolo trase în gazdă la o babă săracă într'o margine și mai săracă.

Într'asta, mă rog D-voastră, țiganul se cunună cu fata împăratului și se începu ospățul, strălucit și împărătesc, cum e dat, să fie la oameni de așa neam mare. Dar nici fata, nici împăratul, nici suflet de om nu se bucura de nunta, ce se făcuse; numai țiganul își ieșia din piele, de vesel ce era; se îngropase în perini până în urechi și nu știa, cum să se delăzuească mai tare.

Când era prânzul tocmai pe la mijloc trimise Pipăruș Petru pe lupul său cu o coșărită la curte, doar se vor îndura oaspeții, să-i arunce și lui un os de ros.

Se duce cânele cu coșara în gură până la curte; dar știți d-voastră, ce omenie are lupul în mijlocul satului ziua la amiaz. Cum îl văzură oamenii începură a'l hăitui și a striga cât îi lua gura:

— Iaca lupu, mă, nu lăsa mă, ține-te mă! Hă, hă!

Și mai peste șanțuri, mai prin ogrezi abea scăpă bietul lup cu viața în oase.

A douazi iar pe vremea prânzului trimite Petru ursul, doar va fi el mai cu noroc decât ortacul său. Ia ursul coşuleţul în gură şi mor, mor, se duce şi el până la curte ; dar curtenii cum îl văd, iau unii furci de fier, alţii topoare şi încep a'l huidui şi pe el.

Mireasa, biata, cunoscu cânii voinicului dela fântână şi o rază de bucurie îi trecu prin suflet, iar ţiganul se uita pe de-a furişul la ei şi porunci curtenilor, să-i doboară. Împăratului însă, vezi bine, om bătrân şi înţelept, cum era, nu i se impăru de această treabă şoadă şi dete poruncă la zece cătane din oastea lui, să meargă în urma ursului până unde se va opri şi să vadă, ce se arată pe acolo.

Ţiganul, săracul, mai nu cimni de frică, când auzi porunca împăratului şi împinse o pernă din dreapta lui zicând :

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Fâş la dracu, că nu eşti de mine !

Apoi iarăşi mai împinse una din stânga :

— Fâş la dracu, că nu-mi trebueşti ! — şi abea se mai putea ţine în sus.

Ursul se ducea în pasul lui greoiu către casă şi hărăia când încoaci, când încolo, către cătanele, care aveau îndrăzneala, să-l atingă cu patul puştii în şolduri sau în călcâie.

In sfârşit, după multă hotoană ajunseră la casa bâbărcii. Intră ursul în casă, cătanele după el şi văzând ei acolo pe Pipăruş Petru, îl luară dinnapoi şi îl duseră după porunca împărătească înaintea Înălţimii sale.

Când intră Pipăruş Petru în curtea împăratului

țiganul nu mai știa de capul său, ci împingea pe rând pernele de sub dânsul:

— Fâș la dracu încoaci, fâș la dracu încolo, că nu sunteți de mine! — Până rămase țiganul pe scândurița goală și-i părea, să se șteargă și de acolo, dacă ar fi putut.

— Mi-ți ierta, Luminarea Voastră, Înălțate împărate, — zise Pipăruș Petru, dar să vedeți că eu nu umblu cu minciuna, cum face dumnialui de colo, — arătând pe țigan, — aș zice, să arate și dânsul semnele, ce le are dela balaur, ca să nu ne înșelăm nici noi, nici dumniavoastră!

Pipăruș Petru scoase atunci cele 12 vârfuri de limbi din traistă; mesenii se uimiră cu toții, chiar împăratul nu înțelegea lucrul și porunci slugilor, să aducă limbile țiganului și știți dumniavoastră ce a fost atunci, căci ale țiganului erau cioncate, iar ale lui Petru chiar din vârf!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fata împăratului nu se mai potu atunci răbda, ci se aruncă la tată-său în grumazi, zicând:

— Tată, voinicul acesta a omorât balaurul!

Vestea aceasta străbătu ca fulgerul în întreaga împărăție și toată lumea se bucura, că au scăpat de rușinea, să-i cârmuească o cioară. Împăratul strică nunta, ce a făcut, își cunună fata cu Pipăruș Petru și făcură alt ospăț, cu chiu și hop, cu alaiu și voie bună, după vorba aceea, că-i ospăț și nu-i pomană! Iar pe țigan l'au tăiat bucățele bucățele, au băgat bucățelele într'un sac, au legat sacul de coada unui armăsar turbat, au mai legat lângă el un sac de nuci, spart în fund și au dat biciu armăsarului în largul

IV. *Pipăruș Petru.*

«Pipăruș Petru scoase atunci cele douăsprezece limbi...», pag. 113.

văzduhului, peste văi și peste râpe, prin spini și prundișuri și precum pica nuca, pica și bucățica, până nu s'a ales nici șteamătă de bietul țigan.

La ospățul lui Pipăruș Petru fost-am și eu chemat alăturea cu crai și împărați din toate părțile lumii și cheful, ce am tras acolo, nu-l voiu uita cât trăesc! Ș'apoi după masă s'a întins, nene, o horă din fete și neveste de crai și de împărați, frumoase toate ca niște zine și din crăișori rumeni și cu vesminte strălucitoare. Făceau-mi și mie fetele cu ochiul, să intru în horă, dar eu nu doar, că aș fi rușinos, ci cam mâncăcios din fire, mă dădui după o masă, într'un colț, lângă niște pepturi de curcan și la o cană cu vin de ici dela Măghierat și apoi n'ai grijă, lume ca aceea: îmbucă de ici din friptură, trage dușcă din cana nesăcată și fă cu ochiul puicelor din horă!

Când am pornit către casă mi-am luat un os, să-l mai mozolesc pe cale și intrând în sat, iacătă-mă butic pe Luca ăsta al lui Prepeleac, și gata să mă împiedec în el. Atunci eu tip! cu ciolanul după el, nu știu cum îl nimeresc în șold și de atunci Luca știopâlc, știopâlc, ca cel mai scurt la un picior.

Cenuşotca

A fost ce a fost, că dacă n'ar fi fost nu s'ar povesti.

A fost odată un om şi o muiere. Oamenii aceştia aveau trei feciori, dintre care cei mai mari doi, erau ca toţi feciorii din lume, acuş mai buni, acuş mai răi, acuş mai cuminte, acuş iarăş mai nătărăi, după cum erau ceasurile şi erau frumoşi precum i-a lăsat Dumnezeu. Feciorul cel mai mic însă era prăpădit ca vai de el, nătântav şi nespălat de 'ţi era nu ştiu cum, să te uiţi la el. Şi cât mi ţi-a lăsat Dumnezeu de lungi zilele de peste an şedea în gura cuptorului, îngropat în cenuşă şi cernea, cernea mereu cu o sită ciuruită cenuşa arsă în vatra focului, de şi gura şi părul şi toate cămăşuţele, ce avea pe el, erau colbăite ca sacul. Şi până ce fraţii săi mai făceau câte o ispravă în jurul casei, mai dădeau pe la joc şi şezători, dacă nu alta, el şedea lipit în gura cuptorului, de par'că era pironit cu cuie.

Din această pricină cei din casă îl numiau Cenuşotca şi aşa îl ştia toată împrejurimea satului.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

V. *Cenușotca.*

«Ședea în gura cuptorului îngropat în cenușă și cernea, cernea mereu cu o sită ciuruită cenușa arsă în vatra focului...», pag. 117.

Destul s'a silit omul nostru să-și desveţe băiatul de acest năravuricios și să-l facă și pe el om; încercat-a și cu sfatul și cu palma, dar n'au izbutit nici într'un chip, pentrucă, mă rog d-voastră, bine ziceau bătrânii, că năravul din născare leac pe lumea asta n'are.

Și mă rog, mai departe așa spune povestea, că omul acela avea și el ca Păcală o holdă în hotarul satului și sămănase ovăs în ea. Umblau vremuri bune pe atunci, mai cu rânduială decât astăzi și ovăsul omului ieșise deasupra brazdei, și acoperia goliciunea pământului, formând un covor mândru de pajiște molatecă. Bietului om îi râdea inima, când se uita la holdă și nădăjduiă în Dumnezeu, că l'o pune și pe el mai la cale cu cele ale averii.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dar Doamne, multe zile mai sunt din primăvară până colea pe la Sân-Petru, când intră cosașul între lanuri și strică cuiburile pipălăcilor întârziate; și în multe chipuri se mai schimbă lucrurile omenești într'o clipă nu într'atâta mare de vreme!

Era ovăsul măricel și negru de-ţi fugiau ochii pe el, când se pomenește bietul gazdă într'o dimineaţă cu el păscut mai de jumătate. Sărmanul om, când și-a văzut holda călcată de copite, de par'că herghelia satului a trecut peste ea și ovăsul păscut până în rădăcină, de'ţi părea, că au tăbărât locustele, a suspinat din greu, s'a întors acasă și le-a spus feciorilor mâhnirea sa sufletească.

— Nu-ţi face inimă rea, tată, — zice feciorul cel mare, — că voiu sta eu la noapte de pândă lângă tabla, ce a mai rămas și să n'am un Dumnezeu, de

nu voiu face praf şi pulbere pe răutăciosul, care păgubeşte pe sărac!

Şi precum a zis aşa a făcut.

Îşi ia el toporul şi o măciucă bună, pune fluierul în şerpar şi pleacă de cu seară la locul de pândă. Acolo încunjură de câteva ori holda, mai o măsoară de câţi paşi e şi în sfârşit aşezându-se sub copacul din mijlocul holzii, pune fluierul la buze şi-ţi trage, nene, neşte doine, de chiar ovăsul se legăna în tăcerea nopţii.

Când colo pela miez de noapte, după ce ieşise cloşca din dosul dealului, când dorm apele şi chiar greierul guratec îşi razămă capul obosit pe un bruş în iarbă, îl apucă pe feciorul nostru un fior şi cască şi cască, până se îmboardă la o parte şi adoarme dus.

Atunci se aude numa dintr'o parte un ropot năprasnic, ce semăna a copite de cai şi ce să vezi măi? — O herghelie de cai trupeşi şi sburdalnici venia în fugă mare rânchezând şi svârlind din picioare ca armăsarii cei împărăteşti. Şi se pune herghelia la ovăsul omului şi paşte şi paşte, ca dintr'al stăpânului, până se satură; atunci o iau caii iar de unde au venit şi pe când s'a pomenit feciorul omului holda era păscută de jumătate, dar pune mâna dacă ai pe cine!

Se întoarce flăcăul acasă şi spune cu ruşine cum şi ce a păţit.

— Voiu merge eu la noapte, fărtate şi dacă e vorba numai de atâta, las' pe mine, că nu sunt doar Cenuşotca, să moţăesc sgâţâind sâta în gura cuptorului, — zise feciorul cel mijlociu.

Puse și el toporul pe mână, măciuca subsuoară, fluierul în șerpar și se duse. Dar pe semne, nu era lucru tocmai ușor acela, căci colo după miezul nopții îl apucă și pe el un fior rece și cască ce cască, până se imburdă și adoarme ca pământul. Atunci iacă herghelia cea de ieri iară, se pune la ovăs și dăi și dăi, până se satură. Și par'că era făcătură, că dela vecini nu lua nici unul nici măcar o gură.

Când s'a trezit flăcăul câmpul era liniștit, dar din ovăs abea mai rămăsese o tablă mică la un capăt de holdă.

Se întoarce flăcăul acasă cu rușinea în obraz și spune tot aceea, ce a spus frate-său ieri.

Mare supărare au cuprins pe oamenii noștri atunci, văzând, că nu e chip, să scape de răul ce-i bântue.

Și cum se tânguiau astfel, începe numa Cenușotca, de colo din gura cuptorului și zice cu glas cam răgușit:

— Nu te supăra, dumniata tată, pentru lucrul acesta; ci fă bine, de mă lasă și pe mine, să stau de pândă lângă ovăs, că dacă a vrea Dumnezeu, să fiu eu cel norocos, nu ți-a părea rău, iar dacă m'oiu potigni ca frații mei, atâta pagubă!

Când auziră cei din casă aceste vorbe, se uitară unii la alții și izbucniră în hohote.

— Ei, Cenușotcă fătu-meu, — zise părintele, — rău ai nimerit-o! Dacă n'au potut frații tăi să facă ispravă, cum păcatele tale, vei putea tu izbuti, când tu abea știi în care parte e holda și abea te uiți cu ochii și vorbești cu gura, sărmanul de tine!

Dar pace de învoială! Cenușotca că el va sta de pândă la holda cu ovăs și de celelalte puțin îi pasă.

În sfârșit se învoiră oamenii; pe semne își vor fi pus de gând, să mai facă vre-o șozănie, de care să râdă o bucată de vreme.

Se ia Cenușotca din vreme, urduros, nespălat și plin de cenușă, cum era și hai, hai, în pas lin, cum îi era mersul, până la holda cu ovăs.

Acolo se pune pupurez lângă copac, proptit de tulpina lui și așteaptă liniștit întâmplările, ce au să urmeze.

Se înseară, iese luceafărul, iese cloșca de după deal, trece miezul nopții, dar Cenușotca nici nu gândește la somn. Când iacă numa, că vine herghelia noastră voioasă și fără frică, țântă la ovăsul omului. Cenușotca tace mulcom sgulindu-se și mai tare, când ce să vezi? — armăsarul hergheliei se apropie de copac și se scarpină de tulpina lui.

Atunci se apucă Cenușotca de coamă, se aruncă pe cal și-l încălecă domnește, căci eu stăpân și tu ești cal! Armăsarul rânchează de bucurie, de să-i iee auzul flăcăului și zice voios astfel:

— Aha, Cenușotcă, stăpânul meu iubit, de mult te caut și mult am dorit, să te văd pe spinarea mea! Ține-te bine, că ce-i vedea n'ai mai văzut.

Cenușotca se apucă bine de coama armăsarului, care se ridică în vineția cerului, deasupra pământului, apoi se coborî iarăși pe holda omului ca săgeata cerului. Îi dădu lui Cenușotca trei fire de păr din coamă: unul de argint, altul de aur și al treilea de diamant și zise:

V. *Cenușotca.*

«Când ce să vezi armăsarul hergheliei se apropie de copac...», pag. 122.

— Când îi avea lipsă, stăpânul meu, de mine, scutură unul din aceşti peri şi eu îndată voiu veni într'ajutorul tău!

Coborându-se Cenuşotca, armăsarul o luă la fugă după herghelie, care fără să rupă un fir de ovăs, a luat-o la sănătoasa, îndatăce a încălecat Cenuşotca cârma lor; iar flăcăul s'a întors acasă nespunând nimărui nimic şi toată lumea s'a mirat, când au aflat ovăsul aşa cum l'a lăsat ieri.

Nu căscaţi, oameni buni, că ce-i frumos de acuma vine şi până la capăt mult mai ţine, iar cea cu dragostea, să nu gândiţi, că rămâne!

A fost dară astfel, că acolo în sat şedea împăratul, care stăpânia peste ţara aceea şi căruia 'i ziceau Impăratul Verde. Acest împărat avea o fetişcană, ca de 18 ani, mândră, de-ţi frigea inima şi vestită pe vremile acele, cu faţa ei de spumă, cu părul negru ca pana corbului, cu ochii ca mura şi cu sânul fecioresc ca al îngerilor din ceruri.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Doamne, pe mulţi feciori de împăraţi, de crai şi de boieri i-a rănit la inimă şi pe mulţi 'i băgase în nebuneli cu ochiul ei ager!

Dar împăratul nu voia, să-şi mărite fata după fiecine, ci căuta un viteaz şi voinic, care să i-se potrivească şi să fie vrednic de darurile, cu care Dumnezeu o înzestrase.

Din pricina aceasta face el o cunună frumoasă de aur şi mărgăritari, din diamant şi câte pietre scumpe nu sunt pe lumea asta, o pune în vârful unui turn înalt, zidit de cei dintăi meşteri din împărăţie şi dă veste în lume, că acelui voinic, care

va putea sări cu calul până la vârful turnului și va putea lua cununa, îi va da fata și-l va face moștean împărăției lui, — că mă rog, uitasem să vă spun, cumcă Împăratul Verde nu avea nici un fecior.

Venit-au atunci feciori de împărați și de crai, din toate părțile lumei, venit-au boeri și oameni mai de rând, să-și încerce norocul, că mă rog, pe toți îi durea inima după fetișoara de împărat, care ședea la fereastra palatului și privia la ceata de voinici.

Și să fi văzut opintiri, să fi văzut sărituri: — dar înzădar, căci nici unul nu se putea înălța nici până la mijlocul turnului și toți se întorceau la vetrele lor rușinați.

Feciorii omului nostru merseră și ei, să vadă cununa, ce lucia ca un soare luminos în vârful turnului și să se zgrămboae la feciorii de împărați, îmbrăcați în haine scumpe și călări pe armăsari turbați.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Când nu era nime acasă, iese numai Conușotca din cotrogul lui cald, se duce tiptil în dosul casei și scutură părul cel de argint, ce-i dăduse armăsarul hergheliei. Și nu trece o clipă, până ce iacă vine un armăsar trupeș și semeț și iute la picior, cu coama din fire de argint. Dă el lui Cenușotca niște haine de argint și-i spune, să le îmbrace.

Imbracă Cenușotca hainele cele sclipicioase, încalecă murgul și pleacă și el la curtea împărătească, să încerce a lua cununa.

Când au văzut oamenii pe Cenușotca, s'au mirat cu toții și nu se puteau uita îndestul la el, pentrucă

V. *Cenușotca*.

...Și să fi văzut opintiri, să fi văzut sărituri..., pag. 125.

mă rog d-voastră, așa voinic sdravăn și frumos și așa cal trupeș nu mai văzuseră de când erau ei.

Ajungând la turn își opintește Cenușotca calul și sare mai sus decât toți ceilalți, dar și el abea a ajuns până la mijloc. Dacă vede, că nu isbutește, se întoarce pe altă cale acasă, trage în dosul casei, desbracă hainele cele de argint și punându-le pe armăsar i dă drumul, iar el se așează iară în gura cuptorului și apucă sita plină cu cenușă, cași când nu s'ar fi întâmplat nimica.

Într'un târziu iacată-i vin frații lui acasă și-i zic necăjindu-l:

— Ei, Cenușotcă, să fi văzut tu ce fecior de împărat a fost astăzi la turnu cu cununa. Era îmbrăcat în haine numa de argint, călare pe un armăsar năzdrăvan, cu coama din fire argintoase și toată lumea se uita la el, că așa minune nu s'a mai văzut!

— Și eu l'am văzut, — răspunse Cenușotca nepăsător; — m'am suit pe cotețul de porci și d'acolo mă uitam la el.

Frații lui se duc atunci și dărâmă cotețul, ca să nu mai aibă Cenușotca unde se urca; atât de urât le era acest frate, pedepsit de Dumnezeu cu o slăbiciune ca aceea.

A doua zi se duc feciorii cei mai mari iarăș la curte și când nu era nime prinprejur iese Cenușotca din cenușă, se spală curățel, se duce în dosul casei și scutură părul cel de aur, ce-i dăduse tot armăsarul hergheliei. Nici n'a pus bine firul de păr, până iacă vine dragul meu, un șoimulean năzdrăvan, cu coama de aur, frumos, de nu-ți puteai lua

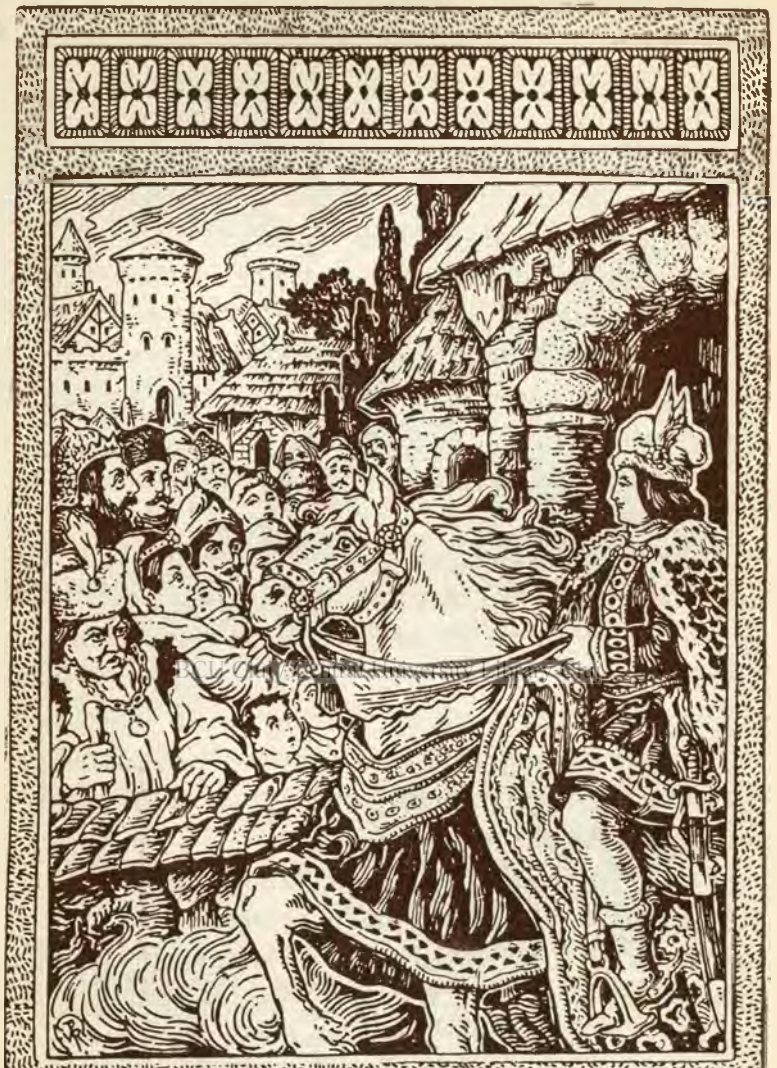

V. *Cenușotca.*

«Pentrucă, mă rog d-voastră, așa voinic sdravăn și frumos și așa cal trupeș nu mai văzuseră de când erau ei», pag. 127.

ochii de pe el. Cum ajunge dă lui Cenușotca niște haine de aur și-i zice, să le îmbrace.

Îmbracă flăcăul hainele, încalecă armăsarul și pleacă iar la turnul cu pricina.

Când l'a văzut lumea cu hainele lui scumpe, cu trupul său gingaș și cu minunea aceea de armăsar, au sgâit din ochi neștiind, dacă-i vis sau e aievea. Iar feciorii de împărați și de crai necau mănia în sufletul lor, simțind că nu se puteau măsura cu străinul acela.

Când era aproape de turn dă pinteni calului și acesta sare până din sus de mijlocul turnului. Apoi o ia Cenușotca în altă parte și se duce către casă, desbracă hainele și dându-le în seama armăsarului îi dă drumul, iar el se pune în gura cuptorului prefăcându-se, că nu-i nimic.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Colo despre seară vin frații cei mari iară și-i zic lui Cenușotca:

— Să fi văzut tu, măi Cenușotcă, ce crăișor mândru a fost astăzi la turn, era, omule al lui Dumnezeu, îmbrăcat în haine de aur sclipitoare de nu te puteai uita la ele! Și avea un șoimulean, nene, cu coama din fire de aur, iute de picior, de pun jurământ, că ai putea întrece cu el paserile cerului în sborul lor repede.

— N'aveți teamă, frații mei, că și eu l'am văzut; eram pe coperișul grajdului, când a trecut prin sat și l'am văzut ca și cel care a trecut pe lângă dânsul.

Atâta a mai trebuit fraților, că s'a făcut foc și pârjol de mânie și pe loc a dărâmat grajdul, să nu mai aibă Cenușotca de unde să vadă minunile, ce

s'ar mai arăta. Au legat vaca şi căluşeii, ce aveau, de un stobor al gardului şi a doua zi des de dimineaţă s'au dus iarăşi la curtea împărătească, să nu cumva să treacă ceva fără ei.

Vezi-că, mă rog d-voastră, lor nici nu le trecea prin minte, că acel minunat voinic să fie Cenuşotca, fratele lor cel prăpădit şi să le fi spus cineva fleacul acesta, l'ar fi scuipat în faţă, neruşinatul de el!

Aşteaptă Cenuşotca cât aşteaptă, până odată, când nu-l putea zări nime, iese iute din gura cuptorului, se spală binişor, dă o raită până după casă şi acolo scutură părul de diamant, ce mai avea dela armăsarul minunatei herghelii. Şi cât ai clipi din ochi, vine, fărtate, iute ca gândul, mai uite ca vântul, un armăsar sprinten, cu o coamă din fire de diamant, ce te orbia uitându-te la ea. Cum soseşte armăsarul dă lui Cenuşotca nişte haine numai şi numai de diamant, ce atât de puternic străluciau, de nu te puteai uita la ele, cum nu te poţi uita la soare, colea în luna lui cuptor, când îţi dogoreşte în miez de zi deasupra capului.

Imbracă Cenuşotca hainele, încalecă calul şi pleacă iarăş la turn, să-şi încerce norocul pentru cea de pe urmă oară.

Când ajunge în faţa lumei adunate, îşi astupă oamenii ochii, căci nu ştiau, dacă e acesta soarele sau e vre-un Făt-frumos, venit de prin lumea zinelor. Se uita şi fata împăratului la el şi când l-a văzut aşa de mândru şi aşa de minunat, i s'a pus o ceaţă pe inimă şi dorea par'că să poată el împlini minunea.

Şi ce să vezi, — când s'a ridicat odată acel cal trupeş au ajuns fără opintire până la vârful turnului, a pus Cenuşotca mâna pe cunună şi pe ici ţi-e calea viteze Făt-frumos!

Abea s'a deşteptat lumea din mirarea ce o cuprinsese, până Cenuşotca a şi ajuns în dosul casei, a desbrăcat iute veşmintele cele strălucite şi încredinţându-le armăsarului i-a dat drumul la trebile sale; iar el s'a pus în gura cuptorului şi umplând bine sita cu cenuşă o sgâţia moţăind d'asupra ei.

Intr'un târziu iacătă-i numa vin şi fraţii cei mari aţă la Cenuşotca şi mândri şi îngâmfaţi aşa 'i grăesc:

— Ei, Cenuşotcă, să fi văzut tu ce Făt-frumos a dus cununa din vârful turnului! Era, măi, o frumuseţe, cum numa'n vis o poţi vedea; şi de eşti fată, să-ţi răpui zilele de dorul lui; iar de eşti fecior, să-ţi pară rău până trăeşti, că nu ţi-a zis şi ţie o vorbă. Iară armăsarul lui, fratele meu, sbura ca gândul, de acum îl vedeai şi acum nu-l vedeai.

Feciorii aşteptau, să se necăjească Cenuşotca, că nu a văzut şi el această minune, dar el grăi liniştit:

— Chiar că bine zici, fratele meu, aşa minune ca acel voinic, nu ştiu, dacă se mai poate vedea pe lumea asta şi nu-mi pare rău, că m'am suit pe vârful casei, fiindcă lucrul, ce am văzut, vrednic a fost.

Fraţii lui Cenuşotca să crape de mânie, când au auzit aceste vorbe, dar casa n'o mai puteau dărâma şi de silă, de bună voie, s'au mai liniştit.

Iar acum altă grijă şi alt necaz, mă rog d-voastră, oameni buni; bagsama, aşa-i lumea asta, cum

V. *Cenușotca.*

«Și ce să vezi — când s'a ridicat odată calul cel trupeș a ajuns fără opintire până la vârful turnului...», pag. 131.

a zis cel din poveste, făcută din griji și căptușită cu necaz, ca să fie mai mult rău decât bine.

Era adecă mare întristare la curtea împărătească, că voinicul, care a luat cununa, a pierit ca o nălucă și nu se mai arăta nici dintr'o parte și fata de colo nu-i dădea din coastă împăratului, ci să-i aducă ursitul, — vezi-bine, fiindcă i-se topia inimioara de dragul lui.

Împăratul Verde a dat atunci poruncă slugilor sale, să caute din casă în casă, pe la toți feciorii de împărați și de crai din împrejurimea aceea, pe la toți feciorii de boieri dimprejur și din întreaga lui împărăție și pe acela, la care vor găsi cununa din turn, să-l aducă înaintea sa.

Căutat-au slugile împărătești pe la toți împărații și craii, despre cari au auzit; căutat-au pe la toți boierii din împărățiile vecine și din ținutul stăpânirei lui Verde-Împărat; dar nici urmă n'au aflat de ceeace căutau.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ce i-a trecut atunci împăratului prin gând, că poruncește slujitorilor, să caute pe la toți țeranii din împărăția sa după cununa cea scumpă. Caută ei și mai caută, zi și noapte neîntrerupt, — ca la porunca împărătească adecă — dar ia de unde nu e! Par'că o înghițise pământul, nu alta.

Împăratul Verde, necăjit de această batjocură nemaipomenită, dă poruncă aspră tuturor slugilor, să mai caute odată la fiecare supus al stăpânirei sale, de-ar fi bogat, de-ar fi cerșitor, țăran sau orice ar fi și le-a pretit bine, că dacă se vor întoarce cu mâ-

nile goale, pe toţi dearândul îi va pune în spânzurătoare.

Înfricate slugile s'au pus pe căutat, altfel decât mai nainte şi nici o ascunzătoare, oricât de nebăgată în samă să fi fost, nu le scăpa din vedere.

Din casă în casă, din casă în casă, au ajuns ei şi la omul nostru cu ovăsul.

— Să ne laşi, să căutăm şi casa dumitale, nene, — zice unul dintre slujitori către om.

— Ce păcatele mele, îţi mai căuta şi la mine, că doar nu va fi luat cununa prăpăditul ăsta de Cenuşotcă; — şi cum zise aceste vorbe, îl plesni peste cap, de-i căzu căciula.

Atunci toţi rămaseră cu gurile căscate, că, mă rog d-voastră, cununa cea de pietre scumpe şi mărgăritari era pe capul lui Cenuşotca; — vezi-că el, sărmanul, o ascunsese sub căciulă neavând alt-unde.

Dar nu-i destul cu atâta!

Slujitorii rău şi rău cu Cenuşotca, că de unde are cununa, pentrucă cine ar fi cutezat să creadă, că acel Făt-frumos era însuşi Cenuşotca prăpăditul? Dar dacă ştiau ei una şi Cenuşotca ştia alta şi aceeace ştia el era, că de câte ori îl întreba cineva despre acest lucru, punea taca şi scoate o vorbă, dacă ai din cine!

Văzând slujitorii, că n'o pot scoate la cale, îl duc cu cunună cu tot înaintea Înălţimii Sale, Împăratului Verde. Împăratul, pe de o parte s'a bucurat, că i-au aflat slugile cununa, iar pe de altă parte s'a mâhnit foarte tare, crezând că e vre-o înşălătorie la

V. *Cenușotca.*

«Atunci toți rămaseră cu gurile căscate, că cununa cea de pietre scumpe și mărgăritari era pe capul lui Cenușotcă...», pag. 134.

mijloc, dupăce Cenuşotca nici decât nu semăna cu voinicul cel în haine de diamant.

Dar Cenuşotca nu voia nici într'un chip să se destăinuească şi împăratul, necăjit cum era, a poruncit sa-l închidă în cocina porcilor, crezând, că până mâne poimâne şi-a trage băiatul de samă şi va destăinui lucrul, ce nu-l puteau pricepe. Şi mai vesti în lume, că voinicul, care a luat cununa din vârful turnului, să se înfăţişeze înaintea lui!

Aşteaptă Cenuşotca în cocină, cât aşteaptă, până odată scutură părul cel de argint şi iacă vine calul lui cu hainele cele argintoase. Le îmbracă el, încalecă armăsarul şi făcând un ocol mare vine la curtea împărătească. Impăratul şi toţi curtenii l'au cunoscut; era adecă flăcăul din ziua cea d'întâiu. Dar fata nu, că ei nu-i trebue pe altul şi pace bună!

Se întoarce Cenuşotca la cocină şi a doua zi scutură părul cel de aur. Vine iară calul, îmbracă flăcăul hainele de aur şi ocolind, cine ştie pe unde, o dă iar pela palat. Impăratul l'a cunoscut şi acuma, — vezi-că era voinicul cel de a doua zi şi el mai că s'ar fi învoit şi cu acesta, dar fata nu vrea să auză de tocmeală; că ei moarte îi trebue, dar pe altul afară de celce a luat cununa ba!

A treia zi îmbracă Cenuşotca hainele cele de diamant, încalecă armăsarul său minunat şi vine iarăşi la palat. Când l'au văzut împăratul şi curtenii au sărit cu toţii în calea lui, iar când l-a ochit fecioara a vărsat o lacrimă de bucurie şi ce-o fi simţit în inima ei, Dumnezeu o poate spune.

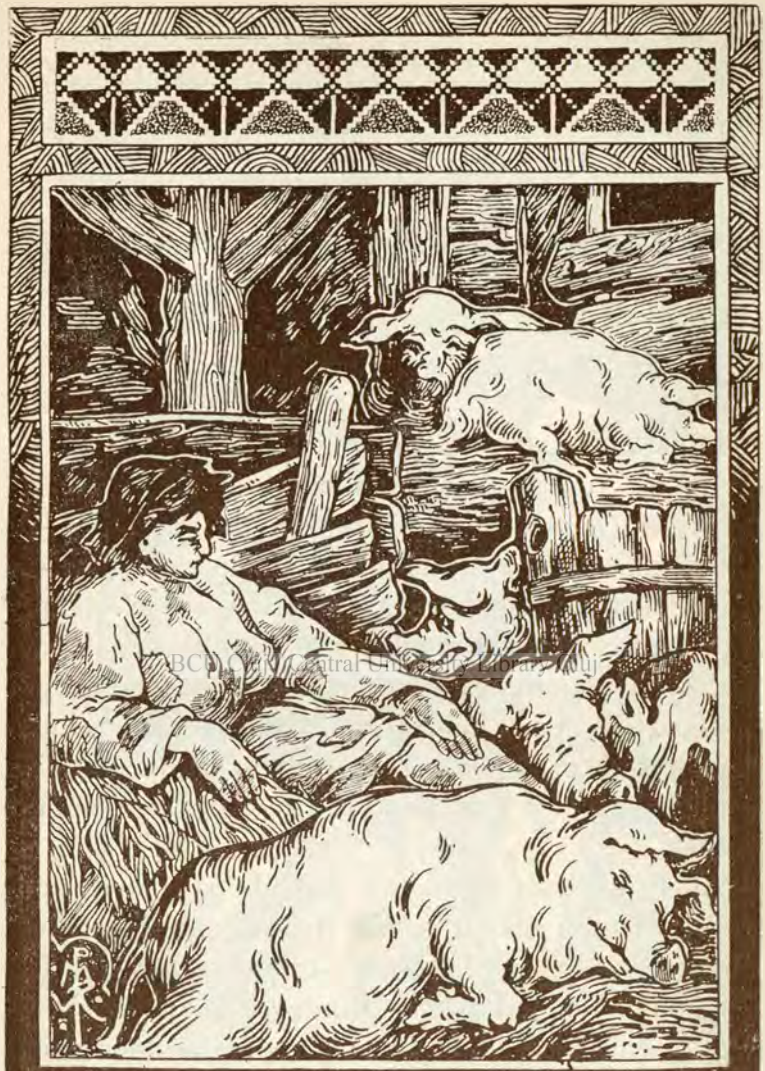

V. *Cenușotca.*

«Și Împăratul necăjit cum era a poruncit, să-l închidă în cocina porcilor...», pag. 136.

Atunci iacă numa vine un slujitor speriet şi spune împăratului, că a fugit Cenuşotcă din cocina porcilor şi că l'au căutat pretutindeni, dar nicăiri nu au dat de urma lui.

Voinicul se destăinueşte atunci împăratului şi toată lumea s'a mirat aflând, că Cenuşotca e Făt-frumosul, care a luat cununa.

Dar ce-i pasă împăratului, ce-i pasă fetii de aceasta!

Impăratul Verde i-a dat puiul său de fată şi au făcut, mă rog d-voastră, un ospăţ ca acela, de i-a mers vestea peste şapte ţări şi şapte mări. Fost-au acolo crai şi împăraţi din toate părţile lumei; fost-au sfatul ocârmuirei şi întreaga boierime a acelei împărăţii; acolo a fost şi omul nostru cu ovăsul, cu muierea şi cu feciorii, fraţii lui Cenuşotca, cari la început pocniau de necaz, nu-i vorbă, dar mai târziu, apucând nişte costiţe de porc şi câte-o cană cu vin, s'au mai stâmpărat şi s'au mestecat şi ei printre nuntaşii veseli.

Acolo am fost şi eu, mă rog d-voastră, şi apoi ce veselie am mai tras, n'ar fi rău, să fie şi acuma barem pe jumătate! Da zic, că odată şi-a măritat Împăratul Verde fata cea frumoasă şi odată s'a însurat Cenuşotca cel vestit. Iar împăratul, fiindcă îmbătrânise, a lăsat locul domniei sale ginerelui, care şi-a cârmuit cu înţelepciune şi bunătate popoarele şi s'au iubit cu frumoasa sa împărătească şi dacă n'au murit trăesc şi în ziua de azi.

V. *Cenușotca.*

«Iar când l-a ochit fecioara a vărsat o lacrimă de bucurie...», pag. 136.

Iar acuma după răguşeală ar fi bun un păhărel de vin de acela, ce era la nunta lui Cenuşotca şi de-ar fi, poate c'aş mai povesti, da fiindcă nu-i, îmi pun gura bine şi mă închin cu plecăciune!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pădureţul

A fost ce a fost, că dacă n'ar fi fost nu s'ar povesti.

A fost odată într'o ţară depărtată un împărat bogat şi cu multă stăpânire. Impăratul acesta avea numai un băiat, pe care îl iubia şi el şi împărăteasa lui cu toată iubirea unor părinţi adevăraţi; îi împliniau toate poftele inimii sale, nu treceau întru nimic peste voinţa lui şi se uitau la el cum te uiţi la mândrul soare.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dar băiatul lor par'că nu era şi el din viţă împărătească, par'că nu se ridicase în îmbelşugarea şi bogăţia tătâne-său, că nu trăgea a neam mare odată cu capul. El în loc să-şi facă treabă cu feciorii boierilor din împărăţie, cu feciorii de crai şi de împăraţi din vecinătatea aceea, se întovărăşia cu băieţii ţăranilor şi bătea împreună cu ei câmpurile şi potecile dealurilor în jocurile lor sburdalnice şi în loc să mănânce la masa împărătească a tătâne-său mâncările scumpe, ce vor fi fost pe acolo, mânca bulz şi păsat pela casele oamenilor.

Mult necaz şi multă supărare a pricinuit el împăratului şi împărătesei cu această purtare a lui şi odată când venise, ca de obiceiu, pe înserate acasă, îi zice mamă-sa împărăteasa mâhnită:

— Unde ai fost iarăş, pădureţul mamii? bagsama nu te prea trage inimioara către casa ta şi părinţii tăi şi către neamul mare, de care te ţii.

Şi de atunci Pădureţul i-a rămas numele până în ziua de azi.

Dar degeaba, căci feciorul nostru nu se îndrepta; pe semne aşa-i spunea lui inima, să facă şi inimei ba, să-i poţi porunci vreodată. Aşa a fost azi, aşa a fost mâine şi aşa, cum vă spusei, a fost ani întregi după olaltă, până a crescut Pădureţul mare şi s'a făcut un voinic oacheş şi rumen, ca un Făt-frumos din lumea zânelor.

Când îl vedeau părinţii aşa de frumos, li se mai uşura inima şi nu-şi puteau lua ochii de pe el; dar el era vecinic închis şi vecinic fără de voie, par'că doria ceva, despre ce el însuş nu-şi putea da socoteală.

Odată când vine acasă după mâncare îi zice maică-sa cu bunătate:

I fi flămând, dragul mamii şi n'a rămas nimic de la prânz să-ţi dau; spune-mi puiul meu, ce ai mânca, să-ţi facă mama ceva pe pofta inimii tale!

— Fă-mi o pogace, mamă, — zise Pădureţul — că n'am mâncat de mult şi tare dor îmi e de dânsa!

Face împărăteasa pogacea, o sucește bine, o înţapă de câteva ori cu vârful cuţitului şi o bagă în

VI. *Pădureţul.*

«Fă-mi o pogace, mamă, — zise Pădureţul — că n'am mâncat de mult şi tare dor îmi e de dânsa!» pag. 142.

cuptor, să se coacă, iar ea se duce, să-şi mai vadă de trebile ei prin casă.

Pădureţul se învârteşte cât se învârteşte prin bucătărie şi fără să aştepte până se coace pogacea, o scoate din cuptor, o pune în traistă şi pe când nu-l vedea nime, iese la uliţă în drum. Acolo ia un pumn de praf şi-l aruncă în vânt şi încotro a dus vântul pulberea, într'acolo a plecat şi el.

S'a dus Pădureţul, s'a mai dus, încotro îl ducea drumul şi încotro îi spuneau ochii; unde îl ajungea noaptea, acolo se odihnia şi unde îl apuca foamea poposia şi se ospăta din pogacea, ce avea în traistă. Dumnezeu ştie, cât va fi rătăcit el aşa fără ţel în lumea mare, când ajunge odată într'o mirişte întinsă şi frumoasă, unde ara un plug cu patru boi. Dar ce să vedeţi dumniavoastră! — boii mergeau singuri singurei, în pasul lor lin şi asemenea, duceau brazda în linie dreaptă ca lumânarea şi o întorceau la capătul holzii ca cel mai dibaciu plugar.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pădureţul se miră de această minune nemaivăzută şi neputându-se stăpâni îşi zise astfel:

— Doamne, ce lucru minunat mai e şi acesta; că ce-i drept şi eu am văzut multe cele în împărăţia tatălui meu, dar de o minune atât de mare nu s'a mai auzit. Şi tare aş vrea să ştiu, ale cui sunt aceste holde întinse şi aceşti boi frumoşi şi înţelepţi?

Auzind boii cum se dumirea flăcăul, îi zise unul dintre ei:

— Ei, Pădureţule, aceste câmpuri, cât vezi cu ochii, sunt ale doamnei noastre din palatul cel de aur.

Pădureţul îşi făcu cruce când auzi boul vorbind

VI. *Pădurețul.*

«Acolo ia un pumn de praf și-l aruncă în vânt și încotro a dus vântul pulberea, într'acolo a plecat și el». Pag. 144.

şi se hotărî, să se ducă în urma lor, să vadă minunea aceea de palat.

Colea despre seară scot boii plugul, îl pun în car, se înjugă la el şi pleacă către casă. Pădureţul o ia încetişor în urma lor şi merg ei cât merg, când iacă numa, că ajung la un palat aurit, aşa de frumos, cum nu s'a văzut nici în vis decum aievea.

Intră boii în curte, trag carul în şură şi intră în grajd, tot ei de ei, fără leac de ajutor. Nu trece vreme ca de jumătate de ceas şi iacă vin încă cincisprezece care cu câte patru boi, plini şi încornuraţi, de nu-ţi puteai lua ochii de pe ei. Aceştia încă veniau dela plug şi pe când trăgeau ei carele în şură, iacă numa, că iese afară zina palatului, o minune de femeie, cu faţa albă ca spuma laptelui, cu ochi negri ca mura şi cu un sân de fecioară, ce-ţi răsădia în suflet taine sfinte şi nepricepute.

Pădureţul a tresărit la vederea ei, s'a apropiat de dânsa şi tulburat în suflet astfel i-a grăit:

— Nu ai cumva lipsă de slujitor, stăpână, că eu m'aş tocmi, de pildă, la boii aceştia, care precum văd nu au leac de îngrijitor!

Dar zina îi răspunde cu glasul ei blând şi dulce:

— Nu te-oiu băga slugă, flăcăule, ci te-oiu pune stăpân peste palatul acesta şi bogăţiile lui, câtă vreme vei împlini o poruncă, ce-ţi voiu da.

Pădureţul se învoeşte şi zina îi dă cheile caselor zicându-i:

— Iacă, Pădureţule, îţi dau toate cheile caselor mele, tu găzdueşte cum ţi-a spune firea ta; ai voie

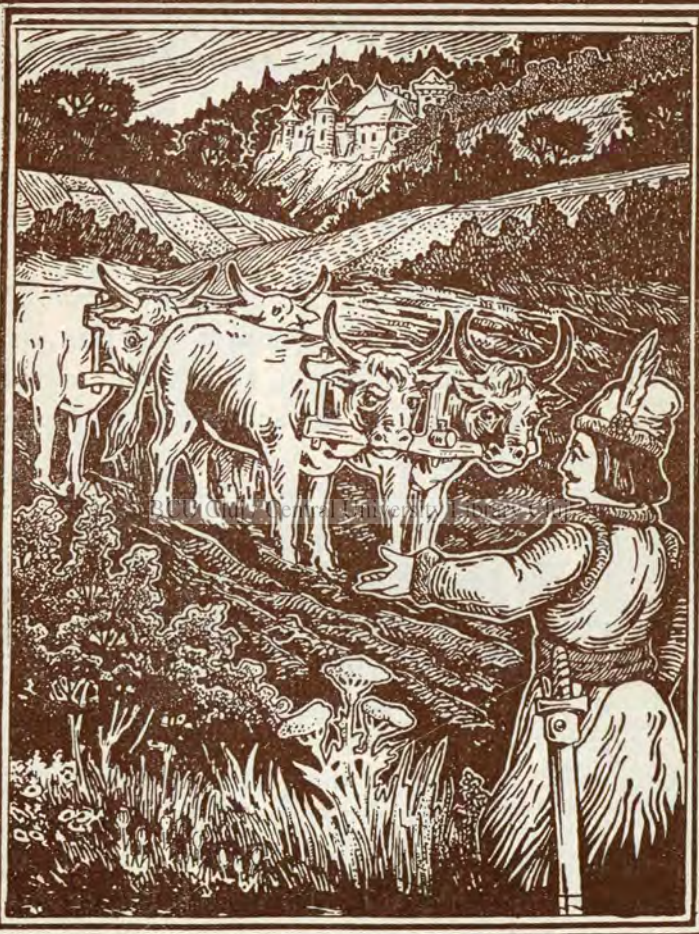

VI. *Pădurețul.*

«Dar ce să vedeți d-voastră! — boii mergeau singuri singurei...», pag. 144.

să le deschizi pe toate, dar fereşte-te să deschizi odaia cea cu uşă de aramă!

Pădureţul luă cheile şi rămase stăpân peste palat şi tot ce era într'ânsul.

La început mergeau trebile strună, că Pădureţul se deprindea încetişor cu rânduiala acestei gospodării şi nu trecea întru nimic peste voinţa stăpânei sale.

Dar ştiţi dumniavoastră, că dracul nu doarme. Dela o vreme începu a-l râma pe Pădureţ ceva prin inimă, că oare ce ar fi în odaia cea cu uşă de aramă şi că mare lucru trebue să fie acolo de l-a oprit stăpâna, să intre vreodată.

Zina palatului pornia de acasă, mă rog d-voastră, în fiecare zi de dimineaţă şi-i spunea Pădureţului, că se duce la biserică. Dar ea mergea la un lac cu lapte dulce, în care se scălda în fiecare zi înainte de răsăritul soarelui şi din ce se scălda mai de multe ori în spuma acelui lapte, din ce întineria mai mult şi se făcea mai frumoasă.

Odată, când era zina dusă până'n ziuă la trebile ei, se învârteşte Pădureţul pe lângă odaia cea cu uşă de aramă, zicându-şi în gândul lui, că dece oare, să nu deschidă el acea tainică uşă şi că nu-i stăpâna acasă, să-l vadă.

Se gândeşte el cât se gândeşte, până odată se repede la uşă, bagă cheia în găurice şi scărţ, scărţ, o deschide în lături; intră în casă, dar acolo pe lângă toată voinicia lui, gata să cadă în genunchi, uimit de ce-a văzut.

Odaia era mare cât o peşteră şi goală ca o pustie

VI. *Pădurețul.*

«Iacă, Pădurețule, îți dau toate cheile caselor mele, tu găzduește cum ți-a spune firea ta...», pag. 146.

şi într'un colţ al ei era Mamonul smeilor, băgat până la grumazi într'o bute legată ţapăn cu 12 cercuri de fier.

— Aha, Pădureţule, — zice Mamonul de colo cu glas blând, — dă-mi un pahar cu apă, să mă răcoresc oleacă, că mă muncesc de năduşeală în strâmtoarea aceasta şi îţi va fi de pomană binele, ce-mi faci!

Pădureţul se înduioşează de vorbele smeului şi se duce de-i dă un pahar cu apă.

Mamonul îl toarnă repede în gura lui cea năsdrăvană şi îndatăce l'a băut, a plesnit un cerc de pe butea, în care era strâmtorat.

— Dumnezeu să te miluiască, Pădureţule, da şi bine îmi mai căzu păhărelul de apă, ce-mi dăduşi, — zise smeul, — că de mult mă frig în această văpaie de chinuri! Şi fă bine, de-mi mai dă un pahar, că mare milostenie o să ai înaintea lui Dumnezeu pentru această faptă!

Pădureţul, cuprins de milă, îi mai dădu un pahar.

Mamonul îl bea cu poftă şi îndată crapă încă un cerc de pe bute.

— O, doamne, da şi bună mai e, — zice smeul gâfâind. Te rog, Pădureţule, pe un Dumnezeu, ce ai, să-mi mai dai un pahar, că-i fi fost şi tu vreodată fript de sete şi-i fi ştiind şi tu, cât de nesăţioasă este atunci această băutură, ce a dat-o Cel de sus tuturor păcătoşilor din lume!

Pădureţul aducându-şi aminte, că şi el e singur în acele locuri şi că şi el poate pica vreodată la nevoie, îi dă pe rând câte-un pahar cu apă şi precum golia smeul paharele, aşa pocniau de pe bute cercurile. Când a băut paharul al doisprezecelea a

VI. *Pădureţul.*

«Bagă cheia în găurice şi scărţ, scărţ, o deschide în lături...», pag. 148.

Cluj / Central University Library Cluj

pocnit cel de pe urmă cerc, Mamonul a ieşit dintre doage şi întinzându-se odată cu poftă îi zise Pădureţului:

— Aşa Pădureţule, acuma-i bine!

Apoi deschise uşa şi o luă pe picior iute ca viscolul.

Pădureţul rămase cu gura căscată, uimit de vederea smeului şi tulburat în suflet pentru călcarea făgăduinţei sale; căci acesta era, mă rog d-voastră, smeul, care voia, să fure pe stăpâna palatului, dar zina isbutise, să-l pună în strâmtoarea aceea spre vecinică osândă.

Şi pe când se necăjia el astfel, începe căţelul zinei a urla, de răsuna palatul şi toate câmpurile de jalnica lui tânguire.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Ce boală, te mai tângui şi tu? — îi zise Pădureţul lovindu-l cu piciorul.

— Ei Pădureţule, — îi răspunse căţelul, — da cum nu m'oiu tângui, că acuma iacă duse Mamonul smeilor pe doamna noastră!

Şi nu trecu vreme ca de când stau eu aci cu d-voastră spunându-vă aceste minciuni şi într'o clipă pieri palatul cel de aur cu toate bogăţiile lui, câmpurile cele îngrijite se umplură cu scai şi volbură şi Pădureţul se pomeni pe o colină pârlită de secetă cu traista lângă el.

Stete el cât stete în vârful colinei, adâncit, Dumnezeu ştie, în ce fel de gânduri, apoi îşi puse traista pe braţ şi suspinând odată din greu, se coborî şi plecă în lume.

Dumnezeu ştie cât va fi umblat Pădureţul în cele

VI. *Pădureţul.*

«...Şi într'un colţ al odăii era Mamonul smeilor, băgat până la grumaz într'o bute legată ţapăn cu 12 cercuri de fier», pag. 150.

mari pustietăți, fără să știe pe unde trece și încotro are să se ducă în calea sa prăpăstioasă; destul, că întâlnește odată o muiere bătrână ca iarna, slăbănogită și gârbovită de mulțimea anilor.

— Bun întâlnitul, maică, — îi zice Pădurețul; — da cum de rătăcești și dumneata, slabă și bătrână, prin aceste pustietăți?

— Apoi ia vezi, fătul meu, umblu și eu în treburile mele, bagsama, să nu mă afle moartea acasă.

— Despre partea aceasta te-a milui Dumnezeu, maică, și-ți va ierta păcatele; dar te-oiu ruga eu pe dumneata, să-mi spui, dacă ești din aceste locuri, încotro să apuc spre lumea smeilor, că nu se află suflet de om, care să mă știe îndrepta acolo.

Bătrâna îl ispitește mai de aproape și dacă vede, că e deschis și bun la inimă, astfel îi grăește:

— Îndurarea lui Dumnezeu e cu tine, fătul meu, de te aduse în calea mea, că eu sunt Sfânta Duminecă și cât e lumea aceasta eu singură te pot îndrepta la locul ce dorești. Dar cale lungă ai să faci până acolo și în primejdii multe ai să-ți bagi capul în acest drum.

— Apoi de, maică Duminecă, voia lui Dumnezeu e mai presus de toate lucrurile omenești și eu mi-am pus de gând, să dau față cu Mamonul chiar cu prețul vieții mele, căci de ici dela inimioară mă gonește un dor puternic și neîmpăcat.

Sfânta Duminecă se puse atunci jos, să se odihnească și următorul sfat îi dete:

— Ca să poți ajunge la Mamonul smeilor și să scapi de ghiarele lui, ai lipsă, Pădurețule, de calul

VI. *Pădurețul.*

«...Și într'o clipă pieri palatul cel de aur, cu toate bogățiile lui..», pag. 152.

cel cu nouă inimi dela Mama Pădurii. Du-te şi intră în slujbă la dânsa, ea îţi va da să păzeşti trei zile dearândul o iapă, care fată în fiecare zi şi drept sâmbrie, să ceri pe unul din cei trei mânzi; dar bagă bine de samă şi alege mânzul cel de a treia zi şi n'avea grijă de momelile babei!

Pădureţul îi mulţămi Sfintei Dumineci pentru bunătate, îi sărută mâna şi o luă iar pe picior, dus de dorul inimei.

S'a dus el cât s'a dus, prin locuri neumblate, prin codri deşi şi prin câmpii deşarte, când iacă numa dă peste o biată rândunică cu aripa ruptă, tăvălită în pulbere supt arşiţa soarelui şi friptă de sete.

Pădureţului i se făcu milă de ea, o duse şi o adăpă şi rândunica prinzând putere s'a întrămat.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Îţi mulţumesc, Pădureţule, pentru binele ce-mi făcuşi şi să ai noroc în calea, în care ai pornit! Iacă îţi dau această penişoară de ici de supt aripă, ţine-o bine şi când îi cădea la nevoie scutură-o şi eu îndată voiu veni, că cine ştie la ce îţi voiu putea ajuta!

Pădureţul mulţumi rândunicei, puse penişoara bine şi-şi văzu de cale.

A mers el iarăşi o bună bucată de vreme, când odată, trecând prin nişte locuri râpoase, dă peste o biată şopârlă chinuită, cu coada ruptă tocmai dela rădăcină.

Pădureţul, milos din fire, o luă încetişor şi o băgă într'o gaură, iar şopârla mulţumitoare astfel i-a grăit:

— Dumnezeu să te norocească, Pădureţule şi să te ferească de pacoste în drumul ce faci! Eu ţi-oiu da în semn de mulţumită un solz de după cap, pu-

VI. *Pădureţul.*

«Bun întâlnitul, maică, — îi zise Pădureţul, — da cum de rătăceşti şi dumneata, slabă şi bătrână, prin aceste pustietăţi ?», pag. 154.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ne-l bine şi cand îi avea lipsă scutură-l, că eu îndată voiu veni într'ajutorul tău!

Pădureţul puse solzul bine şi iarăş o luă înainte.

Altădată, când mergea pe ţărmurele unui râu mare, dă de o ştiucă amărâtă, uscată ca lespedea şi aproape să-şi dea sufletul.

Flăcăul o duse în apă şi ştiuca simţind iarăş umezeala începu, să înnoate veselă pe lângă ţărmure.

— Dumnezeu să-ţi plătească Pădureţule, — îi zise ea, — că mă scoseşi dela moarte! Ţine acest solz dela mine şi când îi cădea la nevoie scutură-l şi eu voiu veni, că cine ştie, cum ţi-oiu putea şi eu ajuta!

Pădureţul puse şi acest solz bine şi se duse iarăş cale lungă, lungă, că dacă nu rămâne, barem să-i ajungă, şi odată intră numa într'un codru des şi întunecos ca fundul iadului şi des ca peria. Rătăceşte el acolo o bună bucată de vreme, până dă de o peşteră mare şi groaznică, cum nu mai văzuse de când era el. Peştera aceasta, era mă rog d-voastră, îngrădită cu un gard, din care ieşiau 99 pari înalţi, cu câte un cap de om în vârf; numa un singur par era gol şi acesta striga vecinic: cap, cap!

Aici şedea, dragii mei, Mama Pădurii.

Pădureţul s'a cam înspăimântat la început de ce vedea, dar luându-şi inima în dinţi, intră în peşteră şi se îmbiă slugă la bătrâna.

— Bine, fătul meu, — zise Mama Pădurii, — clănţănind din dinţi, — te-oiu băga, că chiar mare nevoie am de un slujitor voinic, care să-mi păzească o iapă puravă, ce am. Anul e de trei zile şi dacă te-i purta bine, îţi voiu da sâmbria cuvenită, iar

BCU Cluj / Central University Library Cluj

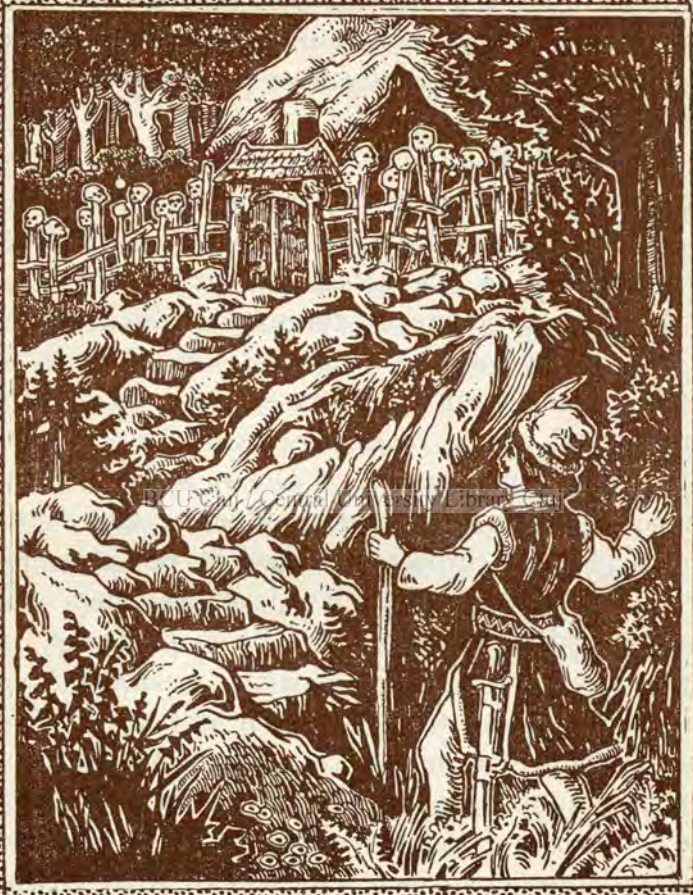

VI. *Pădurețul.*

«Rătăcește el acolo o bună bucată de vreme, până dă de o peșteră mare și groaznică...», pag. 158.

dacă te-oiu prinde cu cevaşi, nu-ţi va merge bine, pentrucă eu aşa-s dedată, de când mă ştiu p'aici!

Pe când vorbia baba astfel parul striga tot mai tare: cap, cap! îndreptându-se par'că spre căpăţâna Pădureţului.

În sfârşit, făcură oamenii mei tocmeala, să-i dee stăpâna Pădureţului drept sâmbrie un mânz, pe care şi-l va alege dânsul, iar el în fiecare zi pe la răsăritul soarelui, să dee bătrânei iapa în samă.

A doua zi scoate Pădureţul de dimineaţă iapa la păşune şi nu-şi ia ochii dela ea nici cât te-ai învârti odată, fiindcă-l învăţase Sfânta Duminecă şi cunoştea el acuma măestriile Mamii.

Dar bagseamă, aşa a lăsat Dumnezeu pe om, slab; că colo înainte de miezul nopţii, când cântă grierii mai dinadins şi broaştele orăcăesc pe întrecute în vre-o mocirlă depărtată, îl apucă pe sluga babei nişte căscături ţapene şi adoarme ca pământul. Iapa atunci pe picior! printre copaci şi peste râpe, cine ştie unde şi 'ncotro. Nu va fi dormit Pădureţul tocmai mult, dar în zadar, căci când s'a trezit după miezul nopţii, iapa pierise, de par'că n'a mai fost decând lumea şi caută-o nene, dacă mai ştii unde!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dă Pădureţul încoaci, dă încolo, peste vreascuri şi bolovani, peste coline şi peste râpe, dar ia de unde nu e! Şi cum umbla el, sărmanul, aşa mâhnit, frământându-şi mintea, ce să facă, îşi aduce aminte de rândunică şi scutură penişoara, ce avea dela dânsa. Rândunica fu îndată acolo întrebându-l, că ce nevoie l-au ajuns şi la ce i-ar putea ajuta?

Pădureţul îi spuse necazul, iar păsărica o luă peste

vârfurile copacilor, peste stânci și peste văi, pe unde știa ea și colo despre ziuă iacăt-o numa vine gonind iapa dindărăt, cu o ceată întreagă de surori de-ale ei; vezi-că, mă rog D-voastră, iapa se ascunsese într'o scobitură de stâncă și rândunica o aflase acolo.

Pădurețul mulțumește rândunicii, ia iapa cu biciul și o duce stăpânii și nu răsărise încă soarele până a și dat-o în seamă. Mama Pădurii înholbă din ochi văzând această treabă, mai dădu niște ghionturi iepei și căuta să-și înece mânia în sufletul său plin de păcate.

Colo despre seară ia voinicul iapa iarăș dindărăt și merge cu propus tare, să se țină în putere împotriva vrăjmașului de somn.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dar multe își propune omul și cu puține din propusurile sale se alege la sfârșit de vreme. Așa și Pădurețul. A dus-o el cât a dus-o, mai numărând stelele cerului, mai fluierând din buze câte-o doină liniștită din țara lui; dar colo după miezul nopții, când coboară luceafărul către scăpătat și grierii își lungesc cântecul, îl apucă niște căscături ca acelea și pace, d'a se putea ține pe picioare.

— M'oiu întinde o leacă, că tare-s rupt de drumuri — își zise flăcăul în gândul lui.

Și cum s'a lungit pe covorul molatec de pajiște, a adormit ca celce nu-i pe lume.

Iapa atunci o ia prin codru iute ca o furtună năpraznică, de pârâiau vreascurile și scăpărau bolovanii sub copitele ei oțelite și se ascunde binișor, cine știe în ce înfundătură.

VI. *Pădureţul.*

«...Şi colo despre ziuă iacăt-o numa vine gonind iapa dindărăt, cu o ceată întreagă de surori de-ale ei...», pag. 161.

Când începea a se răspândi ceața nopții se pomenește Pădurețul spăriet ca cel cu gânduri mari și multe și dă după iapă.

În o singură raită ocoli el toată împrejurimea aceea, dar se întoarse iarăș de unde a plecat, cu fruntea asudată de oboseală fără leac de izbândire.

In acea clipă îndoioasă își aduse aminte de șopârla, pe care o scăpase dela moarte și care îi făgăduise ajutor în vreme de lipsă. Ia el iute solzul, ce-l avea dela dânsa și-l scutură odată cu nădejde. Și nu trecu vreme de o clipeală până auzi șușuind prin iarbă șopârla noastră de mai nainte.

— Ce nevoie te-a ajuns, Pădurețule? — îl întreabă ea grăbită.

— Iacă ce și iacă ce, vecină dragă, — îi zise flăcăul destăinuindu-și necazul.

Șopârla nici nu ascultă vorba cea din urmă, ci o luă la fugă prin găurile ei întunecoase și pe când se albia de ziuă, iacăt-o numai cu o ceată întreagă de surori de ale ei, că gonesc din săltăți pe biata iapă, care se ascunsese pe semne în atare găvăună sub pământ, pe unde petrece neamul șopârlelor.

Pădurețul par'că apucă pe Dumnezeu de picior când își văzu iapa, mulțumi șopârlei pentru osteneală și o duse spre arătare crâncenei sale stăpâne.

Mama Pădurii clănțăni numai din dințișori când îi văzu venind și în acea mânie turbată jnăpui de câteva ori iapa cu un par de goron, ce avea la îndămână, iar prin creeri îi trecură gânduri urâte despre acest băiețoiu năsdrăvan și isteț.

A treia zi după prânz scoate Pădurețul iapa pen-

tru cea de pe urmă oară la păşune şi-şi propune cu toată tăria sufletului, să nu se lase cuprins de acea ruşinoasă slăbiciune.

Dar iar trece miezul nopţii, iar încep greierii a cânta a lene şi iar îl apucă pe Pădureţul nişte fiori somnoroşi şi fără să vrea cade pe iarbă ameţit. Pentrucă, mă rog d-voastră, era aceasta măestria babei şi oricât să se fi ţinut în putere flăcăul nostru, nu putea ieşi la capăt.

Atunci iapa o ia iarăş pe picior şi într'o clipă a pierit ca o nălucă.

Va fi dormit binişor Pădureţul, pentrucă pecând s'a deşteptat cântau rândunelele şi se zoria în răsărit. Iute dă el o raită prin tufişurile dinprejur, dar orice în lume ai fi dorit, găseai, numai iapa ba.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Mâhnit până'n suflet, cum era atunci, îşi aduce aminte de solzul din urmă, ce mai avea dela ştiucă; îl scutură odată cu putere şi nu trecu o clipă până îşi scoase ştiuca capul din părăuaşul de alături întrebând pe Pădureţ, că la ce nevoie a ajuns şi la ce i-ar putea ajuta?

Flăcăul îi destăinui necazul şi o rugă, să-l scoată din primejdie, dacă poate.

— Nu te teme, Pădureţule, că dacă-i vorba numai de atâta, nu-i treabă mare; să fim numai sănătoşi şi să fie bine în lume şi în ţară!

Şi se luă ştiuca în a josulea iute ca fulgerul, de se tulbura apa părăului pe unde trecea. Cine ştie prin ce bălţi şi prin ce mări va fi umblat ştiuca cu surorile ei, de abea când se apropia răsăritul soarelui a venit cu iapa udă şi fleoşcăită ca vai de ea;

pentrucă, boieri dumniavoastră, această învățată tălhăroaică se ascunsese într'un colț de mare, cine știe, la care capăt de lume.

Pădureţul voios mulţumeşte ştiuchii pentru ajutor, ia iapa înainte şi pe când ieşia soarele deasupra munţilor o dădea bâbârcii în seamă.

Mama Pădurii să pocnească de necaz nu alta, că a scăpat din mână acest bujor de fecioraş, bufneşte de câteva ori în coastă pe biata iapă şi-i zice flăcăului:

— Bine, voinice, ţi s'a împlinit anul, te poţi duce unde-i vrea, că ai cap învăţat. Dar alege-ţi mai nainte din aceşti trei mânzi unul, că pare-mi-se, aşa a fost tocmeala!

— Apoi de, maică dragă, mi-oiu lua pe cel mai slăbuţ, că nu prea mare slujbă ţi-am făcut, — zise Pădureţul punând căpăstrul în capul mânzului de a treia zi.

Baba a pierit odată în spaima ei văzând, că şi acuma îi ştie flăcăul tainele.

— Fii cu minte, Pădureţule şi nu lua pe prăpăditul acela de mânz, — îi zice ea; — pentru o slujbă că aceea, ce mi-ai făcut, cum pot eu, să-ţi dau o mârţoagă de cal, că mi-ar ieşi în lume vestea de sgârcită şi m'ar uita Dumnezeu până aş mai căpăta un slugheş ca tine. Nu-i vezi pe ăştialalţi doi, cât sunt de trupeşi şi de sprintenei, alege-ţi unul dintr'înşii, să nu ieşi din casa mea nemulţumit!

— Să te vadă Dumnezeu, maică şi la bine şi la rău, pentru milostenia dumitale, dar eu sunt îndestulat şi cu atâta! Ca un flăcău sărac, cum sunt şi

VI. *Pădurețul.*

«...Pentrucă, boieri d-voastră, această învățată tâlhăroaică se ascunsese într'un colț de mare...», pag. 165.

eu, se potrivește mai bine mârțoaga aceasta decât armăsarii aceia sprinteni. Despre această parte nu te îngriji dumneata, că vina mea va fi, dacă nu mi-am ales, când mi-a fost la îndemână.

— Da bine, fătul-meu, prost mai ești de fugi de bine, — zise baba. — Bagă de samă, că-i avea nevoie în drumurile tale de un cal de încălecat, care să-ți fie și la bine și la rău tovarăș credincios și bagă de seamă, că mânzul, ce ți-ai ales, își va lăsa pe la jumătate de drum oasele cu cioarele. Și ți-o spun de pe acuma, că a doua-oară nu te voiu mai slobozi în herghelie, să alegi!

Dar pace de învoire; Pădurețul luă mânzul de căpăstru, sărută pe Mama Pădurii în mână și astfel îi grăi:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Rămâneți sănătoasă, maică! Vă mulțumesc pentru găzduire și Dumnezeu să vă blagoslovească averile și să vă lungească zilele; că eu m'oiu trage către coliba mea!

Băbărca făcea spumar la gură în mănia ei și va fi început, să plănuiască alte meșteșuguri, ca să-l repue pe bietul Pădureț și să-i ia vestitul cal cu nouă inimi.

Dar nici Pădurețul nu a stat locului cu mânzul lui tovarăș. Au mers ei din pas numai cale ca de trei pușcături, iar când au cotit după un desiș întunecos începe mânzul a-i vorbi flăcăului cu glas de om cam în acest fel:

— Dumnezeu să te norocească, stăpâne, că mă scoseși din închisoarea spurcată, în care mă munceam ca vai de mine! Că nici nu mai puteam eu

VI. *Pădurețul.*

«...Începe mânzul a-i vorbi flăcăului cu glas de om: «Dumnezeu să te norocească, stăpâne, că mă scoseși din închisoarea spurcată...», pag. 167.

crede, să se afle cineva, care cu primejdia vieții, să mă scape din zancă.

Atunci se întoarse mânzul de trei ori peste cap și se făcu nene, un șoimulean năsdrăvan, care gândeai, că poate cutriera pământul într'o clipeală de ochi. Apoi zise Pădurețului iarăș:

— Sui pe mine stăpâne și te ține bine, că de aici nu ne-om opri până la Mamonul smeilor, unde știu că te trage inimioara!

Pădurețul se cam uimi de aceste lucruri, dar încălecă armăsarul, se așeză bine și unde nu se asvârli odată calul prin înălțimea cerului, deasupra pământului, de sbura ca vântul și nu ca pasările. Și în câteva clipeli de ochi ajunseră la marginea lumei noastre și trecură în împărăția Mamonului smeiesc, lăsând în urma lor pe Mama Pădurei, stând în capul codrului său și sbuciumându-se ca un vârtej îngrozitor.

S'a dus Pădurețul cu mânzul său neobosit cât s'a dus prin lumea smeilor, când într'o zi cam după amiaz, iacătă-i numa că ajung la curțile Mamonului.

Aici nu știu cum simțește armăsarul, că Mamonul nu-i acasă, i-o spune Pădurețului și învățându-l, ce și cum să facă, îi zice, să intre în lăuntru și să iee pe zina cea frumoasă.

Intră Pădurețul în palat și cum intră întâlnește pe toasta lui stăpână, gălfezită de necazuri și cu ochii roși de plânsete. Cum îl vede pe Pădureț începe să râdă și să plângă, fiindcă nu știa, să se bucure sau să se teamă de această întâlnire; iar Pădurețul încremenit de frumusețea ei îi zice:

— Vină stăpână cu mine!

VI. *Pădurețul.*

«Vină stăpână cu mine!», pag. 169.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dar nu isprăvi bine vorba până se auzi o pocnitură îngrozitoare, de se cutremură palatul până în temelii; zina tresări și zise înspăimântată:

— Pentru Dumnezeu, vine smeul!

Era, mă rog, buzduganul Mamonului, care de câte ori venia acasă îl svărlia de câte 17 poște înainte; buzduganul lovia în poartă cu atâta tărie, de se sguduia pământul și se punea singur în cuiu.

Pădurețul, deșteptat par'că dintr'un somn plin de visuri frumoase, liniștește zina, ia buzduganul smeului din cuiu și ieșind înaintea porții îl svârle cu atâta putere, de a trecut pe lângă urechea Mamonului 7 poște îndărăt.

— Aha, viteazul meu creștin, — zise Mamonul auzind sbârnăitura pela ureche, — nu ți-ai nimerit omul, că chiar Pădurețul să fii și te-oiu ajunge!

Pădurețul nu mai așteptă nimic, ci luă pe zina în brațe, se puseră amândoi pe cal și o luă calul la fugă ca un orcan cu mii de aripi cătră lumea noastră.

Abea au plecat ei și Mamonul a și sosit acasă; îi spuse armăsarul său, că Pădurețul a fost acolo și i-a dus nevasta.

Mamonul se puse la masă liniștit și își întrebă armăsarul astfel:

— Mai pot bea o bute de vin și mai pot fuma o oca de tutun până vom pleca în urma lor, murgul meu?

— Ba nu-i bea o picătură și nu-i trage un fum stăpâne, — îi zise armăsarul, — căci sub dânșii e fra-

VI. *Pădurețul.*

«Pădurețul nu mai aștepta nimic, ci luă pe zina în brațe se puseră amândoi pe cal și o luă calul la fugă...», pag. 171.

tele meu cel cu 9 inimi și ale mele 7 în veci nu se pot măsura cu dânsul.

Mamonul mânios îl jnăpuește de câteva ori și încălecându-l îndată se aruncă turbat în urma Pădureţului.

Dar înzădar, căci ei abea erau pela jumătate de drum, când Pădureţul și trecuse în lumea noastră strângând la pieptul său înfocat pe zina cea frumoasă, iar smeul neputându-i ajunge s'a întors îndărăt.

Au ajuns ei la locul, unde fusese palatul zinei și într'o clipeală de ochi se ridică în acel loc un nou palat strălucit, blănit cu șmalț din soare și pardosit cu marmură și pietri scumpe, cu toate bogățiile celui de mai nainte. Câmpurile se curățiră de mărăcini și se acoperiră cu covoare verzi de semănături grase, cu flori în mii de fețe și paseri cu glasuri atrăgătoare.

Atunci îi spuse Pădureţul zinei sale, că o iubește, iar ea cu lacrimi în ochi îl sărută lung și înfocat, drept răspuns plin de înțelesuri; iar în inimele lor se vor fi petrecut lucruri, pe care tineretul le înțelege și după care bătrânii suspină la marginea vieții lor.

N'a trecut apoi multă vreme, mă rog d-voastră, până s'au legat pentru vecie acești tineri și au făcut un ospăț ca acela, cum, drept să vă spun, nu s'a mai făcut de când e lumea poveștilor. Fost-au acolo zine fermecătoare, surori de ale miresii, fost-au feți-frumoși cu fețe rumene, fost-au crai și împărați cu crăiesele și împărătesele lor din toată lumea, fost-au

tatăl şi mama Pădureţului, cu toată boierimea ţării lor şi au mai fost un povestaş mincinos şi păgubaş. Şi m'am veselit acolo 9 luni şi 9 zile şi aş mai fi stat, dacă nu m'ar fi umplut frica şi dorul; că deoparte mă frigeau la inimă zinele cu ochii lor duioşi, iar de altă parte se încruntau la mine feţi-frumoşii, când mă scăpam câte odată a trage cu ochiul vreunei zine fără făt. Eu, mai cu minte, i-am lăsat acolo şi am venit la dumniavoastră, să vă spun o drăguţă de poveste, cum n'a fost şi nu mai este; ca dacă vreţi, să credeţi, iar dacă nu, să mergeţi, să vedeţi, că Pădureţul şi zina lui, dacă n'au murit, trăesc şi azi fericiţi ca îngerii în raiu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fata de împărat cu stea în frunte

A fost ce a fost, că dacă n'ar fi fost nu s'ar povesti.

A fost odată, unde a fost, un împărat mare şi bogat, numit de toată lumea Impăratul Roşu. El avea o împărătească cu stea în frunte, frumoasă ca o vedenie şi vestită prin darurile, cu care o înzestrase Dumnezeu şi cu care chiar la bătrâneţe întrecea pe multe fete şi neveste de crai şi împăraţi de pe vremea ei. Oamenii aceştia aveau, mă rog D-voastră, numai o fată, frumoasă şi ea ca o minune şi cu luceafărul dimineţei în fruntea ei senină.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Impărăteasa, muritoare şi ea ca toţi oamenii din lume, a căzut la zăcare şi pe când simţia că i-se apropie ceasul de pe urmă chemă pe împăratul la pat şi-i zise cu limbă de moarte, că dacă se va mai însura, să nu iee pe alta decât pe acea fată sau nevastă, care va avea stea în frunte şi căreia i-se va potrivi papucul ei.

Impărăteasa a închis ochii în somnul veciniciilor şi la patul ei vărsa lacrimi împăratul şi fata, curtea şi întreaga împărăţie. Au îngropat-o cu cinstea cu-

VII. *Fata de împărat cu stea în frunte.*
«Și-i zise cu limba de moarte, că dacă se va mai însura, să nu ia pe alta decât pe acea fată... care va avea stea în frunte...» pag. 175.

venită unei împărătese şi dupăce i s'a răcit locul, cum zicem noi ţăranii, a dat împăratul poruncă aspră tuturor slugilor sale, să caute în întreaga lui împărăţie şi în acea mare împrejurime pe femeia cu stea în frunte şi de ar fi bogată, de ar fi săracă, să o aducă înaintea lui.

Caută slujitorii casele de-a rândul, palaturi sau colibe, ori cum ar fi fost; caută ei de două şi de trei ori în alte locuri îndoelnice, dar minunea, ce căutau, nicăiri nu se arăta. In sfârşit, obosiţi de atâta umblare, se întorc la curtea împăratului şi-i spun, că nicăiri nu se află femeia, ce doreşte şi că nime nu ştie în lume o altă fată cu stea în frunte decât pe fata lui.

Impăratul să gândi o leacă şi porunci mănios slujitorilor, să mai caute odată de a rândul toate muierile din acele părţi de lume.

Caută slujitorii iară, cine ştie câtă vreme; dar lucru zadarnic este, a căuta peri în palmă şi în răchită vişine. Şi în sfârşit, rupţi şi obosiţi de drum şi atâta zbuciumare, se întorc acasă şi unul dintre ei, mai îndrăzneţi îi zice Inălţimii Sale:

— Mila şi bunătatea ta peste noi este, Inălţate împărate; dar iacă venim din porunca, în care ne-ai trimis, fără să fi aflat şteamătă măcar despre acea minune! Căutat-am de a rândul toate oraşele şi toţi codrii, toate satele şi toţi câmpii, dar bagsamă vorba lumei, că o altă fată cu stea în frunte nu se află, decât fata Inălţimii Tale!

Stă împăratul şi se gândeşte, multă vreme se gândeşte, când odată chiamă numa pe fiică-sa la el

VII. *Fata de împărat cu stea în frunte.*

«Dar bagsamă vorba lumei, că o altă fată cu stea în frunte nu se află decât fata Înălțimei Tale...» pag. 177.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

şi o pune să încalţe papucul împărătesei. Şi ce să vedeţi D-voastră, par'că crescuse papucul pe piciorusul fetişoarei, atât de bine i-se potrivea.

Impăratul îi spune atunci hotărârea mânesi şi o întreabă, dacă îi este în voie, să se mărite după dânsul.

Fata sărmana se sgudui până în suflet şi pe obrăjeii ei rumeni lunecară două lacrimi.

— Să mă gândesc, tată, — zise ea sărutând mâna părintelui său.

Merse fata în trebile ei şi colea pe înserate, când n'o vedea nime, ieşi din curtea împărătească şi se duse de-a dreptul la o babă vrăjitoare, care şedea în marginea satului.

Spuse ea babei primejdia, ce o ajunse şi o rugă, să o scape de această ruşine nemaipomenită.

Baba o linişti cu vorbe blânde şi începu, să-şi înşire cărţile şi să arunce bobii pe dosul unei site, ca să afle taina ascunsă a acestei minunate întâmplări.

Isprăvind vrăjitoarea măestriile ei, îi zise fetei de împărat, să ceară dela tatăl său, înainte de a se hotărî, o haină frumoasă numai din fire de argint; îi zise, să vie la dânsa dupăce va fi gata haina şi o sfătui să nu se amărască, că aşa i-au spus bobii şi aşa i-au eşit din cărţi, că scăpa-va de această păcostenie.

Fata se mai linişti cum se linişti, se duse acasă, iarăş nevăzută de nime şi a doua zi ceru dela tatăsău o haină de argint curat, înainte de a se hotărî la măritiş.

VII. *Fata de împărat cu stea în frunte.*

«Împăratul îi spune atunci hotărârea mânesi...»
pag. 179.

Dar, Doamne, că mult se cunoştea Împăratul Roşu de aceasta. Adună el cât ai bate în palme pe cei mai mari meşteri din împărăţia lui, le puse la îndemână vistieria sa nesecată, cu toate bogăţiile ei fără de număr şi le dete în poruncă, să facă haina după dorinţa fetei sale.

Nu vă pot spune, boieri d-voastră, câtă vreme au lucrat meşterii; dar aşa de iute, parc'ar fi suflat-o, fac ei haina de argint, atât de frumoasă şi de strălucitoare, de gândeai, că e haina de cununie a vreunei zine din lumea ceealaltă.

Împăratul voios o dete fetii şi o întrebă despre hotărârea ei.

Fata, sărmana, în loc să se bucure de această podoabă rară, i se umplură ochii de lacrimi şi îi mai ceru împăratului vreme de gândit. Puse ea haina bine şi pe înserate se duse iarăş la baba din marginea satului, spunându-i, că i-a făcut tată-său haina şi rugând-o, să o scape de această grozăvenie.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Nu te teme, draga maichii, că nu-ţi va fi nimica; încrede-te numai în baba şi în cărţile babei de ici de pe sâtă, — îi zise vrăjitoarea. — Spune-i tatălui tău, împăratului, să-ţi mai facă o haină din fire de aur, înainte de a te hotărî şi vină de îmi spune, cum se urmează lucrurile !

Se întoarce fata acasă şi spune a doua zi tătânesău, să-i facă o haină de aur, atât de scumpă şi de frumoasă, ca să nu mai fie la nime în această lume ca haina ei.

Împăratul puse meşterii de mai nainte iarăş la lucru, mai adună pe atâţia din toate colţurile împă-

VII. *Fata de împărat cu stea în frunte.*
«Și colea pe înserate când nu o vedea nime ieși din curtea împărătească și se duse de a dreptul la o babă vrăjitoare...» pag. 179.

răției lui și dându-le în samă vistieria, le porunci, să facă haina de aur pentru fată.

Și mă rog d-voastră, ce mai drăguță de haină era aceasta; nu vă spun minciună când zic, că-ți scăpărau ochii uitându-te la ea și nu puteai crede, că este aievea această nălucire fermecătoare.

Impăratul o dete iarăș fetei și o întrebă cu nerăbdare, dacă s'a hotărât cumva.

Fata să uită și ea cu mirare la haina cea frumoasă, dar abea se putu reține, să nu isbucnească în plâns și-i zise:

— Mai dă-mi, tată, vreme de gândit, că nu așa ușor pot să mă hotărăsc la acest pas greu și nemaipomenit!

Impăratul o lăsă singură; fata sărmana isbucni în plânsete, de i-se sfâșia pieptul în suspine și sara să duse iarăș la babă, spunându-i toate cele, cum le știți.

Vrăjitoarea o mângâiă cu vorbe dulci și o învăță în acest chip:

— Spune, fată de împărat, tătâne-tău, că te-i mărita după dânsul, dacă îți va face o haină din fire de diamant, împodobită cu cele mai rari nestimate, — atât de frumoasă și de strălucitoare, ca să nu mai fie o așa minune nici în lumea zinelor, decum pe aceasta și atâta bogăție să fie pe dânsa, cât să nu ajungă toate împărățiile vecine!

Fata se mai înveseli o leacă, fiindcă îi venia să creadă, că cu greu va putea împlini tată-său această dorință a ei. Se duse ea acasă și a doua zi spuse împăratului, că se va mărita după dânsul, dacă-i va face o haină întocmai precum ați auzit, că a zis baba.

Dar împăratul nici nu încreţi din frunte, ci se pusă de adună din toată lumea pe cei mai iscusiţi meşteri, le puse la îndemână vistieria lui întreagă, cumpără cu bani nenumăraţi nestimatele, ce au auzit, că sunt în lume şi le porunci, să facă o haină, care să întreacă soarele în strălucirea lui.

Au lucrat meşterii cu tot dinadinsul, pentrucă voiau şi ei să se arate şi pentrucă nu se depărta împăratul nici o clipă de lângă ei şi după muncă îndelungată au făcut, boieri d-voastră, o haină atât de strălucitoare, de dacă nu vedeai soarele pe bolta cerească, ai fi crezut, că e mantaua lui de flăcări şi ai fi jurat, că toate bogăţiile lumii sunt nimic pe lângă această podoabă nemaivăzută.

Împăratul se miră şi el şi cu mândrie o dete fiicei sale, mai întrebând-o odată, dacă s'a hotărât în sfârşit, să se mărite după dânsul.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fetei îi plăcu şi ei haina, dar ochii i se umplură de lacrimi şi rugă pe împăratul, s'o mai îngădue câteva zile, ca să se gândească bine.

Împăratul se învoi iarăş, fiindcă de, tată era, fata lui era şi avea şi el doar inimă.

Fata puse haina bine, iar colo, dacă se înseră, ieşi pe nesimţite din curte şi se duse într'o fugă la babă. Acolo abea putu, să-i spună de plâns babii, ce avea de spus, atât era de mâhnită şi tulburată în sufletul ei; dar vrăjitoarea, de colo de pe pomnolaş, îi zise liniştită:

— N'ai de ce plânge, fata mea, că eşti aproape de scăpare! Spune tu împăratului, că te vei mărita după el, dacă îţi va îndeplini cea de pe urmă do-

rinţă; dacă îţi va face o haină, numai şi numai din piei de pureci. Când va fi gata haina, mai cere-i o singură zi de gândit şi vină la mine cu toate hainele, ce ţi-a făcut!

Fata sărută mâna babii ca întotdeauna şi se întoarse acasă.

A doua zi până 'n ziuă o întreabă împăratul iarăş, iar ea îi răspunde:

— N'am ce face, tată; dar mai fă-mi dumneata încă numai odată pe voie, mai fă-mi o haină numai şi numai din piei de pureci şi de acolo înainte bagsama precum este scris!

Împăratul se cam luă pe grijă de astădată; pentrucă de unde va putea el avea atâta silă de piei de pureci, câte sunt de lipsă pentru o haină de fată mare. Dar n'avea ce face, căci dela săvârşirea acestui lucru atârna împlinirea voinţei cele de pe urmă a nevestei sale fiertate; şi dete poruncă aspră în întreaga împărăţie, că toţi oamenii, să strângă binişor toate pieile purecilor, ce vor omorî şi să i-le aducă lui, că le-va plăti bine lucrul.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A trecut bunicică vreme, ca să zic aşa o jumătate de an şi mai bine, până au încărăbat Împăratul Roşu pieile, ce-i erau de lipsă; pentrucă ştiţi D-voastră, ce spor poate face omul la acest lucru migălos, când purece e să sară şi mititel bătaea lui Dumnezeu!

Dar cum vă spusei, adună el cum adună pieişoarele şi puse meşterii, să le dubească, să le coase la olaltă şi să facă haina. Iarăş a trecut bună vreme până au isprăvit lucrătorii cusutul şi au dat-o gata. Da, mă rog D-voastră, era o arătănie de haină, de

să-ți astupi oalele și să nu mănânci trei zile, după ce ai văzut-o!

Împăratul însă i-o dete fetei, așa cum era și o întrebă pentru cea depe urmă oară despre voia ei la măritiș.

— Numai o zi, tată, numai o singură zi îmi mai lasă, să-mi trag seamă cu mine și apoi voia lui Dumnezeu să fie, — zisă fata cu lacrimele în ochi.

Împăratul îi mai îngădui vreme până mânezi; iar fata seara târziu, când se alinase toți curtenii, își luă hăinițele și zeleti pe nesimțite din curte ținând ață la baba.

— Maică, dragă maică, scapă-mă! — se ruga fata sărutând mânile băbărcii.

Baba mai înșiră odată cărțile, mai aruncă odată bobii și mai borborosi niște vorbe fără înțeles, apoi își înșiră creţelile pe frunte și în jurul gurei și astfel cuvântă:

— Iacă, fată de împărat, îți dau o cutiuță; bagă în ea cele patru haine, ce ți-a făcut tatăl tău împăratul, închide-o binișor și o ascunde în sân! Iți mai dau, fiicuța mea, o panglică, pe care de câte ori o vei arunca peste umăr, va veni la tine un om, care-ți va împlini toate poruncile, ce îi vei da. Bagă sama bine de ele, căci aceste te vor scăpa din primejdia în care ești! Iar acum fătul meu, pleacă spre lumea zinelor, acolo îți va fi bine și vei fi scăpată de rușinea, ce vrea să ți-o facă tatăl-tău! Dumnezeu să te miluiască, fata mea și să te ferească de rău!

Fata mulțumi babei pentru sfat și bunătate, îi sărută mâna și plecă. Ieși afară, aruncă panglica babii

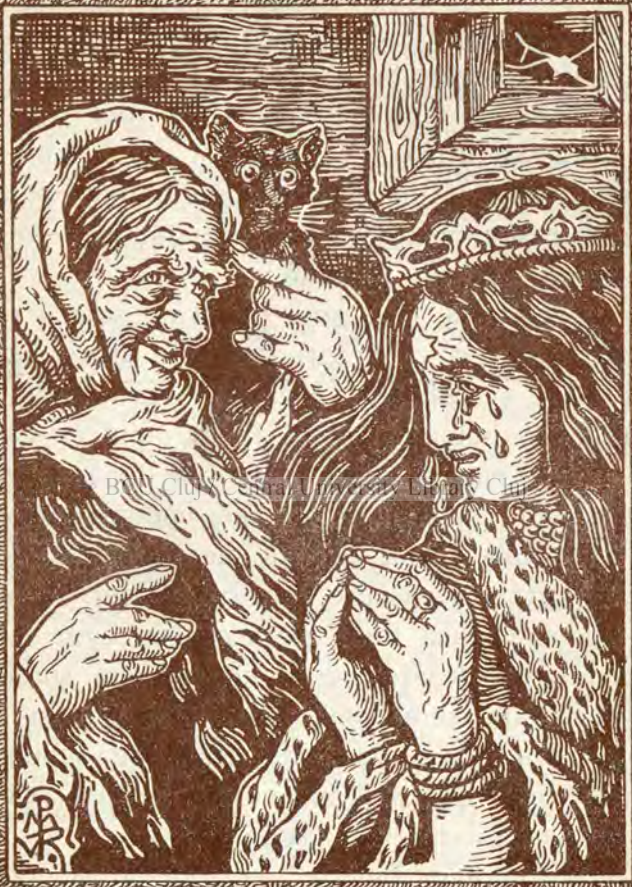

VII. *Fata de împărat cu stea în frunte.*
«Maică, dragă maică, scapă-mă: — se rugă fata sărutând mâna babârcei...» pag. 186.

peste umăr şi n'ai fi bătut bine în pălmi, până iacă vine un om, Dumnezeu ştie cine şi de unde şi o întreabă pe fată, că ce doreşte.

— Să mă duci repede în ostrovul zinelor! — zise fata lui Roşu-Împărat.

Făcu omul ce făcu şi într'o clipă veni o căruţă uşoară, cu doi armăsari turbaţi ca doi balauri. Se sui fata în trăsură, luă omul frânele în mâni şi unde nu se aruncară armăsarii mei, de gândeai, că nici nu le ating copitele pământul.

Au mers ei aşa, cine ştie, prin câte sate şi peste câte ţări, când colo în zori de zi au ajuns într'un codru mare şi sălbatec. Aici s'au oprit, fata s'au ascuns într'o butoarcă lăturaşă, iar omul cu căruţa a pierit ca o nălucă; fiindcă mergea după poveţele babei numai noaptea, ca să n'o cunoască cineva.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Imbrăcă fata haina cea de piei de pureci şi se tupili în butoarca, despre care vă spusei. Şezu ea cât şezu, când iacă trece pe acolo un ogar rătăcit muşinând prin desimea codrului; şi cum simţi pe fata de împărat se apropiă de dânsa lingându-i mânile şi clătinându-şi coada în semn de supunere; pentrucă, mă rog, cu drept cuvânt se zice, că cânele e tovarăşul cel mai credincios.

Se mai giugiuli cânele cât se giugiuli şi odată o luă pe picior îndărăt, cine ştie unde. Dar nu trecu vreme ca de câteva clipe şi se întoarse iară cu un bucătoiu de carne friptă în dinţi; lăsă carnea fetei, se mai repezi încă odată şi se întoarse cu un călcăiu de pâne albă şi moale ca pămuca. Şi se mai duse ogarul de câteva ori şi totdeauna se întoarse cu câte

o bucată de mâncare în dinţi, până adună fetei o merinde bunicică, din care mâncă fata de prânz şi-i mai rămase şi de cină.

S'a întâmplat aşa de bine, mă rog D-voastră, că în acea zi ieşise la vânătoare Împăratul-Verde, un fecior voinic şi vesel şi tocmai poposise cu curtenii săi de amiaz în apropiere de butoarca, în care era ascunsă fata de împărat. Codrul acesta era pe pământul stăpânirei sale, iar cânele, despre care vă spusei, era al lui.

La început nu băgară de seamă oamenii împăratului, ce face cânele, dar într'o vreme, nu ştiu cum, dădu un curtean de veste, că cânele se duce şi vine, se duce şi vine şi totdeauna pleacă încărcat cu de-a mâncărei. Spuse el celorlalţi ce a văzut şi după prânz se luă Împăratul cu încă vre-o câţiva în urma cânelui până la butoarcă, să vadă ce o mai fi şi aceasta. Când acolo văd pe fata de împărat ca o mohondeaţă, cu haina ei de pureci, cu părul despletit, tras pe frunte şi cu faţa murdară şi cernită ca fundul ceaunului. O întreabă Împăratul, dar ea se uită sperioasă la dânşii şi se preface a nu înţelege vorbă omenească.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Impăratul Verde nu-şi mai pierdu vremea cu ea, ci zise curtenilor:

— E mare curtea mea împărătească, vor fi şi pentru dânsa nişte gâşte de păzit p'acolo!

O duseră slugile în curtea împăratului, îi dădură o turmuliţă de gâşte în seamă şi se slugătoriau cu dânsa la lucruri mai uşoare, dar mai cu seamă îşi

făceau petrecere cu ea, fiindcă, după cum v'am spus, se prefăcea ludă şi firetică.

Înălţimii Sale asemenea i plăcea a-şi face haz de ea şi în fiecare seară o chema pe dânsa, să-i tragă cismele şi totdeauna după ce i-le trăgea o lovea cu tureacul peste nas.

Chiar aşa, boieri D-voastră, până aici ar fi fost, cum ar fi fost, mai călare, mai pe jos; dar de aici înainte, ţineţi-vă bine, c'om merge mai mult cu minciunile decât cu căruţele!

Ba nu, adecă a fost aşa, că a făcut Impăratul Verde un bal mare şi strălucit, a poftit pe toţi craii şi împăraţii din acea vecinătate, cu nevestele, cu feciorii şi cu fetele lor şi abea apuca ziua aceea, pentrucă, mă rog, Împăratul era june şi dorea şi el să-şi aleagă o soaţă de traiu în această lume trecătoare.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fata lui Roşu-Împărat auzi şi ea, că curtea se gată de petrecere şi în ziua balului rugă pe mai marele curţii, s'o lase şi pe ea la bal.

— Te-i lăsa şi tu dracului şi nu-i mai merge la bal, — zise maimarele acela: — iacă şura şi coteţul şi iacă găştele şi purceii, petrece-ţi, dacă-ţi vine! Auzi tu, s'ar băga şi ea între împăraţi şi între boieri!

Fata îl mai rugă odată zicând, că nu s'o apropia ea de bal, ci se va învârti pela uliţă, să vadă trăsurile cele scumpe şi pe vizitii cei frumos îmbrăcaţi.

N'avu omul încotro, o lăsă să se ducă, dar îi preti, să fie până 'n ziuă la lucrurile ei, că de nu, n'are să-i fie moale.

Colo despre seară, când era să se înceapă balul, iese fata de împărat din curte, se duce la un loc ascuns, scoate din cutiuță haina cea de argint și se îmbracă cu ea; își piaptănă părul frumușel cu cărare pe mijloc și când fu gata, aruncă panglica peste umăr și omul cel d'aunezile fu pe loc acolo.

— Să-mi aduci o trăsură de argint și să mă duci la bal, — zise ea.

Și nu trecu o clipă până veni, nenișorul meu, o trăsurică mândră, întreagă întreguță de argint, cu două făclii aprinse de amândouă laturile și cu patru armăsari trupeși și sumeți, cu o coamă sclipicioasă de argint curat și cu niște hamuri iarăș de argint pe ei. Se sui fata de împărat în trăsură, pocni cocisul odată din biciu și brrr! trăsura ca o săgeată ușoară și luminoasă printre lumea, ce se îndesuia pe uliți.

Când ajunse la palatul împărătesc, se făcu sgomot mare, toți se uitau uimiți la această înfățișare din vis, Împăratul cu oaspeții i-au ieșit fetei în cale până la trepte și când a văzut-o Înălțimea Sa, înaltă și subțirică, ca un crin, cu obrăjeii rumeni și fragezi, cu steaua blândă în fruntea ei deschisă, cu cei doi ochi negri și tainici și când i-a grăit în glasul ei dulce, i-s'a pus o greutate pe inimă și simția, că a găsit ce a căutat.

Cât a fost noaptea de lungă Împăratul nu s'a deslipit de ea și-și uitase de ceilalți oaspeți, cari erau în jurul său; o întreabă el de nume, și ea îi spune, că e fată de împărat din țara, unde se dă cu cisma peste nas.

Abea trecuse miezul nopții și fata se și gătia de

plecare, fiindcă ştiţi d-voastră, ce poruncă aspră avea ea, sărmana. Împăratul i-a înpachetat, Doamne, plăcinte şi dulceţuri, de care au fost acolo şi a poftit-o, să mai vie, fiindcă atunci şi atunci va face un al doilea bal. Ea s'a făgăduit, că va veni şi a ieşit, iar împăratul cu toată curtea au petrecut-o până la trăsură; vizitiul a pornit caii şi odorul tânărului împărat a perit ca o nălucă.

A tras ea iarăş la locul ascuns de mai nainte, a dat drumul trăsurei, au îmbrăcat iarăş haina cea de piei de pureci, s'a mânjit pe faţă şi s'au întors la lucrul ei. Slugilor împărăteşti le-a spus, că a fost la bal o crăiasă tânără şi frumoasă, îmbrăcată aşa de mândru ca o zină, că Luminarea Sa s'a îndrăgit în ea şi că atât a fost de bună, de i-a dat şi ei nişte prăjituri din acelea, ce i-le-a pus Împăratul de merinde. Slugile se minunau şi ei şi mâncau din bunătăţile fetei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Despre această parte nu era nici o greutate, dar Împăratul, sărmanul, îşi bătea firea, să afle, unde e ţara, în care să dă cu cisma peste nas. Au întrebat pe toţi vracii, pe toţi filosofii şi învăţaţii impărăţiei, dar nici unul nu se putea lumina şi nici el însuş nu-şi aducea aminte, că în fiecare seară loveşte slujnica cu tureacul peste vârful nasului.

O singură mângăiere mai avea în durerea inimei sale: făgăduinţa ei, că va veni şi la al doilea bal. Şi ca să arate şi el ce poate, începe din vreme pregătirile cele mai strălucite, chiamă pe cei mai aleşi fruntaşi ai împărăţiei lui, pe craii şi pe împăraţii din vecinătate şi se face, nene, un bal, cum numai

zînele şi făt-frumoşii pot să facă în palatele lor de mărgăritari.

Oaspeţii adunaţi îşi petreceau sgomotoşi în dragul inimei, dar Împăratul era neastâmpărat şi pândea mereu clipa, când ea o să se arate.

Slujnica Împăratului Verde roagă iarăş pe mai marele curţii, să o lase şi la acest bal, că precum întâiaş dată aşa şi acum va fi până în ziuă la lucrurile ei. Maimarele i dete şi de astă dată voie fiindcă până atunci nu auzise nimic rău de dânsa.

Colo, dupăce să înserase, iese fata de împărat din curte, se duce la locul ei cel ascuns, se spală pe obraz, îşi ridică părul depe frunte şi scoate din cutiuţă haina cea de aur şi se îmbracă cu ea. Când fu gata aruncă panglica cea tainică peste umăr şi omul cel necunoscut se ivi ca din senin înaintea ei aşteptându-i poruncile.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Să-mi aduci o trăsură de aur, — zise ea — şi să mă duci la bal!

Nu trecu o singură clipită şi ca din pământ răsări o trăsură strălucitoare de aur, cu perini moi de mătasă şi cu patru armăsari, atât de sburdalnici, de abea putea să-i ţină vizitiul locului. Frânele erau cusute în fir şi stropite cu pietri scumpe, iar de amândouă părţile trăsurei ardea câte-o făclie aprinsă, care lumina drumul în întunerecul serei.

Fata de împărat se puse în trăsură, vizitiul pocni din biciu şi sbrrr! ca un tunet ropotitor trecură prin mulţimea, ce se adunase în jurul palatelor împărăteşti. Lumea feri din cale caşi arsă şi ca fulgerul străbătu vestea până la Împăratul, că vine

fata de împărat cu stea în frunte. Impăratul ieşi cu toţi oaspeţii adunaţi până la poartă şi o primi cu mare cinste, iar în inima sa tînără se aprinse mai tare focul, care te usucă pe picoare, dupăcum zice înţeleapta vorbă bătrănească.

Şi numai atunci se începu veselia adevărată; Împăratul nu s'a îndepărtat nici o clipă de lângă aleasa inimei sale, iar dintre ceilalţi feciori, Doamne, mulţi îşi vor fi apăsat pe inimă la vederea ei. Fetele se uitau cu ochii răutăcioşi la frumuseţile ei, iar bătrânele ţineau sfaturi pela margini.

A rugat-o Împăratul, să-i spună, în care parte a lumii e ţara tătâne-său, dar ea i-a spus iarăş ca mai nainte, că e din ţara, unde se dă cu cisma peste nas. Impăratul, sărmanul, n'avu ce să facă, ci îşi puse de gând, să mai dee şi un al treilea bal şi nu se lăsă din capul frumoasei fetişoare, până nu i-a făgăduit, că va veni şi la acela.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Iar colo după miezul nopţii, când se gătea fata de ducă, îi umplu Împăratul un cotuţ de prăjituri şi de dulceţuri şi au petrecut-o cu toţii până la trăsură. Şi abea au aşezat Împăratul merindea într'un colţ până au şi smâncit armăsarii şi trăsura a perit din vederea mulţimei.

S'a dus fata de împărat la locul ei cel ascuns, a îmbrăcat iarăş haina de piei de pureci, s'a mânjit pe faţă şi înainte de răsăritul soarelui a fost în curte la lucrul ei. A spus slugilor, că fata cea mândră de împărat a fost iarăş la bal, că şi acuma i-a dat prăjituri şi că Împăratul nu s'a depărtat nici măcar

pe o clipă de lângă ea. Slugile ascultau şi mâncau din prăjiturile fetii.

Dar Împăratul, sărmanul, veştejia ca zoarea în faţa soarelui, de dorul alesei sale ; pentrucă ştiţi D-voastră, oameni cu înţelepciune, că dintre toate boalele cea mai grea este boala dragostei. A strâns iarăş pe toţi vracii, pe toţi cetitorii de stele şi pe toţi învăţaţii împărăţiei la sfat, dar lucrul era taină şi împăratul gălbenia ca ceara.

De multe-ori îşi punea de gând în acea sbuciumare groaznică, să pună mâna pe fată la balul următor, să o fure adecă, cum zicem noi prostimea ; alte dăţi iarăş se lăsa de acest gând şi se dădea dorului, fără voie şi fără orice dorinţă în lume, după vorba cânteculuí :

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cine n'are dor pe vale,
Nu ştí luna când răsare.
Cine n'are dor pe luncă,
Nu ştí luna când să culcă.

Dar vremea tace şi trece şi mai cu dor mai cu jale, veni şi ziua hotărîtă pentru bal şi se adunară, Doamne, împăraţi şi crai din toate părţile lumei, în cele mai strălucite ale lor podoabe şi se porni o veselie, cum nu ştiu, dacă a mai fost vreodată în lume.

Colo târziu, mai către miezul nopţii, ieşi şi fata lui Roşu-Împărat cu îngăduinţa maimarelui curţii împărăteşti şi în ascunzişul şi de mai nainte se îmbrăcă în haina cea minunată de diamant, se găti mai frumos decât ori şi când şi aruncă iarăş panglica peste umăr. Atunci veni, mă rog D-voastră, stră-

inul de până acuma și o întrebă pe fata de împărat, că ce dorește, iar ea-i zise:

— Să-mi aduci o trăsură strălucită de diamant și pietri scumpe și să mă duci la bal!

Cât ai bate în pălmi fu acolo o căruță minunată cu patru armăsari; căruța era blănită cu diamant și cu cele mai frumoase nestimate, cu câte o făclie aprinsă de amândouă laturile; iar armăsarii erau trupeși și semeți, cu coama strălucitoare ca diamantul, cu frâne împodobite cu cele mai măestrite scumpeturi. Se sui fata în căruță, porni vizitiul armăsarii și așa orbitoare cum era, în întunerecul nopții îți părea, dragul meu, că-i un car de zîne, ce sboară falnic prin desimea norilor.

La scară i ieși în cale Împăratul cu toată curtea și această noapte de tainici fericiri i-se păru ca o clipă trecătoare. O întrebă el încă odată, că în care parte a lumei e țara ei, dar fata i făgădui, că-l va cerceta cât mai în grabă.

Îi puse Împăratul iarăș merinde din dulcețurile și prăjiturile, ce au gătit bucătarii cei mari pentru această luminată petrecere, o petrecură cu toții până la scară, ea se aruncă sprintenă în trăsură și brrr! peri ca o nălucă, lăsând pieptul tânărului împărat sfâșiat de durere și suspine.

Se sfârși balul, slujnica era a doua-zi la lucrul ei și din toate cele trecute a rămas numai un vis, căci lumea e trecătoare. În pieptul Împăratului însă a rămas o urmă sângeroasă, care-i fura bujorii din fața sa tînără.

Au așteptat Împăratul multă vreme sosirea fetii

cu stea în frunte, dar zilele treceau și nici o veste nu-i venia despre ființa ei. Muncit de durerile sufletului a căzut bietul om la zăcare și în chinurile boalei au adunat pe toți doftorii din împărăția sa și din vecinătate; dar nici unul nu-i putea ajuta nimic și cine moare, cine nu moare, Împăratul moare.

Curtea întreagă era în jale, slugile se văierau și în această buimăceală întreabă și slujnica noastră pe un curtean, că de ce atâtea sbucium și plângere.

— Taci focului, să te fie, nu mai întreba și tu, i răspunse el, — că doar nu-i putea tu scula pe Lumînarea Sa depe patul morții.

— Vai de mine, — strigă fata scăpând două lacrimi din ochișori.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Atunci nu se mai gândește la nimic, ci se ascunde cum poate, îmbracă hainele cele de diamant, pune panglica pe umăr, se suie în căruța cea cu nestimate și brrr! către curtea împărătească. Când se oprește înaintea porții, aleargă slugile afară și din gură în gură străbate vestea în curte, că a sosit o fată de împărat foarte frumoasă.

O duc curtenii la Împăratul și mă rog D-voastră, cum o vede el, sare din pat, i-se aruncă în grumazi, o sărută odată dulce și'i spune, că 'i-e dragă ca lumina ochilor. Ea își șterge căte-o lacrimă din ochi, îi spune cine e dânsa, cum o lovea în fiecare seară cu tureacul peste nas și toată curtea s'a minunat.

Împăratul s'a însănătoșat din ceasul acela și nu peste multă vreme au făcut nuntă și s'au legat pentru vecie, și la ospăț au fost soarele și luna,

stelele şi florile, fostau crai şi împăraţi de toată mâna, popime şi boierime; da dintre povestaşi am fost numai eu, sărac şi mincinos, cum sunt şi acuma.

Pe Împăratul Verde şi pe împărăteasa sa cu stea în frunte i-am lăsat acolo, să trăească în dragoste şi în fericire şi am venit la D-voastră călare pe un jîrăitor, să vă spun, că dacă n'au murit trăesc şi acuma.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ducipal şi Răităricâ

A fost ce a fost, că de n'ar fi fost nu s'ar povesti. A fost odată într'un sat un fecior frumos şi oacheş, înalt şi subţirel ca un fir de brad şi voinic, mă rog D-voastră şi viteaz, ca nici unul dintre toţi feciorii acelui sat. Se însoară flăcăul nostru şi îşi ia de nevastă pe cea mai frumoasă fată din împrejurime, după care multor voinici li-se-va fi scurs inima şi mulţi vor fi îngălbenit ca paiul, sărmanii de ei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dar ce să facem, dragii moşului; aşa au întocmit Dumnezeu rânduеala acestei lumi, ca fiecare fată să iubească pe unul şi numai pe unul şi de soarta lui să-şi lege zilele sale până la sfârşitul acestei vieţi amărâte.

Erau vremuri grele pe atunci, nepoţeii mei. Umblau păgânii de smei pe pământul nostru şi mai cu puterea, mai cu înşelătoria, furau pe cele mai frumoase fete şi neveste, ce întâlniau în căile lor şi rar, foarte rar, să găsia câte un pământean de al nostru, care să fi avut curagiul a cerca, să-şi scoată odorul din mânile păgânului.

VIII. *Ducipal și Răitărică.*

«Și-și ia de nevastă pe cea mai frumoasă fată din împrejurime...» pag. 199.

Omul nostru încă n'a păţit-o mai bine.

Odată, când era el cu oamenii la sapă de porumb, iar nevasta rămăsese acasă, să gătească mâncarea, după obiceiul nostru ţărănesc, — vine un smeu năsdrăvan colo despre seară, îmi ia nevăstuţa de lângă vatra focului şi o duce în lumea lui cea păcătoasă.

Când au sosit acasă voinicul cu lucrătorii săi, veseli şi glumeţi, cum sunt Românii întotdeauna, nevastă nu era nicăiri, iar mâncarea negătită se afuma în vatra focului. Vecinii i-au spus bărbatului întâmplarea, iar el, lovit în dragostea lui şi ruşinat în cinstea casei sale, a pus jurământ, să nu să aline, până nu-şi va scoate puica din ghiarele păgânului.

Împacă el cum împacă lucrătorii şi apoi se ia şi se duce la o vrăjitoare, care şedea într'o colibuţă de casă pe coasta dealului şi care era vestită în toată împrejurimea pentru măestria şi farmecile ei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Bună seara, maică; — zice omul nostru, sărutând mâna sbârcită a băbărcii.

— Dumnezeu să te blagoslovească, puiul mamei, — răspunde baba de colo de pe pomnol şi-l întreabă, cum şi de ce a venit la dânsa?

Povesteşe omul păţania şi o roagă pe babă, să-l înveţe, cum şi pe ce cale să încerce a-şi afla nevasta.

Baba atunci ia capul voinicului în poală şi cum il caută cu degetele ei cele sbârcite, apasă niţel, apăsă mai tărişor, până mai i-au trecut degetuţele prin căpăţâna omului.

— Ei voinice, moale-i capul tău, — zise baba, ridicând din umeri. — Dar pare-că iacă aici, aici, începe

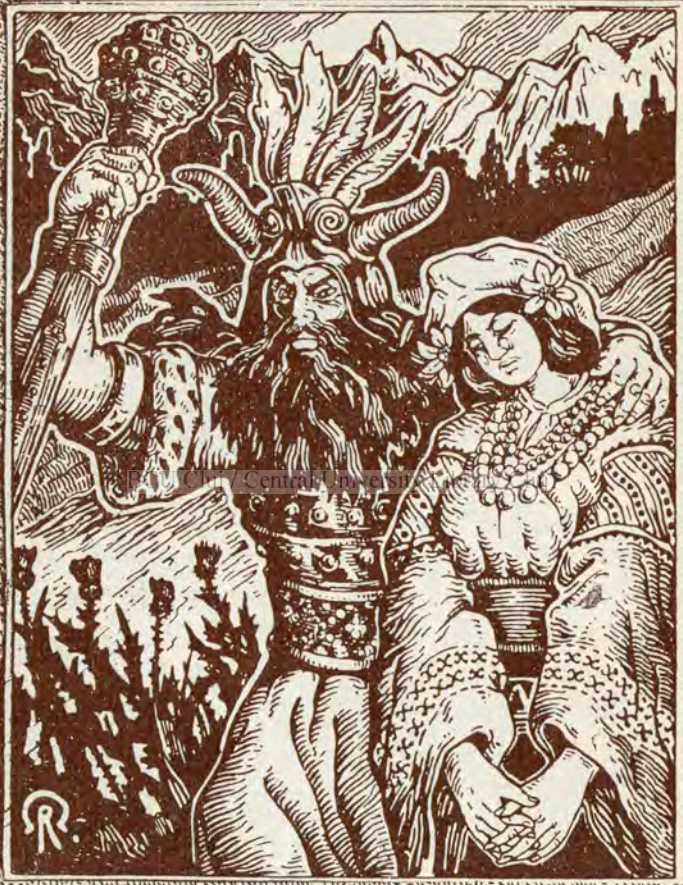

VIII. *Ducipal și Răităricâ.*

«Vine un smeu năzdrăvan colo despre seară îmi ia nevăstuța de lângă vatra focului și o duce în lumea lui cea păcătoasă...» pag. 201.

să fie mai tărişor şi doară, doară, îţi va ajuta bunul Dumnezeu, să poţi învinge pe păgânul. Bagă însă bine de seamă, fătul-meu, că lungă şi primejdioasă cale ai să făci până acolo şi multe curse i avea să încunjuri ca să nu cazi într'însele ! Şi să ştii, voinice dragă, că numai cu mare, mare greutate îţi vei putea scăpa nevasta, pentrucă smeul are pe Răităricâ, un armăsar atât de iute la picior, încât întrece vântul în iuţeala lui şi oricum şi orice ai face, smeul călare pe Răităricâ te ajunge, ori şi unde ai fi! Şi ca să poţi scăpa de Răităricâ, trebue să pui mâna pe fratele său Ducipal, care se va naşte în zori de zi, — iar Răităricâ în miez de noapte — şi care nu merge ca vântul, ci merge ca gândul.

Îi spuse baba voinicului, când se va naşte Ducipal, îi spuse, că măsa e într'o herghelie de iepe în nişte grajduri către care îi arătă drumul.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— In aceasta cale, — zise baba mai departe, — vei avea să treci fătul-meu printr'o livadă cu cele mai frumoase şi mai mirositoare flori şi trecând printre dânsele îţi va veni o poftă neînvinsă, să rupi barem una şi s'o pui la pălărie. Dar tu te stăpâneşte, treci înainte şi să te ferească Dumnezeu a rupe un firicel măcar, că de-i face acest lucru, va fi rău de tine! — Şi iarăş mergând înainte vei da într'un islaz, cu cea mai grasă păşune, peste o turmă de tauri buiaci, cari cât e ziulica de lungă se bufnesc în capete şi se sgârie cu coarnele. Bagă de seamă, să nu intri în mijlocul lor ori să apuci pe vreunul de corniţe, că de-i face-o n'are să-ţi fie bine! Tu-'ţi caută de treabă şi ocoleşte turma! — şi mergând

tot mai departe, vei ajunge la o fântână cu cea mai răcoritoare şi limpede apă şi te-a cuprinde o sete, în care vei crede, că ţi-se mistuesc toate mărun-taele; dar tu te ţine în putere şi să nu te incumeţi a bea un strop de apă, că de-i face-o aceasta, eşti pierdut! Treci înainte şi cum vei trece de fântână, ţi-se va stâmpăra setea! — În sfârşit vei avea să treci, voinice dragă, peste un pod; dar bagă de seamă, că decum vei pune piciorul pe scândurile podului, te va cuprinde un somn atât de groaznic de ţi-s'a părea, că nu vezi lumea înaintea ochilor. Tu însă îţi strânge toate puterile şi treci repede înainte, că îndată ce-i pune piciorul iarăş pe pă-mânt, îţi va trece somnul ca printr'o minune!

Îi mai spuse baba, că mama lui Ducipal este cea mai prăpădită dintre toate iepele hergheliei, îl învaţă cum să pună mâna pe mânzoc, şi-i zise mai departe:

— Acel cal te-a duce, voinice, fătul-meu, unde ţi-o fi dorul inimei. Dar griji, că smeul are un cocoş şi are un pugleu, care 'i păzesc casa cu cea mai ne-clintită credinţă şi de câteori să apropie vre-un străin de curţile smeului, cocoşul începe să cânte, pugleul să latre, smeul aude aceste semne, ori în care parte a lumii ar fi şi ştie, că străini cu gânduri rele s'au apropiat de casele sale. Tu vei împuşca cocoşul şi vei împuşca pugleul, vei lua nevasta, vei pune-o pe Ducipal lângă tine — şi te-i intoarce acasă la coliba ta, neavând teamă de nimic! — Dumnezeu să te miluiască, fătul-meu şi bunătatea Lui nesfâr-şită să te urmărească în toţi paşii căilor tale, că

VIII. *Ducipal și Răitărică.*

«Și se duce la o vrăjitoare... care era vestită pentru măestria și farmecile ei...» pag. 201.

greu lucru te încerci a săvârsi şi peste mari primejdii ai să treci în aceste căi!

Baba tăcu, — aruncă odată bóbii pe fundul sitei şi înşiră cărţile în poală, — mai făcu nişte farmece, ce numai ea le pricepea, — mai blagoslovi odată pe omul nostru, care-i sărută mâna şi plecă.

A doua zi, înainte de răsăritul soarelui, îşi ia voinicul nostru cele trebuincioase într'un drum aşa de lung şi pleacă cu dorul în sân, de a-şi vedea nevasta şi de a şterge ruşinea casei sale.

Merge el cât merge, multă, lungă împărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie, până ajunge numai la o livadă întinsă, acoperită cu o iarbă moale ca mătasa şi presărată cu cele mai frumoase şi mai mirositoare flori, deasupra cărora se păfugau fluturii şi băjbăiau albinele. Şi cum trecea omul nostru prin acest raiu pământesc, i veni o poftă atât de mare, să ia şi el un firicel de colie măcar şi să-l pună la ureche, ca în vremea juniei sale. Dar de câteori se întindea, îmbătat de mirosul acestui plaiu, după o floricică, — îşi aducea aminte de vorbele bătărcii şi ca ars îşi trăgea mâna îndărăt.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Trece el cum trece prin acest câmp binecuvântat şi mai merge iarăş cât merge, până dă într'un islaz cu păşune grasă, peste o turmă de tauri buiaci, care se băteau, de le pocniau coarnele şi le curgea sângele şiroiu din sgârieturi. Omul nostru şi ar sta, să se uite şi ar voi, să meargă înainte; dar ştiţi voi, dragii moşului, ce lucru uşor este acela, că se bat doi tuluci şi bine trebue să bagi de samă, ca să nu te ajungă vârful unui corn. Fereşte omul

VIII. *Ducipal și Răitărică.*

«Și ajunge la o livadă întinsă cu iarbă moale și presărată de flori...» pag. 206.

încoaci, fereşte încolo, dar taurii când înainte, când îndărătul lui, de se zăpăcise bietul om şi nu mai ştia dincotro să se păzească. Şi era p'aci-p'aci să pună omul meu mănile pe corniţele unui taur, pentrucă de,—nu se simţia slab din fire; dar îşi aduse atunci aminte de vorbele babei şi se trage cum se trage îndărăt, face un ocol mare-mare şi încunjură islazul, despre care vă spusei.

De acolo merge el iarăş cât mai merge până odată dă lângă un picior de stâncă, în mijlocul unei pajişti grase, de o fântână, care până departe răspândea o răcoreală dulce. Cum zăreşte omul nostru acel izvor binecuvântat, îl apucă o sete de gândia, că se mistue în acea flacără înăduşitoare; şi când vede apa ei străvezie, pune mâna pe vădră, slobloade ghermănul şi era gata-gata, să pună gura — când îşi aduce aminte de vorbele vrăjitoarei, — lasă vădra şi o ia la fugă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Şi iar merge el cât merge prin păduri şi pustietăţi, prin care Dumnezeu ştie, ori de a călcat vreodata picior omenesc şi iacă numa că ajunge la un pod, ridicat peste un râuleţ cu apă tulbure şi cum pune piciorul pe scândurile podului îl cuprinde, boieri d-voastră, o buimăceală şi-i vine un somn, de nu-şi putea ţine capul în sus şi nu se putea uita cu ochii. Merge el buticând încoace şi încolo, mai pe atâta îndărăt pe cât înainte — şi când cu mare greutate ajunsese aproape de capătul podului, se moleşeşte atât de tare, de simţia, că i se încovoae genunchii şi era p'aci-p'aci, să cadă jos fără simţiri. Atunci îşi aduce aminte omul meu ca prin vis

de vorbele mamei din coasta dealului, îşi adună toate puterile şi când simţi, că nu mai poate, se aruncă de-a volomocul peste cele din urmă scânduri ale podului şi dupăce se rostogoli de câteva ori ajunse în pulberea drumului. Atunci i trecu somnul şi voinicul se sculă treaz şi în putere, cum era mai nainte.

De aici se ia el iară şi se duce multă lungă împărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie şi mai rătăcind pela respântii, prin codri şi prin pustiuri, mai făcând ocoale, ca prin locuri necunoscute vezibine, ajunge la grajdurile, în care erau iepele, despre care v'am mai spus. Iepele fătau pe rând, când una, când alta, — precum le venia ceasul; — dar un hoţ de lup pândea mereu la fereastră şi cum făta iapa mânzul, punea gura pe el şi-l mânca.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Omul nostru se pune, după cum l'a învăţat baba, la altă fereastră şi aşteaptă până va făta iapa cea mai slăbănoagă. Aşteaptă omul cât aşteaptă, când iacă numa colo, când se zoria în răsărit şi cântau pipălăcile pe câmpuri, fată iapa un mânzoc sdravăn şi frumos, de nu-ţi puteai lua ochii de pe el. Se aruncă omul meu la el şi-l şterge dinnaintea lupului. Era feţii mei, Ducipal acesta, calul cel vestit, care nu sboară ca vântul, ci sboară ca gândul.

Ducipal s'a bucurat, că nu l'a ajuns şi pe el soarta celorlalţi tovarăşi, i zice omului, să-l încalece şi voios astfel grăeşte:

— Aha, stăpânul meu iubit, bine îmi pare, că te văd pe spinarea mea odată şi acuma, să-mi spui,

cum să te duc; să te duc ca vântul ori să te duc ca gândul?

— Ba să mă duci că gândul, căluţul meu iubit, acolo unde-mi este dorul!

Abia a gătat omul meu vorba până s'a şi ridicat calul cel năsdrăvan în picioarele cele dindărăt şi aşa mi-se avântă odată, de se înălţă în vineţia cerului şi trecu ca o nălucă până în ţara smeilor.

Ajung ei pela curţile smeului, dar smeul, mă rog, D-niavoastră, nu era acasă; se dusese cine ştie unde şi în ce treabă şi rămase acasă numai nevasta omului, singură singurică, păzită vezibine de cocoşul şi pugleul, despre care vă spusei mai nainte.

Omul nostru, învăţat de căluţul său, o ia peste ogrăzi şi se apropie de-a tupilişul de curte, unde râştia cocoşul pe vârful gunoiului şi dormea pugleul, încălzit de raza soarelui. Mi-ţi ocheşte el cu o puşculiţă, ce a luat de acasă, cocoşul şi aşa mi ţi-l nimeri, de se duse bietul de-a durdilişul din vârful gunoerului şi nu-i mai veni, să cânte cucurigu daanu! Apoi ţinti asupra pugleului şi cât ai bate în pălmi, îl adurmi şi pe el pentru totdeauna.

Atunci nu mai zăbăveşte omul meu nimica, ci intră în casă, îşi ia nevasta şi dupăce o sărută odată şi o mai sărută şi a doua oară, o pune lângă el pe Ducipal şi când se repede Ducipal odată, aleargă ca gândul, mai iute ca vântul şi nici nu se ştia de sarcinele, ce-i îngreuiau spinarea.

Calul smeului atuncea, Răităricâ cel vestit, rânchează în grajd aşa de puternic, de gândeai, că tot se sfarmă şi dă din copite, de-ţi părea, că vrea, să

hăbucească grajdul. Smeul aude rânchezatul calului său, îşi lasă treburile, ce va fi avut şi se întoarce acasă, pentrucă ştia el, că numai bine n'a putut să se întâmple pe acolo.

Ajunge el acasă, se duce la Răităricâ şi-l întreabă liniştit:

— Câte ocale de tutun pot să fumez, calul meu şi câte vedre de vin pot să beau, până vom pleca în urma hoţului, ce mi-adus nevasta?

— Nu-i trage tu nici un fum şi nu-i sorbi nici o picăturică, stăpânul meu, răspunsă Răităricâ; — căci sub omul, care îţi duce nevasta, este fratele meu Ducipal, cel născut în zori de zi, iar eu stăpâne m'am născut în miez de noapte şi niciodată nu se poate piciorul meu măsura cu piciorul lui.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Smeul atunci roşeşte ca racul de ciudă şi mânie, îşi desleagă calul, îl încalecă şi aşa mi-ţi-l strânge în pinteni, de-l treceau sudorile şiroiu şi nu mai putea de durere şi usturime, sărmanul de el.

Merge Răităricâ cât merge în urma lui Ducipal, dar pănăce Ducipal mergea în pas lin, bietului Răităricâ numa ce nu-i ieşia sufletul de opinteală. Şi când vede, că nici vorbă, să-l poată ajunge şi nu mai putea de usturime, îi zice Răităricâ fratelui său Ducipal, în limba lor neînţeleasă:

— Aşteaptă-mă fratele meu cel dulce, că atât de tare mă strânge acest păgân în pinteni, încât au ajuns rânsă lângă rânsă şi — pace bună, nu mai pot să rabd! Şi aşa mi-ţi-l'oiu arunca odată, de nu s'a alege nici urmă de ţandările şi pulberea lui!

— Atunci te-oiu şti voinic, Răităricâ, — zice Du-

VIII. *Ducipal și Răităricâ.*

«S'a ridicat Răităricâ în picioare și așa mi-ți aruncă pe smeul din spinare de sbură ca o ghiulea până în vinețiа cerului...» pag. 213.

cipal de colo, mai imboldindu-l o lecuţă — şi atunci voiu crede, că eşti cu adevărat fratele meu cel dulce!

Nici n'a sfârşit bine vorba, până s'a ridicat Răitărică, drăguţul meu, în picioarele dedindărăt şi aşa mi-ţi-l aruncă pe smeul din spinare, de sbură ca o ghiulea, sărmanul, până în vineţia cerului şi când a căzut îndărăt, s'a făcut praf şi pulbere, pe care o bat vânturile.

Ducipal aşteptă atunci pe frate-său; nevasta omului se sui pe Răitărică şi se duseră veseli şi mulţumiţi în inimele lor, el cântând din frunză, ea cântând din gură, cum făceau odată, când era el flăcău şi ea fată.

Au mers ei lin şi încetişor, pentrucă nu-i mai urmărea nimeni, mă rog d-voastră; au ajuns acasă în pace şi sănătoşi şi dacă n'au murit trăesc şi acuma.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Iară eu, dragii moşului, v'o spusei aşa cum auziţi şi dacă nu mi-ar fi somn v'aşi spune şi pe ceea despre fata de împărat cu luceafărul în frunte. Dar fiindcă nu mai pot de sdrobit, m'oiu duce să mă alin şi vă voiu zice: Noapte bună!

Ginerele dracului

Amu cică era odată un om şi omul acela mersese în trebile lui, nu ştiu, în care parte de ţară şi s'a întâmplat aşa de bine, că până fusese el pe unde avea să umble, se sloboziseră gurile cerului, păraele se umflaseră şi Crişul era ras. Când ajunge omul şi vrea să treacă peste acest râu cu apă repede, trecătorile se astupaseră şi pace d'a putea străbate; vorba aceea, că apa şi focul sunt hotarele cele mai bune şi mai nestrăbătute. Dă omul încoace, dă încolo, stă pe gânduri, mai încearcă într'un chip, mai într'altul, pentrucă ştiţi d-voastră că nevoia te învaţă. Şi cum se gândea el în chipul acesta, iacă dracul.

— Ce te frământi aşa tare prietine? — îl întreabă el.

— D'apoi ia, cerc în toate chipurile, să străbat acest povoiu turbat şi nici într'un fel nu isbutesc, — răspunse omul.

— Apoi ca să fie vorba scurtă, — zise dracul iarăş — eu te-oiu trece peste apă, dacă mi-i da tu aceea, despre ce nu ai cunoştinţă la casa ta.

— Uşoară tocmeală, dacă-i numa atâta preţul. Tu

IX. *Ginerele dracului.*

«Și cum se gândea el în chipul acesta iacă dracul...» pag. 215.

mă ia în spate şi mă du la ţărmure şi ce ştiu eu, că-i la casa mea, fie a tău — zise omul voios.

Dracul nu se gândi nici pic, ci luă pe omul meu în spate şi pe unde era vârtejul mai mare, trecu cu sarcina ca pe uscat. Dacă se coborî omul pe ţărmure, o luă către casă şi acolo ce să vedeţi dumniavoastră muierea lui născuse în vremea, cât a fost el în drum, un copilaş sănătos şi fumuşel ca un înger. Adică copilaşul era aceea, ce nu ştiă creştinul, că e la casa lui. Spuse el muierii întâmplarea şi pe amândoi i cuprinse o jale adâncă, că singurul odor, ce-l aveau pe această lume, l'au închinat părintele atât fără de socoteală necuratului.

Copilul, sărmanul, creştea ca un fir de iarbă, fără grije şi dorinţe deşarte, se ridica copăcel, de-ţi rideau ochii uitându-te la el, precum sunt mai toţi copii în vârsta lor nevinovată. Dar din ce creştea mai mare, din ce vorbea mai bine şi mai bătrâneşte, din aceea se întristau părinţii mai tare, fiindcă ştiau ei bine, că azi mâne va veni bată-l-nouă-tămâi, să l-il ducă dinnaintea ochilor. De câteori se ducea d'acasă şi câteori se întorcea, plângea biata mamă de jalea şi de mila lui.

O întrebă el odată, de două ori, de trei şi de nenumărate ori, că dece suspină şi plânge ori de câte ori se uită la dânsul? Iar măsa în loc să-i răspundă plângea şi mai tare şi-l săruta ca pe unul, care avea să plece pentru a nu se mai întoarce.

Băiatul tare se minuna de această taină neînţeleasă şi odată când era acuma fecior în toată forma, îl învăţă un fârtat, prieten vechiu şi credincios, astfel:

— Te-oiu învăța eu, Constantine, — că așa îl chema, mă rog D-voastră — cum să afli tu taina, ce o ascund părinții atât de mult dinnaintea ta! Noi tăiăm mâne porcii, tu vină la noi și eu voiu umplea o beșică cu sânge și-ți vom ascunde-o subsoară așa, ca să nu se vadă. Ț-om ascuți bine cuțitul depe tureac și așa gătit te-i duce acasă și-i ruga pe măta cu tot dinadinsul, să-ți spună taina, ce o ascund de atâta vreme, că dacă nu, tu te omori! Și de-ți vor spune, bine va fi, iar dacă nu, tu bagă cuțitul în beșică și te fă, că ai murit de acel vârf ascuțit. Atunci ei crezând că ești mort, vor vorbi fără sfială despre taina, ce o ascundeau până atunci.

— Bine va fi, zise Constantin.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Și a doua zi, în adevăr, se duse la fârtatu-său, își tocmi beșica subsoară, dupăcum a fost vorba și hotărît în suflet se duse acasă.

— Să-mi descoperi, mamă, taina, ce, de când mă știu pe această lume o ascundeți dinnaintea mea și dumneata și tata, că nu mai pot răbda, să te văd plângând de câte ori te uiți la mine și de nu mamă, vezi dumneata cuțitul acesta, bagsama așa mi-i scris, să mă sfârșesc aici pe loc înaintea dumitale!

Dar măsa începu, să plângă și nici într'un chip nu voi, să-i spună ce dorea. Atunci isbi flăcăul cuțitul în beșică, sângele curse șiroiu din acea rană ascunsă și el se trânti de pământ ca cel care și-a dat sufletul.

Măsa, sărmana, se trezi din plânsete și zise:

— Acum ești al dracului, Constantine, că tot al lui aveai să fiii odată!

— Al dracului sunt mamă? — zise feciorul sculându-se în picioare, — m'oiu duce dară până la dânsul!

Şi fără să mai zăbovească, ieşi din casă şi se duse şi se duse, până la cel cu coarne roşii.

Ajungând acolo i ceru fata, necuratul se învoi şi Constantinul meu se băgă ginere la dânsul.

Dupăce făcură ospăţul şi îşi ziceau unul altuia tată şi fiu, zise necuratul odată către Constantin:

— Atunci i fi tu fecior, ginerele meu, dacă vei putea asemeni până mâne dimineaţă valea aceasta cu dealul de lângă dânsa.

Constantin nu se ţinea om slab de felul lui, dar când auzi această poruncă îl cam furnică de-a-lungul spinării, se duse la nevastă-sa şi-i spuse ce doreşte tatăl lor.

— Nu te teme, bărbate, dragul meu, — zise ea, — voiu face eu cum va fi mai bine!

Pentrucă trebue să ştiţi, mă rog D-voastră, că nevasta, fata dracului, tare îl avea drag şi tare era cu credinţă către dânsul.

Noaptea strânge ea atâţia draci câtă frunză şi iarbă, pentrucă nu a proasta se zice, mă rog D-voastră, că erau câţi draci în iad şi le porunceşte, să asemenească până în zori dealul şi valea, ce a fost zis tatăl său.

Se pun dracii la lucru şi dăi şi dăi, pe întrecute şi a doua zi, când răsăria soarele, era dealul şi valea una, câmpie de când e lumea, cum e mai bună de brazdă.

Necuratul se mulţumi, că n'avu încotro, dar a doua zi îi zise lui Constantin iarăş:

— Atunci îi fi tu om, ginerele meu, dacă la noapte îi ara şi semăna câmpia aceasta, dacă îi secera şi triera, îi măcina grâul şi dacă pe mâne dimineaţă, pe prânzul cel mic, va fi pânea scoasă din cuptor, stămpărată, să poţi muşca dintr'ânsa!

Constantin se înholbă cătră socru-său mai urât decât ieri, pentrucă el se ştia om şi nu se ţinea harnic, să facă o astfel de minune.

Se duse el iarăş la nevastă, i-se plânse de răutatea socrului său şi-i spuse porunca nouă, ce i-a dat.

— Lasă, bărbate dragă, — zise ea cu bunătate, — că şi acuma te voiu scoate eu din pacoste.

Dacă se înseră, adună muierea dracii de ieri noapte iară, le porunci, să are câmpia despre care vă spusei, să samene şi până mâne dimineaţă să secere, să triere şi să macine grâul şi din făina nouă să facă pită. Se apucă dracii de lucru şi hai şi hai, unul încoaci, altul încolo, unul face una, altul face alta şi dimineaţă, când se sculă dracul şi se puse la prânz, pita era pe masă, începută, albă ca colacul şi moale ca pămoaca.

Necuratul nu zise nimic, dar Constantin văzu el, ce are de gând socru-său, de'l sucește într'atâtea chipuri; se vorbi cu nevasta şi ea, bună la inimă şi credincioacă, cum era, îl sfătui, să fugă amândoi şi să se ducă, să se închine lui Dumnezeu. Constantin, par'că scotea vorbele nevestei din inima lui, se învoi şi odată, când nu era bătrânul acasă, o luară la sănătoasă.

IX. *Ginerele dracului.*

«Lasă nevasta la poale și urcă muntele și din vârf văzu poarta cerului...» pag. 222.

S'au dus oamenii mei şi s'au mai dus, cale lungă, să le ajungă, s'au dus departe, ca să nu dea necuratul de urma lor, până odată au ajuns la un munte atât de înalt, de să pierdea cu creştetul în tulbureala norilor. Constantin, îşi lăsă nevasta la poale şi urcă muntele şi fiindcă din vârf văzu poarta cerului deschisă întră înlăuntru.

Dacă ajunse în împărăţia îngerilor, se duse la Dumnezeu, îngenunchiă înaintea tronului său, îi sărută mâna şi-i spuse, că a venit, să i se închine. Domnul cel ceresc, bun şi milostiv, cum este şi a fost în toate vremurile. îl binecuvântă şi ca să-i arate mila şi dărnicia sa nesfârşită, i dete un rând de haine de aur curat, iar peste acelea i dete să mai îmbrace nişte haine urâte din piele ţepoasă de arici.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Îmbrăcat în aceste haine pocite se coborî Constantin din cer, dar în loc să se ducă la nevastă, care îl aştepta sărmana cu dor, o luă pe altă cale, se duse în satul său şi se bägă purcar la oameni.

Pentrucă mă rog d-voastră, pe cât îl iubea ea pe dânsul, pe atât nu o putea el suferi, bagsama şi pe atunci era ca şi astăzi vorba aceea: fă bine, aşteaptă rău!

De aci încolo a fost aşa de bine, oameni cu înţelepciune, că într'o zi, când păştea Constantin turma satului în mijlocul codrilor, se întâlneşte cu Împăratul Roşu, care rătăcise prin deşiş şi umbla, în toate părţile fără să poată ieşi la răsbuneală.

— Ce-i cere dela mine, flăcăule, — îl întrebă Împăratul, — pentruca să mă scoţi din acest codru

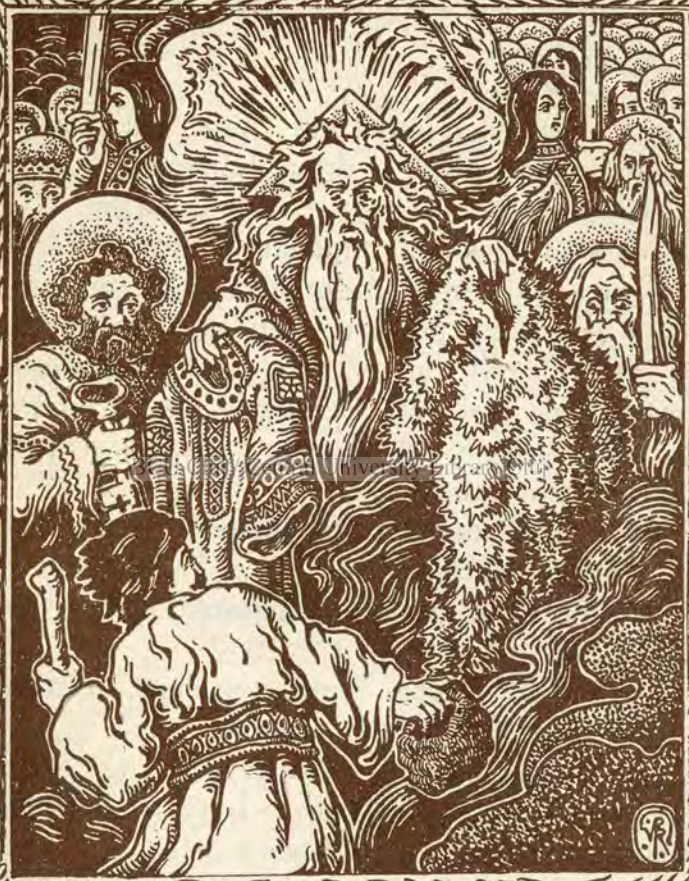

IX. *Ginerele dracului.*

«Domnul cel ceresc... i dete un rând de haine de aur curat.. și niște haine urâte din piele țepoasă de arici», pag. 222.

afurisit, că prea tare mi s'au încurcat cărările şi nu ştiu de le-oiu putea descâlci!?

— Să-mi dai fata dumitale, Luminate împărate, răspunse purcarul.

— Că ţi-oiu da-o!

Apoi Constantin o luă înainte, Împăratul după el şi în scurtă vreme ieşiră la drum; Împăratul se duse acasă, iar purcarul se întoarse la grăsunii lui.

Altă-dată întâlneşte pe Împăratul Verde, care încă rătăcise prin întunericul codrului. Vezi-că, mă rog, împăraţii aceştia nu prea-s învăţaţi ei, să umble prin locuri grele singuri, cum au păţit-o cei din poveste.

Împăratul nu mai putu de bucurie, că au întâlnit pe un suflet de om şi-l întrebă, că pentru cât l'o scoate la drumul ţărei?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Să-mi dai fata dumitale, Înălţate Împărate, îi zise şi lui Constantin.

— Că ţi-oiu da-o, răspunse Împăratul Verde şi tocmeala fu gata.

Purcarul o luă înainte, Împăratul după el şi nu peste mult ieşiră la drumul de ţară.

Într'altă zi, când trecea Constantin cuporcii pr'intr'o pădure mare şi deasă, întâlneşte pe Împăratul Galbin, care rătăcise şi el ca cei de mai nainte.

— Ce ţi-oiu da, flăcăule, — întrebă Împăratul pe Constantin, — să mă scoţi d'aici, că nu mai pot de ce m'am sucit şi m'am învârtit, fără să pot ieşi la margine?

— Mi-i da fata dumitale, Luminate Împărate, — răspunse Constantin.

— Ţi-oiu da-o bagsamă, — zise Împăratul.

Şi bine, cum cunoştea omul toate cărăruşile, îl scoase pe Impăratul în scurtă vreme la drumul, în care plecase.

Purcarul s'a întors la turma sa şi dupăce şi-a isprăvit lucrurile a pornit pe la împăraţi, să-şi iee răsplata. Se duse mai înainte pe la Împăratul Roşu şi luă fata acestuia cu sine; trecu apoi pe la Impăratul Verde, de o luă şi pe a lui şi în sfârşit se abătu pe la Impăratul Galbin, să iee şi dela dânsu fata.

Cu aceste trei fete de împărat, frumoase ca trei stele luminoase, se duse Constantin acasă în satul lui, la turmă. Dar ştiţi d-voastră, cum e inima omului; i place de una şi celelalte par'că n'ar fi pe lume; vorba cântecului:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Câte stele sunt pe cer
Şi mai mari şi mai mărunte,
Dar ca luna nu-i nici una,
Steloasă şi văzăroasă,
D'aşa-i mândra de frumoasă!

Fata Impăratului Galbin i-a căzut purcarului tronc la inimă şi de celelalte nu prea îi păsa mult. Şi ca să nu-şi piardă fetele vremea, le-a dat celor două drumul la casele lor, iar cu fata lui Galbin Impărat s'a cununat în biserica din satul lui şi au făcut ospăţul vesel, dar cam sărăcăcios, după cum îi era omului prindoarea. Şi s'au iubit oamenii mei, mă rog d-voastră, ca aceia, pe cari nu-i prea bat gândurile gospodăriei şi cari nu se prea tem, că în întunerecul nopţilor le vor goli hoţii hambarele, iar înghieţul şi grindina le vor nimici holdele.

Dar bagsama, dragii mei, omul tot om este, schimbăcios ca vremea şi nemulţumit cu aceea, ce i-a dat Dumnezeu şi oricât de bine să-i fie, vecinic doreşte o soartă şi mai bună şi fără de griji ; şi iarăş dacă nu are gânduri şi nu are griji, face ce face, ca să aibă şi de acelea.

Aşa şi oamenii, despre care avui cinstea a vă spune. Chiar atunci, când trăiau mai bine, mai fără griji şi mai nesupăraţi de nici o suflare omenească din această lume, — fac ei ce fac şi mlădiţa fericirei lor se rupe chiar pela mijloc.

Avea Constantin adecă o mamă bună şi iubitoare ca toate mamele din lume şi biata muiere, ajunsă la bătrâneţe, nu-şi vedea de drag feciorul şi nora şi nu ştia cum, să le facă traiul mai dulce şi mai îndestulat. Pentrucă, ştiţi D-voastră vorba aceea, că mama atunci e voioasă, când e voios copilul şi acolo o doare, unde îl doare pe copilaşul ei.

Bătrânei nu-i plăcea, vezi Doamne, că ficiorul ei. Constantinul ei cel oacheş şi frumos, care a luat de nevastă o fată din neam împărătesc, să poarte arătănia aceea de haină ţepoasă ca ariciul şi de care îşi bătea joc tot satul şi împrejurimea ; şi mai văzuse băbărca haina cea de aur, ce o avea Constantin pe de desupt şi-i zice băiatului odată, îi zice de două, de trei şi de multe ori, să desbrace pocitura ceea cu solzi, că a ajuns de râsul pruncilor din sat. Dar Constantin nici nu.vrea să audă de acest lucru; va fi ştiut el ce va fi ştiut şi pace bună, să'l poţi îndupleca la ceva.

Ce se gândeşte atunci bătrâna, ce nu se gândeşte,

IX. *Ginerele dracului.*

«Bătrânei nu-i plăcea... ca feciorul ei... care a luat de nevastă pe o fată de împărat să poarte arătănia aceea de haină țepoasă ca ariciul...» pag. 226.

destul, că se vorbeşte cu noru-sa şi într'o seară, când vine purcarul obosit dela turmă, îi dau ele de cină, purcarul se culcă şi adoarme ca cel, care a măsurat luncile de-a curmezişul şi au abătut grăsunii în nenumărate rânduri la olaltă. Atunci se pune nora, nevasta purcarului, de bagă foc în cuptorul cel de pită şi-ţi aprinde o flăcărae, de nu prea puteai sta în apropierea ei. Bătrâna se duce tiptil-tiptil la culcuşul lui Constantin şi ia pe nesimţite hainele cele cu solzi, mai pune nora un braţ de vreascuri uscate pe foc şi chiar atunci, când era flăcăraea mai mare, aruncă pielea de ariciu în cuptor şi pune alităul la gură. Pielea se aprinde şi începe a pârăi, de gândeai, că pocnesc grinzile la casă şi se răspândeşte, să fie cu iertare, boieri D-voastră, o duhoare nesuferită, de nu puteai sta prin apropiere, atât de tare îţi năduşea răsuflarea.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Atunci se trezeşte Constantin din somn, cunoaşte duhoarea şi zice întristat:

— Aha, mamă dragă şi aha nevastă iubită, puserămă-ţi bine! Făcutumi-aţi, să iau lumea în cap şi voiţi bagsama, să nu mă mai vedeţi p'aicea! Rămâneţi amândouă sănătoase şi rămâneţi bucuroase, dar eu trebue să plec, căci aşa mi-aţi făcut-o voi şi nu ştiu, dacă ne vom mai vedea cândva în această lume şi tu nevastă îngreunată, să nu naşti până atuncea, până nu voiu pune eu mâna peste pântecele tău însărcinat.

Constantin nu mai zăbăvi nimica, ci îşi luă bâtuţa şi plecă în lumea largă, pentrucă bagsama aşa a

hotărît Dumnezeu atuncea, când i-a dat hainele, despre care v'am spus mai nainte.

S'a dus el şi s'a mai dus, multă lungă împărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie, ca şi acela, care rătăceşte fără ţintă şi pe care îl poartă, bagsama, voinţa fără de margini a celui Atotputernic. Nu pot să vă spun, câtă vreme o fi rătăcit omul nostru aşa pribeag prin lume, destul, că ajunge odată într'o luncă mare şi frumoasă la un palat, în care o babă era poruncitoare neţărmurită şi nu ştiu, ce şi cum să face, destul, că ajunge Constantin mai pe urmă stăpânul palatului.

De Constantin ar fi fost cum ar fi fost, dar acasă, mă rog d-voastră, era plâns şi văierate, pentrucă de, mamei i s'a dus feciorul, iar nevestii bărbăţelul, pe care îl iubiau amândouă şi despre care din nici o parte a lumei nu le venia veste.

Nevasta, muncită de dorul soţului şi chinuită de durerile îngreunării, dela o vreme încolo nu mai poate suferi, ci îşi ia rămas bun dela soacră-sa, îi sărută mâna şi pleacă şi ea, să-şi găsească bărbatul.

Merge ea cât merge, multă lungă împărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie şi cum rătăcea aşa prin pustietăţi, prin câmpuri şi prin codri, întâlneşte pe sfânta Mercuri.

— Bun ajunsul maică, — zice muierea cătră sfânta Mercuri.

— Bună să-ţi fie inimioara, sufleţelul meu; dar cum te-ai rătăcit, puiul mamei, prin aceste locuri, nu preą umblate de oameni, — o întrebă sfânta Mercuri.

Îşi destăinuieşte femeia dorul şi necazul şi o roagă pe sfânta Mercuri, să o îndrepteze, dacă au auzit şi ştie ceva despre bărbatul ei.

— Vom vedea, fiicuţa mea, — zise maica, — dar acum ia spune-mi tu, nu te-ai băga slujnicuţă la mine, că tare mare lipsă am de o leacă de ajutor; sunt slabă şi bătrână şi nu prea pot umbla după treburile casei. Anul e de trei zile şi dacă te-i purta bine, fiica mea, îţi voiu da sâmbrie, de nu-ţi va părea rău, că m'ai slujit.

Se învoeşte muierea şi tocmeala fu făcută.

Face slujnica lucrurile ei cum ştie mai bine şi a treia zi de cu seară, când i-s'a împlinit anul, îi zice sfânta Mercuri:

— Dumnezeu să te miluiască, fata mea, că eşti bună la inimă şi lucrătoare şi tare sunt mulţumită cu slujba, ce mi-ai făcut. Iacă îţi dau în sâmbrie aceste cofiţe din aur curat, că cine ştie, ori de nu-ţi vor prinde bine în lungul drum, ce ai să faci. Dar nu pot să-ţi dau nici o îndreptare, puiul meu, pentrucă nu am auzit nimic despre bărbatul tău. Du-te dar, fetica mea, la sfânta Vineri, că ea poate te va şti îndrepta la locul ce doreşti! Dumnezeu să te blagoslovească şi să te poarte în căile Sale! — îi mai zise sfânta Mercuri.

Muierea sărută mâna maicii, îşi luă sâmbria şi plecă.

Merse ea şi mai merse, lungă multă împărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie, până odată, după multă alergare şi oboseală, ajunge la sfânta Vineri. Sfânta Vineri şedea, mă rog d-voastră, după cuptor şi scărmăna nişte pene dintr'un ciur, ce avea inaintea ei.

I sărută fata mâna, își povestește întâmplarea și o roagă, să o povățuiască, cum să-și poată găsi bărbatul.

Sfânta Vineri zice și ea de colo:

— Vom vedea, ce va mai fi, puiul mamei; dar acum te-oiu întreba eu, ori de nu ai avea voie, să te bagi slujnică la mine pe un an; sunt bătrână și cam slăbănoagă, nu prea pot alerga după toate cele și tare bine mi-ar prinde în ajutor, cât de mic. Anul e de trei zile și dacă te-i purta bine, nu-ți va părea rău, că m'ai slujit.

Femeia zice: bine, mă învoiesc! Și se apucă de lucrurile ei, făcând toate cele cum știa mai bine și mai pe placul stăpânei sale.

Dacă se împlinește anul îi dă sfânta Vineri slujnicei o cloșcă cu pui, numai și numai din aur curat în sâmbrie și astfel îi grăește.

Babeș-Bolyai Cluj-Napoca (Romania) Digitized by Babeș-Bolyai Cluj-Napoca (Romania) Digitized by Babeș-Bolyai Cluj-Napoca (Romania) Digitized by

să ne ție și iacăt-o numa, că ajunge odată la sfânta Duminică. Sfânta Duminică chiar atunci mătura în casă și umbla, să-și puie niște fasole la foc. Se lasă ea de lucru și o întreabă pe femeie, că ce dorește.

Își povestește muierea păţania și o roagă, să o îndrepteze pe urma bărbatului.

— Vom mai vedea, ce va fi, puiul meu; dar acum te-oiu întreba eu, că nu te-ai băga slujnică la mine? Sunt slabă și bătrână, abea pot să-mi mătur casa și nu prea pot umbla și după celelalte lucrări ale gospodăriei. Anul e de trei zile și dacă mă vei sluji bine, îți voiu da sâmbrie, de nu-ți va părea rău, că mai slujit, fătul-meu!

Se învoește muierea și acuma; că mă rog, așa era socoteala maicei, să o poată judeca în cele trei zile și să știe, dacă e vrednică să-i ajute.

Face slujnica lucrurile ei și de astă dată cum știe mai bine și dacă se împlinește anul, o cheamă maica Dumineca în casă și îi zice cu bunătate și blândeță:

— Binecuvântată să fii de Domnul, fiica mea, că ești cu evlavie și smerită! Nădăjduește în puterea Celui de sus, că scăpa-vei de chinurile, care acum te muncesc și vei avea încă zile de bucurie! Iacă îți dau în sâmbrie această furcă și acest caier din aur curat; păzește-le, că îți vor prinde bine în drumul, ce vrei să faci!

Îi mai spune sfânta Dumineca, încotro să plece, ca să-și afle bărbatul, o învață, ce și cum să facă, o binecuvântă încă odată, iar femeia îi sărută mâna și pleacă.

Se ia ea iarăș și se duce și se duce și mai stă

şi iar se duce, trece peste ţări şi trece peste mări, trece prin codri şi câmpuri, prin sate şi oraşe şi alte dăţi iarăş prin locuri, pe unde n'a mai călcat vreodată picior omenesc. De multe ori cade jos, ruptă de oboseală şi muncită de durerile îngreunării, dar se îmbarbătă iarăş şi se duce înainte, căci avea la inimă un bold, care n'o lăsa să stea o clipă şi o mâna ca pe o nălucă înainte.

Odată iacăt-o numa, că ajunge într'o luncă veselă şi întinsă. Rătăceşte ea cât rătăceşte prin potecile pădurilor, dar dela o vreme se răreşte desişul şi ajunge muierea la un palat mare şi frumos, împodobit cu cele mai rare şi mai strălucitoare scumpeturi. Era acesta, mă rog D-voastră, boieri cu răbdare, palatul lui Constantin.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Se pune muierea la odihnă sub umbra unui fag şi aşteaptă, dupăcum o învăţase sfânta Duminecă.

Odată iese numa din portiţa palatului o slujnică cu cofele în mână şi vine la fântâna dinnaintea palatului după apă. Muierea noastră atunci pleacă şi ea la fântână cu cofele cele de aur, ce le avea dela sfânta Mercuri şi începe să le umple. Când vede slujnica acele cofe strălucitoare, încep a-i scăpăra ochii, se duce la stăpână-sa, la baba palatului şi-i povesteşte despre minunea, ce a văzut.

— Du-te, fată şi întreabă pe acea străină, — îi zice baba, — ori de nu i-ar fi de vânzare acele cofiţe scumpe şi cât le-ar fi preţul?

Aleargă fata la fântână, o întreabă pe străina aceea şi ea răspunde:

— Îi poţi spune, stăpânei tale, că vând cofiţele,

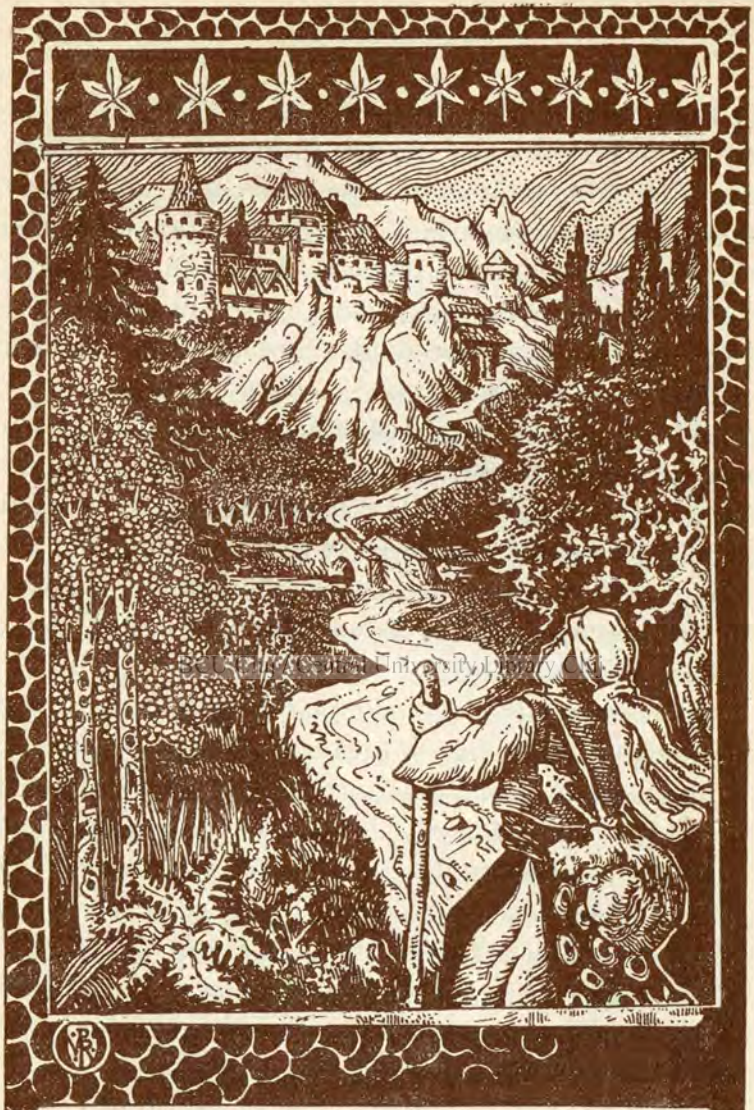

IX. *Ginerele dracului.*

«Dar dela o vreme se rărește desișul și ajunge muierea la un palat mare și frumos...» pag. 233.

dacă mă va lăsa, să intru la noapte în odaia, în care doarme stăpânul vostru!

Baba se învoeşte fără nici o greutate, dar pricepea ea, ce voeşte străina şi îşi pune de gând, să o păcălească în chipul, cum numai ea ştia.

Se repede mama iadului prin pădure, culege din nişte părae părăsite somnoroasă, nişte buruieni mici şi nebăgate în seamă, se întoarce cu ele acasă, le fierbe într'o căldăruşă şi strecoară din comina lor o zamă limpede şi fără saţ, de nu te-ai fi putut sătura de ea. Se vâră hârca pe deascunsul în odaia lui Constantin şi toarnă zama în cana cea cu apă de lângă patul stăpânului.

Vine Constantin seara acasă, bea odată setos din cofa de lângă pat, se culcă obosit şi adoarme ca cel care şi-a dat sufletul.

Când aude baba, că Constantin horcăe şi când vede cofa goală de jumătate, sloboade pe străina în odaie.

Biata muiere, când şi-a văzut bărbatul după atâta vreme, după atâta sbucium şi alergare, s'a pus în genunchi lângă patul lui, îi săruta mânile şi obrazul şi astfel se văiera:

— Scoală Constantine, scoală şi mă iartă! scoală şi te îndură de iadul, în care mă muncesc, întinde mână peste pântecele meu îngreunat, că nu mai pot răbda! Scoală, iubitul meu, că mă usuc de dorul tău!

Dar Conststantin grijă n'avea de ce boscorodia muierea lui, că l'a pus bine hârca, mânca-o-ar cioarele, aspidă!

La o vreme vine baba şi scoate pe biata femeie afară zicând, că s'a împlinit ceasul.

A doua zi se pune muierea amărâtă pe pajişte lângă fântâna dinnaintea palatului, scoate cloşca cea de aur cu toţi puişorii şi aşteaptă dupăcum o învăţase sfânta Duminecă.

Intr'o vreme vine slujnica din palatul, despre care vă spusei, cu cofele la fântână după apă; muierea lui Constantin atuncea se joacă cu puişorii şi începe a-i chema cu glas blând: pipi mamii pipipipiii! slujnica când vede acea minune, stă încremenită şi nu se putea uita îndestul la cloşcă şi la puişori.

Dacă ajunge acasă spune babii despre minunea, ce a văzut, iar baba o trimete iute, să întrebe pe străina de lângă fântână, că pentru cât i-ar da ei cloşca cu toţi puişorii.

Babeş-Bolyai Tudományegyetem Könyvtár Cluj

Aleargă slujnica din răsputeri la fântână, întreabă pe nevastă, iar ea îi răspunde:

— Voiu da stăpânei tale această minune, dacă mă va lăsa, să intru la noapte în odaia stăpânului vostru.

Se întoarce slujnica îndărăt îi spune babei preţul şi ea se învoieşte fără multă socoteală.

Dar iar se pune băbărca şi fierbe o mână de somnoroasă, o mai mestecă cu buruienile, pe care numai ea le cunoştea şi seara toarnă zama în cofa cu apă, din care bea stăpânul palatului.

Constantin, sărmanul, ca cel care n'are gânduri rele, bea odată bine din cofa de lângă pat, se culcă şi adoarme ca pământul.

Şi atunci iar sloboade baba pe străina de lângă fântână înnăuntru.

Se pune muierea în genunchi lângă patul bărbatului şi îl roagă tânguindu-se în chipul acesta:

— Scoală, Constantine, bărbatul meu iubit! Iartă-mi păcatul, ce am săvârşit fără de voie şi te îndură, de întinde mâna până la pântecele meu, că mă mistuesc de dureri şi nime, nime pe sub acest soare nu poate să-mi ajute!

Dar Constantin habar n'avea; durmea sărmanul, de-ţi venea, să crezi, că n'a durmit nouă nopţi şi nouă zile dearândul şi atât era de moleşit, de doar să-i fi bătut doba la ureche, nu l'ai fi putut întoarce măcar depe o dungă pe ceealaltă. Halal de vespea de babă, că bine mi l'a pus!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Şi iar se vaieră biata muiere şi se tângue, îşi sărută bărbatul pe gură, pe ochi şi pe sprâncene, îl scaldă sărmana în lacrămile ochilor săi învăpăiaţi, — dar pace bună! Mai uşor ai fi putut scula pe moşul din groapă, decât pe Constantin din somnul, în care se adâncise.

Intr'o vreme vine aspida de babă, scoate pe biata femeie afară şi-i dă drumul la treburile ei.

Colo de cătră ziuă se scoală Constantin buimăcit şi-i pare, că ar fi visat ceva, fără să-şi poată da samă de acel vis.

Iar slugile, mă rog d-voastră, care bine ştiau de cele întâmplate, îi spun, că de două nopţi intră la dânsul o femeie străină, care îl roagă tânguindu-se, să o scape de chinuri şi că el nu se pomeneşte nici într'un chip.

Constantin atunci își pune ceva de gând și tace mulcom, cași când nu ar fi nimic și nu ar ști despre nimica.

A treia zi, mă rog d-voastră, vine străina iarăș la fântână, scoate furca cea de aur și începe, să-ți toarcă dintr'un caier de cel mai curat aur un tort, măiculiță, de gândeai, că-i fir de paingin, nu lucru omenesc.

Și pe când sfârâia femeia fusul între degete, iacă, slujnica cea de ieri iarăș cu cofele după apă. Stă ca încremenită la vederea acestei minuni, aleargă la stăpână-sa și-i spune, ce a văzut.

— Du-te la străina și o întreabă, cât e prețul acelei minuni! — îi zice baba slujnicei.

Aleargă slujnica din săltăți la fântână și o întreabă pe femeie, dacă nu ar vinde acea furcă minunată și cât i-ar fi prețul?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Muierea spune iarăș, că îi va da furca, dacă va lăsa-o baba încă într'o noapte în odaia, în care doarme stăpânul palatului.

Băbârca se învoește și acuma și tocmeala fu gata. Dar iar se repede ea prin cea luncă, prin tufișuri și părae, adună o poală de somnoroasă și alte buruieni, mai culege niște flori mirositoare, se întoarce ca un vârtej acasă și le pune pe toate într'o căldare și le fierbe și le mestecă, dupăcum se pricepea ea și la urmă strecoară o zeamă limpede și fără saț, de să fi tot băut la ea! O toarnă baba iarăș în cofa cu apă de lângă patul lui Constantin și începe să râdă de șireția ei.

— Dar stai tu, babă-cărabă, că multe le făcuși

până acuma; ți-oiu da eu însă și ție de cap, — își zicea Constantin în gândul lui.

Se duce omul să se culce, dar în loc să bea din cofă, o varsă de jumătate prin casă, să pune în pat și începe a sforăi, de gândeai, că își dă sufletul.

Băbârca vine tiptil, tiptil până la ușă, ascultă la găurice și când aude pe Constantin sforăind și vede cofa goală de jumătate, chiamă pe femeia de lângă fântână și o lasă înlăuntru.

Femeia sărmana ingenunche iarăș lângă patul bărbatului său zicând:

— Scoală, scoală Constantine, că e vai și amar de mine! Scoală, drăguțul meu și mă iartă, că dacă am greșit, numai de a ta iubire am făcut-o! Scoală, de te îndură și întinde mâna peste pântecele meu însărcinat, că mă topesc în acest iad de chinuri!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Și iar îl sărută femeia cu dragoste și cu foc și atunci, mă rog d-voastră, sare Constantin din pat, își îmbrățișează nevasta și o sărută cu iubire; apoi întinde mâna peste pântecele ei și pe loc naște femeia, mă rog d-voastră, un băiat atât de sdravăn și de mândru ca un Făt-frumos.

Constantin atunci nu se mai gândește nimic, ci iese în grajd, alege armăsarul cel mai turbat, poruncește slugilor, să prindă pe babă și să o lege de coada armăsarului. Și îi dă drumul calului peste vreascuri și părae, peste câmpuri și dealuri, până nu mai putea armăsarul de obosit și până nu s'a ales din babă numai țanduri și pulbere.

Constantin a rămas cu nevastă-sa în palatul acela plin de bogăție, a mai adus el acolo și pe măsa

IX. *Ginerele dracului.*

«Femeia sărmană îngenunchia iar lângă patul bărbatului său zicând: scoală-te, Constantine scoală !...» pag. 239.

sărmana şi au trăit în pace şi în iubire. Au ajuns bătrâni, bătrâni ca iarna şi el şi nevastă-sa şi dacă n'au murit vor fi trăind şi acuma; iar cine nu crede, ducă-se şi vadă, ori de este adevărat, ce avui cinstea a vă spune.

Eu

Mă suii p'un spine,
Să trăiţi cu bine!
Mă suii p'o şea,
V'o spusei aşa!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Făt-Frumos şi Mândra Lumii.

A fost ce a fost, că dacă nu ar fi fost nu s'ar povesti şi că doar nu sunt decând cu minciunile, ci sunt decând cu poveştile; când se potcovia puricele cu 99 ocale de fier şi călcăiul tot gol îi rămânea, când era lupul miel şi dolca viţel, — iar minciunile treceau pe dinnaintea uşii la noi şi-mi trăgeau cu ochiul şiretele.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A fost odată un împărat mare şi puternic, dar bun la inimă şi milostiv, — numit de toată lumea Împăratul Verde. Luminarea Sa avea, mă rog d-voastră, un fecior şi trei fete ; feciorul trupeş şi voinic, iar fetele oacheşe şi lucrătoare, să le iei nurori după 100 de feciori, dacă ţi-i-ar da Dumnezeu Sfântul. Din această pricină nu s'au alinat trei smei păgâni până nu au pus mâna pe puişoarele împăratului şi le-au dus în lumea lor depărtată şi de oamenii acestui tărâm nu prea umblată.

Mare alean şi mare supărare au cuprins întreaga curte şi întreaga împărăţie la auzul acestei veşti; iar împăratul, rupt de grijile domniei şi de greutatea anilor, muncit şi de durerea pentru fiicele sale,

a căzut la pat, înainte de a putea chibzui planul, cum să mântuească fala curţii sale. Toţi doftorii, toţi vrăjitorii şi toţi cetitorii de stele ai împărăţiei s'au adunat la patul bolnavului, dar nici unul n'a putut să-l lecuească şi să-i lungească firul vieţii. Pentrucă bagsama, boieri d-voastră, un singur doftor e pe această lume, a Lui putere e nemărginită şi ale Sale lucrări pline de înţelepciune şi pătrundere şi noi, de am fi săraci, de am fi bogaţi, de am fi stăpâni sau supuşi,—toţi atârnăm dela voinţa Sa plină de bunătate şi îndurare.

Şi cum vă spusei, ceasul cel din urmă al lui Verde-Împărat venise. Înălţimea Sa binecuvântă pe curtenii săi, oştirea şi întreaga împărăţie, lăsă cu limbă de moarte crăişorului, să scape orişicum pe surorile sale din ghiarele păgânilor, mai spuse boierimei, că voinţa lui cea de pe urmă este, să-i urmeze ficiorul în tronul domniei, mai sărută pe fiul-său încă odată şi apoi închise ochii în somnul veciniciilor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

L'au îngropat pe Împăratul Verde cu cinstea şi cu evlavia, ce se cuvine unui om atât de mare şi dupăce au pus pomana cea de petrecanie şi au pus şi pe cea de 9 zile, s'a gătit feciorul împăratului de drum, ca să împlinească voinţa cea din urmă a tătăne-său. Şi-au ales el calul cel mai bun din toate hergheliile împărăţiei sale şi-a luat merinde, banii trebuincioşi, haine de primeneală, un paloş şi un buzdugan şi colea după amiaz, dupăce a dat poruncile curtenilor şi ostăşimei, au încălecat murgul şi a plecat.

S'a dus el şi s'a dus, multă lungă împărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie şi că vorba din poveste înainte mult mai este, şi mai întrebând, mai rătăcind încoaci şi încolo, au ajuns însfârşit la curţile smeului, care ţinea de nevastă pe sora lui cea mai mare.

— Bună vremea, — zise feciorul dând mâna cu smeul şi cu soru-sa.

— Mulţămim dumitale, — răspund ei amândoi. — Ne-a pieri pisica, cumnate, de se întâmplă să-ţi aduci aminte şi de noi, — mai adaugă smeul prefăcându-se, că foarte mult se bucură de această întâlnire.

— Apoi ia, mi-ţi ierta cumnate şi soră dragă, dar ştiţi voi câte treburi şi câte lucruri sunt la o împărăţie atât de mare, că n'ai vreme să mănânci şi să dormi în tihnă, decum să te mai poţi repezi, să-ţi cercetezi neamurile şi prietenii.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Ţi-o cred bucuros, cumnate, că o ştiu depe mine ; dar acum încai, dacă te-au adus Dumnezeu la casa noastră, ne-i face cinstea, să rămăi mai multă vreme, că nevasta asta de mult te doreşte, de multe ori te-a pomenit şi a suspinat de dorul tău; şi apoi dacă te-i duce, cine ştie, când ne vom mai întâlni iară ?

Feciorul se cam codeşte la început, dar în sfârşit la rugămintea smeului şi a surorei sale se învoeşte, să remână la dânşii vreme mai îndelungată. Şi ca să nu-i fie urît, îl îmbie smeul, să-i fie şpan în decursul vremii, cât va sta la casele sale. Feciorul se învoeeşte şi la aceasta şi smeul îi dă cheile zicându-i:

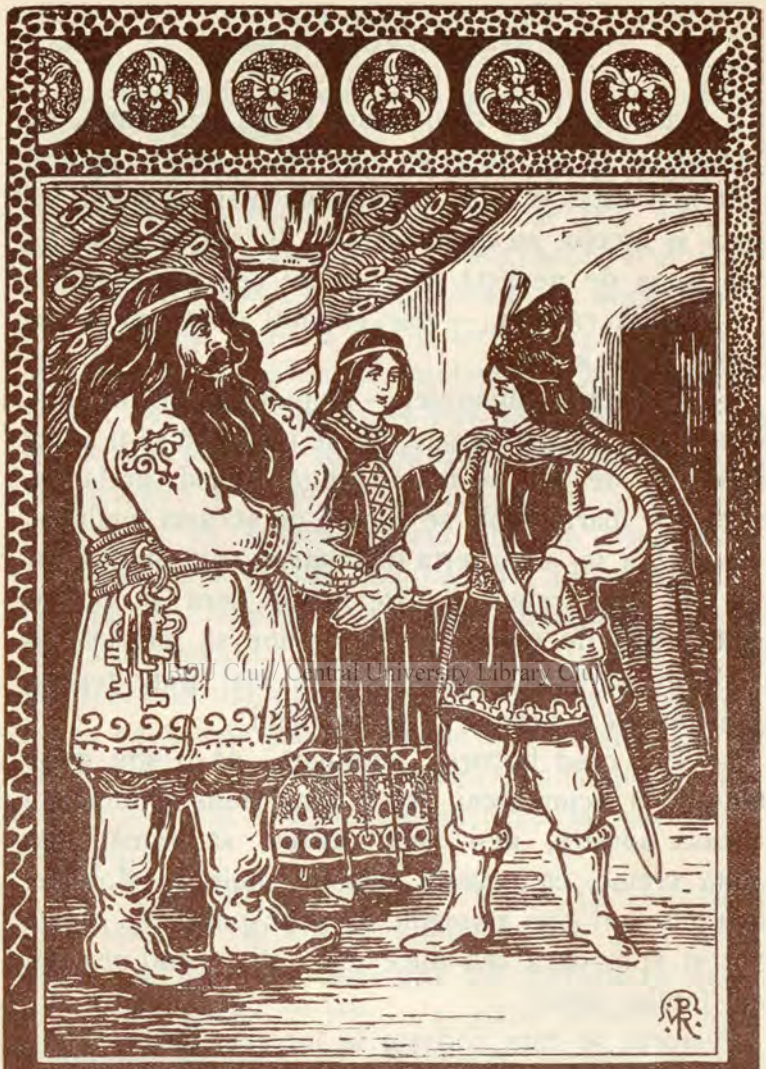

X. *Făt-Frumos și Mândra Lumii.*
«Bună vremea!» zise feciorul dând mâna cu smeul și cu soru-sa,» pag. 245.

— Iacă, cumnate, îţi dau cheile dela toate odăile curţilor mele, poţi să intri când voeşti şi în care îţi place; dar mi-i ierta, dacă nu-ţi voiu da o cheie şi te-oiu sfătui, să nu cerci a intra în odaia cea cu uşă de armă!

Şpanul ia cheile şi tace mulcom. Dă el poruncile slugilor, se învârteşte în toate părţile, face şi drege cum ştie mai bine, dar a doua-zi dupăce pleacă smeul cu nevastă-sa în treburile lor şi remâne şpanul singur acasă, ia el odăile de-a rândul, intră în fiecare şi buduleşte prin lucrurile, ce erau pe acolo. Ajunge la odaia cu uşa cea de aramă, încearcă să o deschidă şi pe aceea, dar pace bună, căci din toate cheile, ce avea dela smeu, nici una nu se potrivia.

Tare s'a mâhnit atunci feciorul Împăratului Verde, pentrucă îl rodea, mă rog dumneavoastră, la inimă dorinţa, de a şti, ce e în acea odaie, pe care o ţine smeul închisă şi tăinuită. Şi când se întoarce smeul acasă şpanul său era posomorît, de par'că i-se înecaseră corăbiile; şedea sgulit şi tăcut într'un colţ ca un ariciu.

— Ce ţi-e, prietene, — îl întrebă smeul, — de eşti aşa brumat?

— Lasă, cumnate, nu-ţi mai bate joc de mine, că bine vei fi ştiind tu ce-mi lipseşte şi dacă a voit Dumnezeu, să fiu oaspe la casa ta, te rog, barem nu mă face de batjocură!

— Ce te-au ajuns cumnate dragă, de te tângui atât de jalnic; ţi-au venit veşti rele din împărăţia tătâne-tău, ţi-au biruit duşmanul oştirile, ori nu eşti mulţumit cu găzduirea, ce ai găsit în casa mea?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

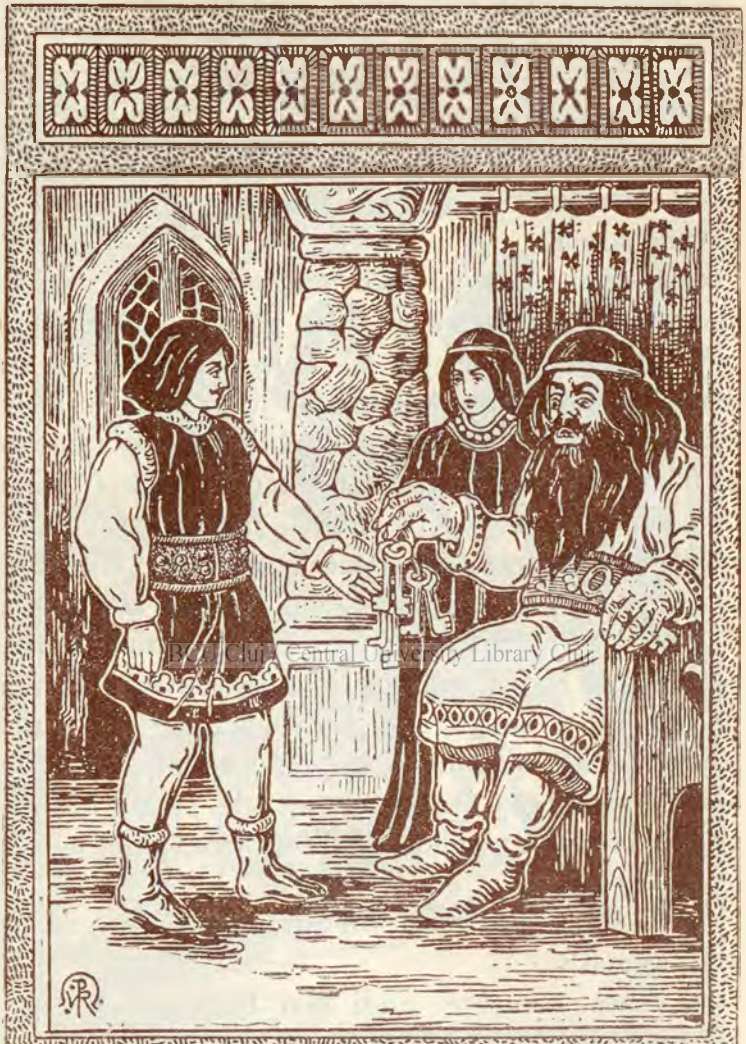

X. *Făt-Frumos și Mândra Lumii.*
—«Iacă, cumnate, îți dau cheile dela toate odăile curților mele.... dar mi-ĭ ierta, dacă nu-ți voĭ da o cheie».... pag. 247.

- Nimic din toate aceste ; dar îi fi știind tu, cumnate, că am ajuns ispravnic peste curțile tale și că mi-ai dat ca semn de încredere toate cheile lor, numai una nu mi-ai dat-o. Gândești tu, că mai pot avea eu inimă către averea ta și către tine, dacă tu umbli cu ascunzișuri și cu taine și mă faci de râsul și batjocura slugilor tale? Sunt abea de două zile în casa ta, dar m'am săturat — și iacă ți-o spun verde, ori îți sunt cumnat, ori rămâi în pace cum te-am găsit!

Smeul clătină numai din cap și-i zise :

— Ei, cumnate dragă, bine am știut eu, că așa are să fie! Dar mi-i ierta tu, dacă te-oiu mai sfătui și acuma, să nu intri în odaia cu ușa cea de aramă, că de-i trece pragul ei, ți-o spun drept, nu are să-ți fie bine!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dar pace bună; șpanul cerea cheia, că dacă nu, îl lasă și se duce.

N'are smeul încotro, ci îi dă cheia și-și vede de treburile sale; iar feciorul lui Verde-Împărat nu mai zăbovește nimic, ci se duce de-a dreptul la odaia cea oprită, bagă cheia în găuricea ușei celei de aramă și ruginite, cum erau amândouă, se opintește de vre-o două ori până o poate deschide. Intră el înlăuntru, dar cum intră, rămâne încremenit, mă rog dumneavoastră, de ceeace i-a văzut ochii. Că era pe păretele acelei odăi un chip de femeie, atât de frumoasă și de gingașă, cum nu mai văzuse șpanul nici în vis, decum aievea; — și era un boboc de fețișoară, bună, să o pui de leac pe rana inimei și să nu o mai iei de acolo până

X. *Făt-Frumos şi Mândra Lumii.*
«Dar cum intră rămâne încremenit... Că era pe păretele acelei odăi un chip de femeie atât de frumoasă...», pag. 249.

trăeşti ; era o vedenie, cu obrazul de zăpadă, cu ochişorii de mură, mai învăpăiaţi decât cea mai arzătoare flacără; cu o guriţă, de care nu te-ai fi săturat zi de vară până în seară, cum nu te saturi de cea mai curată şi dulce miere ; — şi era, era, — ce să vă mai spun, — era ruptă din soare. Aceea era, boieri dumniavoastră, Mândra Lumii.

Doamne, când a văzut-o feciorul lui Verde-Împărat atât de frumoasă şi atât de cu vino-încoace, s'a îmbătat de cap şi buimăcit, cum era, a întins braţele după mijlocul ei voind, să o cuprindă.

— Dar înzadar te sbuciumi, flăcăule, că ceeace vezi tu pe părete e numai chip şi Mândra Lumii şade într'un codru depărtat, singură ca turturica în pădure, — îi zise smeul, care se uita la şpanul său, cum se sbuciumă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Din acel ceas îl apucă pe şpanul smeului o întristare de moarte şi cu pieptul sfâşiat, cum era, pune jurământ, să nu se aline până nu va da de Mândra Lumii. Dă el cheile smeului îndărăt, îşi ia rămas bun dela soră-sa şi dela cumnatu-său şi pleacă fără să ştie, unde merge.

Merge el cât merge pe cărări cam încâlcite, pe drumuri rele, părăsite şi iacătă-l, că odată butică, ca din întâmplare, la smeul, care ţinea de nevastă pe sora lui cea mijlocie.

— Să dea Dumnezeu bine, soră şi cumnate, — zise flăcăul intrând în curtea smeului.

— Mulţămim dumitale, drumar obosit, — răspunseră stăpânii casei. Ei, cumnate, cumnate, da mare lucru trebue să se fi întâmplat, de ne-a picat bu-

X. *Făt-Frumos și Mândra Lumii.*

«Și buimăcit cum era, a întins brațele după mijlocul ei... Dar înzadar te sbuciumi, flăcăule... Mândra Lumii șade într'un codru depărtat... îi zise smeul», pag. 251.

curie şi cinste atât de mare la casă, că la moarte, cu drept, aş fi gândit, dar la aceasta ba, — zise smeul.

Şi dintr'una într'alta, dintr'una într'alta, — ştiţi D-voastră cum vine vorba omului, când se dapănă ca firul de pe un ghem de tort încolăcit, când de ici, când de colo, se face aşa de bine, că la rugămintea smeului şi a nevestei sale se făgăduieşte feciorul, să rămână vreme mai îndelungată la casa lor şi ca să nu-l apuce urîtul roagă feciorul de împărat pe cumnatu-său, să-l bage îngrijitor peste curtea sa. Smeul zice: bine, — şi-i dă cheile dela odăile curţii sale, dar cheia dela o odaie nu i-o dă.

Nu zice feciorul nimica, dar odată, când era singur acasă, descuiă toate odăile, se uită bine la toate-cele şi ciudindu-se în gândul său, că oare ce poate fi în odaia cea oprită, dă să o deschidă şi pe aceea; încearcă pe rând foştomocul de chei, ce avea, dar înzadar, căci nici una nu se potrivia.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Au început a-l râma atunci la inimă pe feciorul nostru, că ce poate fi în acea odaie şi că dece o tăinueşte smeul dinnaintea lui. Şi când soseşte acasă stăpânul cu nevastă-sa face şpanul o faţă acră, de te cuprindea mila, când te uitai la el, cum este de chinuit.

— Ce ţi-s'a întâmplat, ortace, de eşti atât fără de voie şi atât de pierit, — că numa doară nu te poţi plânge de găzduirea, ce ai găsit în casa mea? — îl întrebă smeul bătându-l pe umăr.

— Ce să-ţi mai spun, cumnate, — îi răspunde flăcăul cam cu jumătate de gură; — eu credeam,

că-ți sunt cumnat și rudenie, în care poți să ai încredere la toată vremea și că venind la casa ta mi-i arăta mult-puținul, ce ți l'a dat Dumnezeu, ca să mă bucur împreună cu tine de fericirea ta și să te pot mângâia și ajuta la nevoie; iar tu umbli cu ascunzători și cu taine și nu mă ții mai bun, decât pe cea din urmă slugă. Desplătită să-mi fie vița cu ce ți-am făcut până acuma, dar zău depe partea mea poate să-ți crească iarba până în pragul ușii, eu știu, că n'am să mai vin a ți-o călca!

Smeul pricepea unde țintește flăcăul și începe a-l sfătui astfel:

— Nu este pricină, să te superi atât de tare, cumnatul meu, pentrucă numai străinul îți este străin, dar neamul, orișicum, e îngăduitor și cu iubire. Și dacă nu ți-am dat cheia aceea, mânce-o rugina, am făcut-o numai, ca să te feresc pe tine de belea și de primejdie. Dar dacă e treaba într'atâta, iacăt-o aici, fă cu ea ce-ți place, ca nu mai pe urmă să aud vorbe rele despre mine și despre rândueala casei mele; dar nu pot, să nu te mai sfătuesc odată, a-i da pace ușei celei de aramă, dacă voești să-ți fie bine!

Ei și mult îi pasă flăcăului de ce îndrugă smeul. El puse mâna pe cheie și o ținu ață până la ușoiul cel de aramă roșie. Se opinti de vre-o câteva ori învârtind la ruginita aceea de cheie; dar în sfârșit scârț, scârț, o deschise și intră în casă.

Ei, Doamne, boieri D-voastră, ce a văzut el în acea odaie, nu este modru a vă spune în limbă omenească! Era dragii mei, un chip de femeie, care

BCU Cluj / Central University Library Cluj

nu ştiai, zină e, înger căzut din ceruri e, nălucă ori ce fel e; dar atât era de frumoasă, de putea să-ţi răpească mintea şi să te facă nebun de frumuseţea şi farmecile ei. Era aceasta Mândra Lumii; dar vedeţi D-voastră, boieri cu înţelepciune, era numai chipul ei acăţat pe părete. Când o vede feciorul Împăratului Verde, i se aprind călcâile şi pune jurământ, să nu se astâmpere până n'o da faţă cu acea minune de femeie. Se duce dar la smeu, îi dă cheile şi isprăvnicia în seamă şi luându-şi rămas bun dela soră şi cumnat pleacă mai departe.

Merge el încoaci, merge încolo, merge cale lungă, lungă, să-i ajungă şi dupăce se învârteşte ca găina cea beată, cine ştie câtă vreme, sosește la smeul, care ţinea de nevastă pe sora lui cea mai mică. Intră el în casă, dă bineţe ca oamenii cei de omenie şi se bucură cu toţii de această întâlnire rară şi dupăce se învoeşte flăcăul să rămână vreme mai îndelugată, îl bagă smeul şpan pentru zilele, cât va fi să stea la casa lui.

Îi dă smeul, cumnatu-său, cheile dela hambare şi odăi în seamă, dar o cheie nu i-o dă şi îl sfătueşte şi el, să nu cerce a intra în odaia cu uşile cele mari de aramă.

— Poţi tu spune câte-ţi place, — îşi zise feciorul Impăratului Verde în gândul său, — numai de-ar fi cine să te asculte!

Şi astfel a şi fost. Că abea s'a depărtat odată smeul de acasă şi şpanul său a luat de-a rândul odăile, le-a deschis pe toate şi s'a uitat bine la tot ce era într'ânsele. Ajunge el la uşa cea roşie şi dă

să o deschidă și pe aceea, dar sănătate bună, că din legătura de chei, ce avea, nici una nu se potrivia.

Nor și vijelie s'a făcut flăcăul nostru și cum a sosit smeul acasă i-a spus'o d'a dreptul:

— Ba că chiar mi-i ierta tu, cumnate, dar pozna ce mi-o faci, cu adevărat, nu o așteptam dela tine! Ori nu-ți sunt eu neam și om de dai Doamne, în care să te poți încrede ca în cămașa depe tine, de mă oprești, să-ți văd vlaga și scumpeturile? Și ți-e frică poate că voiu râvni la bogățiile tale, cași cum în împărăția tatălui meu și a mea ar bate vântul a pustie și n'ar fi visteriile năbușite ca sacul. Dacă de aceasta e vorba, iacătă-ți îndurarea, dar eu știu, că n'am să-ți mai șterg pereții casei!

— Ei, prietine, îi zice smeul înholbându-se, — rău te-a învățat, dacă te-a învățat cineva și rău te-ai dumirit, dacă ai făcut-o de capul tău. Depe partea mea iacătă-ți cheia cu pricina, fă cu ea ce voești, dar iarăș de altă parte, te-aș sfătui, să-ți vezi de treburi și să nu cauți buclucul cu lumânarea!

Păcat de vorbă, că flăcăului nu prea mult 'i păsa de ce hodorogia smeul și abea s'a dus el în treaba lui, feciorul a și deschis ușa cea mare de aramă și a întrat în chilia cea oprită.

Și știți d-voastră ce era acolo? Era o odaie mare, mare, dar goală ca o pustie și numai pe un perete era atârnat un chip de femeie, atât de frumoasă, încât nici în lumea zînelor nu poate să fie altmintrelea. Șpanul cunoștea bine acel chip, că era mă rog d-voastră, Mândra Lumii, pe care o mai văzuse la

ceilalţi smei şi după care i se scurgea inima, săracul de el.

Atunci, a mai jurat odată feciorul lui Verde Împărat, să nu se astâmpere până nu va întâlni pe acea zină ; apoi s'a dus la smeu, i-a dat cheile în seamă şi luându-şi rămas bun dela soră-sa şi dela dânsul, a plecat, să vază pe Mândra Lumii.

S'a dus el o zi, s'a dus două, s'a dus nouăzeci şi nouă, a trecut peste nouă ţări şi nouă mări, au urcat la deal şi a pogorît la vale şi a rătăcit prin drumuri rele, negătite, ca vai de ele încâlcite. De multe ori cădea rupt de oboseală şi încurcat în acele drumuri nebătute de picioare omeneşti ; de multe ori nu mai ştia, încotro s'o ia şi lăsându-se în voia întâmplării, se ducea într'acolo, încotro bătea vântul pulberea drumurilor ; dar mergea, pentrucă-l boldia, mă rog d-voastră, la inimă un junghiu, care te poartă ziua cu lumânarea şi te mână ca pe un vârtej înainte.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Şi cum rătăcia el aşa pria locuri necunoscute, iacă numai, că ajunge la un pod de aramă, mare şi lung, ridicat peste o apă lată şi adîndă. La acest pod, mă rog d-voastră, ostaşii erau fete, primarul şi juraţii erau fete şi fete erau toţi ocârmuitorii dela cel mai mic până la cel mai mare. Pentrucă acolo stăpâniau, mă rog d-voastră, fetele şi nevestele.

Se sgrâmboae drumarul, cât se sgrâmboae la acea şozănie şi dacă se satură, pleacă înainte şi voeşte, să treacă podul.

— Ho, stai pe loc! — îi zic nişte fete ieşindu-i în cale.

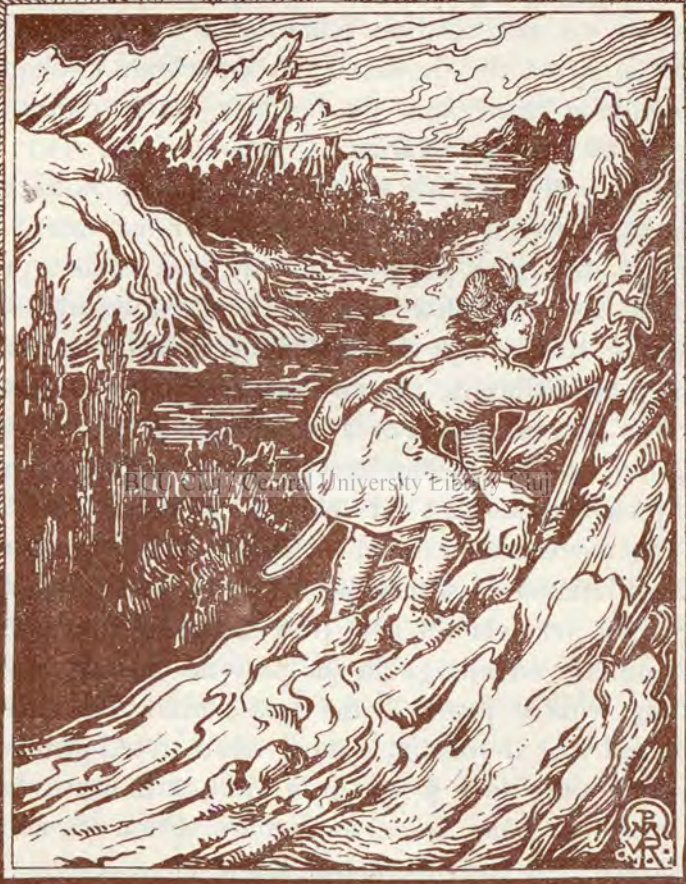

X. *Făt-Frumos și Mândra Lumii.*
«A urcat la deal și a pogorît la vale și a rătăcit prin drumuri rele, negătite, ca vai de ele încâlcite», pag. 257.

— Şi să ne spui, că unde te duci? — îl întreabă una, care, pesemne, era mai mare peste celelalte.

— Mă duc, să mă însor, — le răspunde flăcăul crezând, că lucrul e şagă.

— Atunci hai şi ia pe împărăteasa noastră, — zice fata, — că e văduvă!

N'are flăcăul încotro, se învoeşte, căci îl iau fetele dinnapoi şi-l duc la împărăteasa lor.

Impărăteasa îl ia de scurt şi mi-ţi'l învârteşte, cum îi place ei şi cum ar face femeile toate, dacă ar fi să ajungă odată ele deasupra bărbaţilor.

Însfârşit, s'au ales lucrul astfel, că feciorul lui Verde Împărat, de silă, ca de voie bună, s'a cununat cu împărăteasa fetelor dela podul de aramă.

Dar ştiţi d-voastră, cum e lucrul, ce-l faci silit şi fără voie: numai aţânat, ca jucăriile copiilor şi ca lucrul, ce ţi-l fac slugile. Şi dacă n'ai tragere de inimă către cineva, pace bună, că om pe sub soare nu poate să te silească — şi inimii nu poţi să-i porunceşti.

Aşa a fost şi cu feciorul Împăratului Verde. S'a cununat el cu o împărătească frumoasă şi bogată, avea tot ce poftia şi putea, să trăească fără griji, dar înzadar, căci nu avea alinare şi nu avea, pentrucă nu-i dădea pace dorul, de a vedea pe Mândra Lumii, care-i furase inima. Şi odată, când i-a venit bine, a luat-o voinicul la sănătoasa şi a lăsat cu Dumnezeu pe împărăteasa şi pe toate fetele ei.

S'a dus el iarăş şi s'a dus, multă, lungă împărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie, că şi vorba din poveste înainte mult mai este şi dupăce a mers el,

cine ştie, câte zile şi câte nopţi şi a trecut peste, cine ştie, câte bălţi şi câte părae, ajunge într'o zi la o apă mare şi lată, peste care era ridicat un pod ţapăn din cel mai curat şi mai sclipicios argint. Şi la acel pod minunat, nu era, mă rog d-voastră, altă făptură omenească, decât numai fete şi neveste. Ele erau primar şi juraţi, ele erau ostaşi cu puşca de-a umăr şi sabia la şold şi dintre ele era împărăteasa, care le ocârmuia pe toate; — era, mă rog, aceea împărăţia fetelor şi a muierilor.

Se uită drumarul nostru şi se ciudeşte, apoi pleacă mai departe şi vrea, să treacă podul. Dar o ceată de fete, cu puşti şi cu săbii, îi iese înainte, îl opresc şi îl întreabă, că unde merge.

— Merg să mă însor, — le răspunde flăcăul uitându-se când la una, când la ceealaltă şi râzându-le în faţă, pentrucă toate erau, mă rog d-voastră, sprâncenate şi oacheşe.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Atunci hai şi ia pe împărăteasa noastră, flăcăule, că-i văduvă, — îi zise maimarea acelei cete de ostaşi.

Fără să mai aştepte fetele răspunsul flăcăului îl iau înainte şi-l duc la împărăteasa.

Îl ispovedeşte împărăteasa, cum îi vine la socoteală şi îl sileşte în sfârşit, să se cunune cu dânsa, ori are, ori nu are voie junele, sărmanul, — după zisa celuia: zi, că vrei şi taci din gură!

Dar nu ştiu, cine era păcălitul, mă rog d-voastră; pentrucă voinicului îi stătea gândul la aleasa inimei sale şi de împărătească şi de fete nu prea îi păsa lui tare. Tace el, cât tace, — tace, dar coace, vorba

din poveste — şi odată, când i-se potrivia bine, o şterge şi se duce, să afle pe Mândra Lumii.

Aşa ar fi, — dar ştiţi d-voastră, boieri cu înţelepciune, că vrei şi poţi nu-i tot una şi de câte ori nu ai vrea, să faci asta şi ai vrea, să faci ceea, dar trebue, să-ţi iei mai pe urmă gândul dela acele lucruri, pentrucă nu le poţi îndeplini. Voia lui Dumnezeu în toate cele şi mai presus de voia Lui nimic nu este!

Dar ia, să nu ne uităm vorba, ci să depănăm mai departe firul povestii, că cea mai frumoasă de acuma vine şi până la capăt mult mai ţine şi ce s'au întâmplat cu feciorul lui Verde Împărat veţi vedea d-voastră!

A fost dară aşa de bine, dragii mei, că a luat-o flăcăul iarăş înainte şi s'a dus şi s'a mai dus, multă lungă împărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie şi iată-l că ajunge odată la un pod mare şi frumos, cum nu mai văzuse în nici una din ţările, ce a cutreerat. Podul era întreg întreguţ din aur curat, cu cuiu, cu grindă, cu icuri şi cu toate cele şi atât era de strălucitor de-ţi lua vederea în lumina soarelui şi podul acela era, mă rog d-voastră, peste o apă lată şi adâncă, care curgea lin făcând vârtejuri şi bulbuci numai împrejurul stâlpilor dela pod.

Acolo stăpâniau fetele şi toţi ocărmuitorii, dela cel mai mare până la cel mai mic, erau fete şi neveste; ele se duceau la bătaie, ele făceau lege asupra împricinaţilor, ele plătiau darea şi cheltuelile împărăţiei la primărie şi ele făceau toate cele, dupăcum le tăia capul, pentrucă acolo ele purtau pălăria.

Stă călătorul locului și se minunează de ce vede, iar când vrea, să meargă mai departe și vrea să treacă podul, îi ies fetele cu puști și săbii înainte și una, care era mai mare peste acei ostași împărătești, îi zice cu glas cam aspru:

— Ho flăcăule, stai în loc și ne spune, unde te duci!?

— Mă duc să mă însor, — răspunde voinicul apucând pe poruncitoarea ostașilor de mijloc.

— Dacă mergi să te însori, hai și ia pe împărăteasa noastră, că-i văduvă, — zice iarăș fata și îl duc pe bietul drumar înaintea Luminării Sale Împărătesei.

Intrând în casa împărătesei, se închină flăcăul cuviincios, iar împărăteasa mi-ți-l apucă și-l ispitește și-l întreabă, de nu mai știa bietul băiat, unde-i stă capul: că cine e, că de unde e, că unde merge, și în ce treabă merge, că albă, că neagră, că tanda și manda. Și abea la sfârșit iese, șireata, cu vorba afară, zicându-i flăcăului:

— Dacă mergi în pețit și ai de gând, să te însori, mi-i lua pe mine de nevastă, fecior de împărat!

Feciorul ridică din umeri și atâta a fost totul. De, boieri d-voastră, așa precum vă spun sunt femeile, când ajung ele să poarte căciula și vai de pielea bărbatului, care cade atunci pe mâinile lor!

Mare lucru și mare zarvă au început a se face atunci la curtea împărătească dela podul de aur, că văduvița de împărătească se gătia de nuntă.

Fost-au poftiţi la acea sărbătoare;

La un scaun de odihnă,
La un pahar de băutură,
La mai multă voie bună,

toţi craii şi împăraţii cu crăiesele şi împărătesele lor din această lume, feţi-frumoşi şi zine alese şi au fost poftite şi împărătesele dela podul cel de aramă şi dela podul cel de argint, că toate aceste trei împărătese erau, mă rog d-voastră, surori bune şi împărăteasa dela podul cel de aur era cea mai mare între ele.

A sosit ziua nunţii şi lumea poftită curgea din toate părţile cu alaiu şi voie bună, iar cei nepoftiţi săracii, se uitau smeriţi şi înghiţiau la noduri seci, până li-se lihozise inima. Au venit şi împărătesele, surorile miresii, cu sfaturile stăpânirei, le-au ieşit mireasa şi mirele în cale, dar când l'au văzut cele două împărătese pe feciorul Impăratului Verde, au tresărit amândouă şi zice una:

— Ptiu! soro, mirele tău este feciorul, cu care m'am cununat şi eu şi care a fugit, ticălosul de el!

— Ptiu! soro — zice şi ceealaltă împărăteasă, — acest fecior s'a cununat şi cu mine şi a fugit obraznicul!

Sora cea mai mare, împărăteasa podului de aur, s'a făcut atunci foc şi pârjol de ciudă şi de mânie şi de ruşinea, ce a căzut pe capul ei şi răstită astfel i-a grăit flăcăului:

— Dacă ţi-e aşa tocmeala, puiu de viperă, ce-mi eşti, lasă că te-oiu învăţa eu cinste şi ţi-oiu arăta, ce trebuie să păţească nemernicul, care înşală capetele alor trei împărăţii!

Apoi lumea s'a împrăştiat acasă, iar cele trei împărătese s'au adunat la sfat, să facă judecată asupra flăcăului; pe semne nu era pe atunci vorba aceea, că chică lungă minte scurtă.

Dar precum vă spusei aşa a fost. S'au sfătuit ele multă vreme şi au făcut mai mult ciorobor decât treabă, pentrucă fiecare se ţinea mai înţeleaptă şi mai iscusită, precum sunt femeile şi în ziua de azi; dar însfârşit au hotărît, să-l închidă pe bietul flăcău într'o temniţă de 99 stânjini de adâncă, ca să nu mai străbată în veci la dânsul lumina soarelui şi să nu poată scăpa de acolo cât va trăi el şi au mai hotărît, să-i dea numai atâta de mâncare, ca să-i ţină viaţa în oase de azi până mâine.

Şi precum au hotărît împărătesele, aşa s'a întâmplat. L'au băgat pe biet feciorul Împăratului Verde într'o temniţă, atât de întunecoasă şi atât de adâncă, de-ţi părea, că eşti în mijlocul pământului şi nu-ţi vedeai mâna înaintea ochilor. Şi pe lângă aceasta altă poznă, dragii mei!

O ştiţi dumniavoastră din păţania vieţii, că dacă te doboară o nenorocire, strigă ea pe tovarăşele sale: veniţi suratelor, faceţi-vă şi voi parte şi toate se grămădesc asupră-ţi, cum se grămădesc cioarele asupra hoitului din mijlocul ţarinei.

Nu-i era destul sărmanului voinic, că trebuia să trăiască prin găurile pământului, ca cărtiţele şi ca hârciogii, dar de când s'a imprins în acea zancă afurisită, nu s'au îmbucăturit nici cu o sfărmătură oarbă şi slăbise într'atâta, de abea se mai ţinea pe picioare. Rabdă el, rabdă şi iarăş mai rabdă, dar

X. *Făt-Frumos și Mândra Lumii.*

«...Iar cele trei împărătese s'au adunat la sfat, să facă judecată asupra flăcăului...», pag. 264.

X. *Făt-Frumos și Mândra Lumii.*
«...Iar cele trei împărătese s'au adunat la sfat, să facă judecată asupra flăcăului...», pag. 264.

când s'a gătat seul depe el şi simţia, că nu mai poate, face întrebare la bucătăreasa curţii împărăteşti, că ce ar fi pricina, de nu-i mai trimite nici o bucăturică, pentrucă nu i-a ieşit şi această osândă din legea împărăteselor.

Bucătăreasa curţii împărăteşti era o vădană oacheşă şi tinerică şi decum îl văzuse pe junelaşul osândit i-a căzut tronc la inimă. Se minunează ea de ce aude şi-i trimite flăcăului răspuns, că decând e pus la răcoare, totdeauna i-a trimis şi-i trimite cele mai bune şi mai grase mâncări, bucături din chiar bucăturele împărăteşti, să grijească dar bine, că nu poate fi lucru curat şi cineva îl păcăleşte. Îi mai trimise voie bună şi sănătate şi să nu se întristeze, că prin bunătatea lui Dumnezeu şi prin îndurarea Înălţimei Sale iarăş poate să fie mântuit.

Atât de bine i-a tignit omului această mângăiere, cum i-ar fi tignit un păhărel de rachiu, destupat la 7 ani de zile şi un călcâiu de pâine albă, plină de aburi. Dacă aude el cum stă treaba, se pune la pândă şi iacă numai pe vremea prânzului, când de-mâncarea era pusă, bagsama, la locul hotărît, dă numai flăcăul de o furnică mare, mare, cât un viţel de jumătate de an, rozând la bucatele cele robeşti.

— Ai, da tu eşti, sorioară, hoţul, care aveai de gând, să-mi sugi puterea din oase; — zise flăcăul ridicând piciorul, să lovească de moarte bidigania.

Dar furnica îi zise flăcăului rugându-se:

— Nu mă omorî, voinice, că din moartea mea nu-i avea nici o dobândă; dar dacă mi-i lăsa, să mai umblu prin aceste întunecimi, te-oiu scăpa din

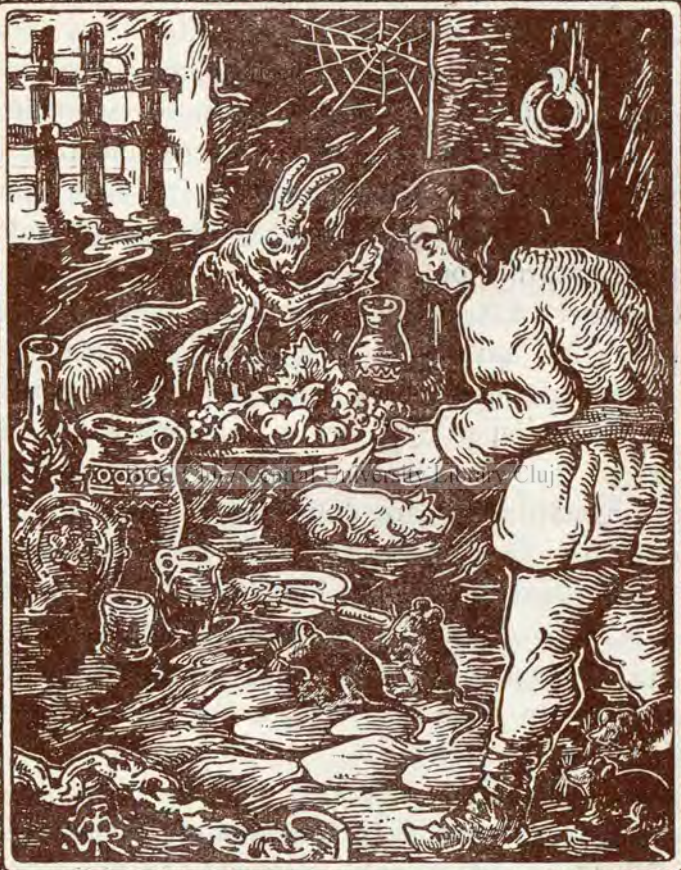

X. *Făt-Frumos și Mândra Lumii.*

«...Și iacă numai pe vremea prânzului, când demâncarea era pusă la locul hotărît, dă numai flăcăul de o furnică mare, mare cât un vițel de jumătate de an...», pag. 266.

necazul, în care eşti şi te-oiu duce acolo, unde-ţi este gândul.

— Unde-mi este gândul, furnică dragă? — întreabă voinicul înduioşat.

— La Mândra Lumii din mijlocul codrilor, — răspunse furnica — şi dacă voeşti, i-a vino de te urcă la mine în spinare, că am să te duc prin cărările pământului cele întunecoase, pe care numai furnica le cunoaşte şi numai ea se poate îndesa prin strâmtorile lor.

Doamne, ce a simţit feciorul lui Verde-Împărat în inima lui, auzind pe furnică vorbind astfel, nu vă puteţi dumniavoastră închipui, boieri luminaţi şi cu înţelepciune ; şi fără a mai zăbovi se urcă călare în spatele furnicei, îşi învârteşte pe după mâni mustăţile ei, care erau atât de lungi ca două fuioare de cânepă şi brrr ! mi-ţi-l duce ca în ştafetă prin ale pământului cărări întunecoase, găuri strimte uricioase. Şi cât ai bate în pălmi străbătură ei sute şi mii de paşi în tot atâtea clipe, pânăce ajunseră sănătoşi şi în pace sub odaia, în care şedea Mândra Lumii.

Mândra Lumii avea curţile sale în mijlocul unui codru mare, întunecos şi nestrăbătut de nici o fiinţă omenească şi trăia acolo singurică, încunjurată de fel de fel de paseri, hoare şi alte dobitoace îmblânzite, pe care le îngrijea ea însăş şi le hrănia cu dărnicie ca o mamă bună şi iubitoare.

Când feciorul lui Verde-Împărat a ajuns sub podelele casei, fata şedea la fereastră şi cosea nănăind din buze a lene un cântec dulce, dar dureros, cum

fac toate copilele din lume, când au ajuns vârsta de 19 ani şi sunt singure, cum era Mândra Lumii.

Atunci, nu ştiu cum, se asvântă furnica odată şi-l aruncă pe Făt-Frumos în mijlocul odăii, faţă în faţă cu aceea, după care i-se scurgea inima şi care era visul tuturor gândurilor sale.

Fata sări înspăimântată depe scaun şi privia uimită la acel voinic, care-i sorbia razele din ochi, cum soarbe norul mânat de vântoase lumina răspândită de soarele din ceruri. A stat el multă vreme fără graiu în faţa ei şi numai dupăce a văzut, că privirea ei se îmblânzeşte şi un suspin uşor îi lunecă depe buzele rumene şi subţirele, s'a mai desmeticit şi i-a zis:

— Nu te speria, dragă, că dacă eşti tu Mândra Lumii şi eu sunt Mândrul Lumii!

Digitized by Central University Library Cluj

Apoi s'au apropiat de dânsa, a prins-o de mână şi i-a spus fără încunjur, că o iubeşte, că-i este mai dragă decât lumina ochilor şi decât chiar mama, care i-a dat viaţa. Mândra Lumii a ridicat atunci cu sfială ochii către dânsul şi în acea limbă plină de înţelesuri i-a spus, că şi ea îl iubeşte şi că, bagsama, aşa le este rânduit, se-şi lege până la moarte vieţile lor una de alta. Făt-Frumos a îmbrăţişat atunci pe Mândra Lumii şi a sărutat-o cu focul unei inimi aprinse de dragoste curată, iar dobitoacele au început se salte şi să se veselească ca într'o zi de sărbătoare.

S'au înţeles tinerii, când şi cum să-şi ţie nunta, dar pentruca bucuria să fie deplină şi-a pus de gând feciorul lui Verde-Împărat, să-şi scape mai nainte

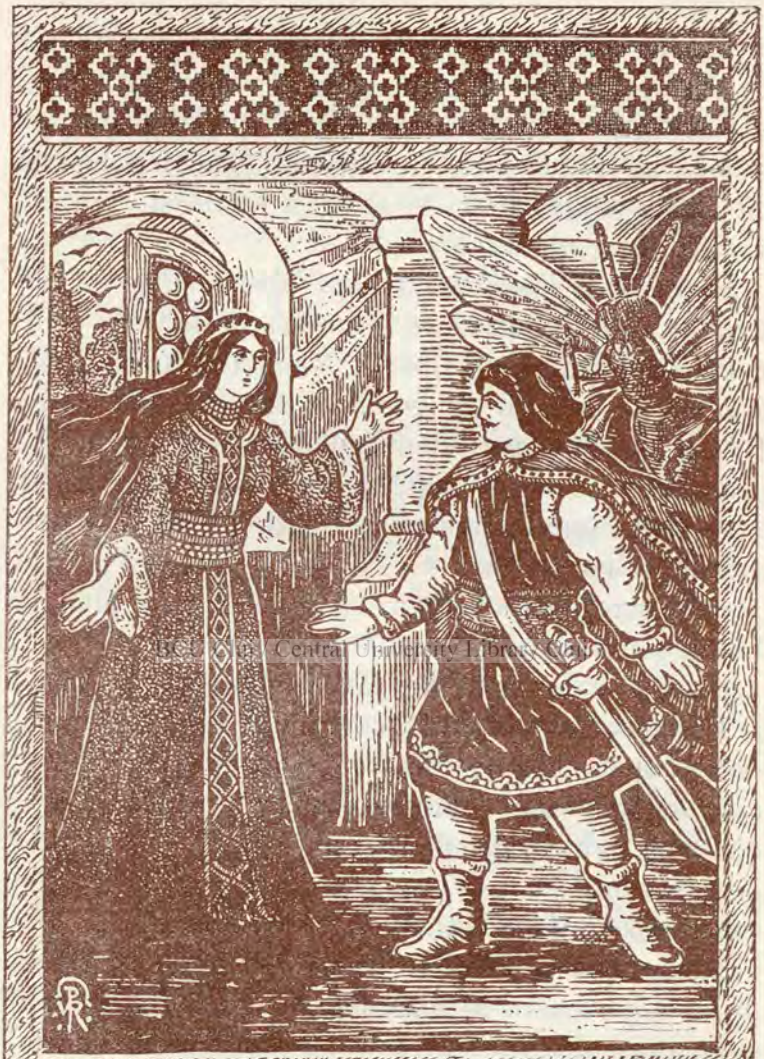

X. *Făt-Frumos și Mândra Lumii.*
«Fata sări înspăimântată depe scaun și privia uimită la acel voinic», pag. 269.

surorile din ghiarele păgânilor şi fără să mai întârzie şi-a luat rămas bun dela aleasa inimei şi-a pus cele trebuincioase la drum, a mai luat doi câni credincioşi cu dânsul şi a plecat iarăş, să-şi cerce norocul.

A mers el şi a mai mers, multă lungă împărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie şi ca vorba din poveste înainte mult mai este, că pecând eu voiu găta zorile s'or revărsa şi cocoşul va cânta.

Şi cum merge el mai întrebând, mai rătăcind, auzind astăzi o minciună, mâne două, aude el, mă rog d-voastră, într'o ţară, că Voinic-mândru-înflorit, cel mai viteaz şi mai tare flăcău pe acele vremuri şi în acele ţări şi-ar fi pierdut graiul, fiindcă el, încrezut cum era, a chiuit odată atât de puternic, încât dela soare-răsare s'a auzit până la soare-apune şi din acel ceas a rămas mut; că voinicul rătăceşte în întreaga lume, cercând să-şi redobândească glasul şi ar fi vestit, că cu acela, care îl va putea face, să vorbească iarăş, se va prinde frate de cruce.

Făt-Frumos se înduioşează de această întâmplare ciudată şi îşi pune de gând, să sloboadă pe Voinic-mândru-înflorit de sub blestemul, în care a căzut. Intră el mai nainte pe la o babă vrăjitoare şi o întreabă, că în ce fel de chip s'ar pute face acest lucru.

Vrăjitoarea aruncă bobii şi află, că voinicul au amuţit, fiindcă Mama Pădurii i-a furat inima şi că nu va putea vorbi până când nu-i va găsi cineva inima ascunsă de hârca.

Atăta-i trebuia feciorului lui Verde-Împărat să ştie;

şi fără a mai întârzia nimica mulţumeşte vrăjitoarei pentru osteneală, îşi face trei cruci şi pe ici ţi-e calea, viteze Făt-Frumos!

Merge el, merge şi iarăş mai merge, multă lungă împărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie, când într'o seară iacătă-l numai, că ajunge la o margine de codru şi poposeşte acolo peste noapte. Îşi face foc şi începe, să-şi frigă cei doi porumbei, pe care îi vânase de cu ziuă, că nu mâncase ca de ieri şi era tare flămând.

Când sfârâiau porumbii în frigare, Mama Pădurii, agăţată într'un copac uscat şi scorburos, începu numai de colo a-l ruga pe flăcău cu glas dulce şi prefăcut:

— Ei, voinice, dragă, fie-ţi milă de o babă slabă şi neputincioasă şi mă lasă şi pe mine, să frig la focul tău această bucăturică, că sunt lipită de foame!

Feciorul lui Verde-Împărat o cunoscu pe soacra şi după vorbă, dar şi după chip şi-i zise:

— Vino, babă, că e destul de mare focul şi pentru bucătura dumitale!

— Ei, dragul babei, aş merge eu, dar mi-e frică de căţeluşii tăi şi ca să nu mă muşte careva, iacă îţi dau trei fire de păr din cap, ca să legi cu ele câniĭ!

Făt-Frumos vede ispita, în care voia să-l tragă baba şi gândindu-se binişor ce face, ia firele de păr şi le aruncă în foc. Focul atuncea tot s'a sgârcit, mă rog D-voastră, ca în ghiarele unui balaur uriaş şi s'a lăţit o duhoare şi un miros, de îţi năduşia răsuflarea.

X. *Făt-Frumos și Mândra Lumii.*

«Când sfârâiau porumbii în frigare, Mama Pădurii, agățată într'un copac uscat și scorburos, începu numai de colo a-l ruga pe flăcău», pag. 272.

Mama Pădurii cunoaşte pe duhoare, ce s'a întâmplat şi se tângue, că voinicul vrea să o piardă. Îi aruncă apoi alte trei fire, ca să-şi lege căţeii.

Făt-Frumos atuncea se preface, că leagă cânii cu firele din părul babei, pecând, în adevăr, el le-a pus alăturea de ei pe iarbă şi-i zice drăcoaicii, să se coboare, că sunt legaţi cânii.

Mama Pădurii, încrezută, se coboară din copac şi strigă odată: Lanţuri să se facă perii de pe cei câni răi! — şi firele de păr s'au făcut pe dată trei lanţuri, atât de grele şi de grozave, încât s'au aşezat pământul sub greutatea lor ; iar hârca se pune lângă foc şi începe a-şi frige o broască belită pe o ruptură de frigare şi ţinându-se cu prada sa în mână se obrăznicia lovind, mă rog, cu spurcăciunea ei porumbii lui Făt-Frumos.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Feciorul rabdă cât rabdă, dar odată, când nu-şi mai poate înneca mânia în beregată, sare drept în picioare şi strigă căţeilor:

— Lupu şi Dolca, prindeţi-o şi mi-o faceţi praf şi pulbere, că i-a venit şi ei ceasul de răsplată pentru vieţile cele multe, pe care le-a răpus fără de milă.

Cânii sar amândoi ca turbaţi la dânsa şi mi-ţ'o prinde unul de gâtlej, iar celălalt de foale şi atât de tare mi-o strângeau cu cei colţi ascuţiţi, de p'aci să-şi dea baba duhul.

— Făt-Frumos, lasă-mă, — sbiera baba cu glasul slab şi înnecat, — că ţi-a răsplăti Dumnezeu!

— Te las şărpoaică, dacă mi-i spune, că ce ai făcut cu inima lui Voinic-mândru-înflorit?

— Ți-o spun, numai poruncește cânilor, să nu mă strângă atât de tare, că mă năduşesc.

Feciorul îmblânzește atuncea cânii și le poruncește, să mai slăbească pe baba din dragoste, ca să poată vorbi barem, iar Mama Pădurii dupăce i-a mai venit duhul începu, să bombănească astfel:

— Lângă izvorul din vale este, dragul mamei, un fag mare și bătrân; în tulpina lui e ascunsă inima lui Voinic-mândru-înflorit; dar bagă de seamă, că întră toate inimile, ce-i găsi acolo, a lui e mai mare, mai frumoasă și mai luminoasă! Tu o prăjește bine pe jar, o pisează mărunțel și i-o dă, să-o bea într'un pahar cu rachiu, că voinicul va chiui și mai tare decât cum a chiuit odată.

Făt-Frumos când a gândit, că știe destul, a făcut semn cânilor, să stărâme pe hârca fără de milă și nu mi-au rupt-o și nu au fleciuit-o cânii, mă rog d-voastră, de nu se mai cunoștea nimica din hoitul ei.

A doua zi până în revărsat s'a coborît Făt-Frumos la isvorul din vale și a tăiat cu toporul tulpina fagului, despre care i-a povestit Mama Pădurii. Cum a spart flăcăul tulpina, au început, să curgă, boieri D-voastră, din găvăuna ei sute și mii de inimi tinere și frumoase, cum curg boabele de porumb dintr'un sac găurit la fund. Erau, mă rog toate inimi de flăcăi, pe care-i repusese hârca în zilele vieții sale.

Făt-Frumos alege din ele pe cea mai mare, mai frumoasă și mai luminoasă, o prăjește bine pe jar până s'a făcut inima numai scrum și băgându-o în traistă a plecat, să întâlnească pe Voinic-mândru-înflorit.

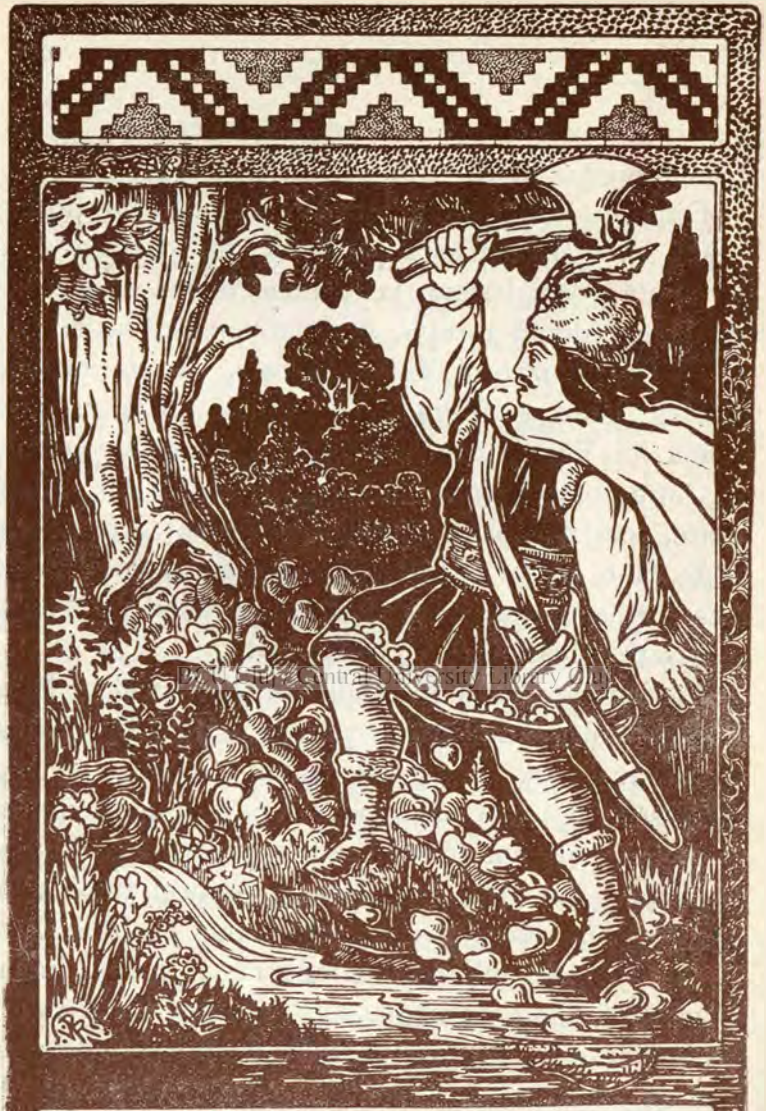

X. *Făt-Frumos și Mândra Lumii.*

«Cum a spart flăcăul tulpina, au început să curgă din văgăuna ei sute de mii de inimi tinere și frumoase», pag. 275.

Merge el iarăş multă, lungă împărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie, pânăce ajunge într'un câmp mare, mare, cu o iarbă veselă şi grasă până în genunchi. În mijlocul câmpului dormia pe iarbă un voinic oacheş şi sdravăn, iar împrejurul lui se învârtia în văzduh în semn de pază un paloş ascuţit şi sclipicios. Făt-Frumos se ciudeşte, cât se ciudeşte, de această minune şi-'şi zice în gândul său:

— Oare să omor eu pe acest năsdravăn acuma, până doarme, că dacă s'o trezi poate să mă omoare el pe mine? Ba, nu-l omor, — se resgândeşte omul iarăş — ci mai bine mă culc lângă dânsul, că tare sunt şi eu rupt de drum şi să vedem, ce va ieşi din această şozenie.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Se culcă Făt-Frumos lângă voinicul din câmp şi adoarme ca acela, care de atâta amar de vreme nu şi-a pus capul pe căpătâiu, nici nu şi-a odihnit trupul, rupt de greutăţile drumului.

Într'o vreme, colo către amiaz, se trezeşte voinicul celalalt şi uitându-se cu mirare la flăcăul de lângă dânsul, îşi zice:

— Oare cine să fie acest fecior, care a avut îndrăzneala, să se culce lângă mine? Eh, şi cum îmi vine pofta, să-mi moiu cel paloş în inima lui!

Dar iar se resgândeşte voinicul zicându-şi:

— Ba, nu-l omor, că şi el putea să mă omoare pe mine, când dormeam ca un butuc; îl las să trăească, că trebue să fie om de omenie!

Apoi se întoarce pe ceealaltă dungă şi doarme mai departe.

Colo de către'n sară se trezesc flăcăii amândoi

X. *Făt-Frumos și Mândra Lumii.*
«Eh, și cum îmi vine pofta, să-mi moiu cel paloș în inima luĭ!», pag. 277.

deodată. Flăcăul, cel care dormia în câmp, îi spune lui Făt-Frumos prin semne, că el este Voinic-mândru-înflorit şi feciorul lui Verde-Împărat nu mai poate de bucurie, că s'au întâlnit.

Făt-Frumos a scos pe dată inima din traistă, a pisăzat-o mărunţel-mărunţel, după cum l-a învăţat Mama Pădurii şi punând-o într'un pahar cu rachiu a dat-o voinicului, să o bea. Voinic-mândru-înflorit a băut-o şi apoi atât de puternic a chiuit, de i-a trecut prin urechi feciorului lui Verde-Împărat şi s'a auzit până la marginea acestei lumi şi mai departe pe celălalt tărâm.

Atunci voinicii s'au îmbrăţişat de bucurie, s'au prins fraţi de cruce până la moarte şi au plecat acasă la Voinic-mândru-înflorit, să se ospăteze şi să se veselească.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Şi-au petrecut ei, mă rog D-voastră, două nopţi şi două zile, dar a treia zi feciorul lui Verde-Împărat îi spune fărtatului său, că nu mai poate rămâne, ci pleacă, să-şi scape surorile din ghiarăle păgânilor. Voinicii duioşi se despărţesc cu durere, îi dă Voinic-mândru-înflorit fărtatului său un sac cu mere de aur din cel mai frumos măr al grădinei sale şi mai luându-şi odată rămas bun unul dela altul, drumarul pleacă cu sacul de-a umăr către curţile smeilor, a cumnaţilor lui.

S'a dus el şi s'a mai dus, multă lungă împărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie, şi ca vorba din poveste înainte mult mai este, pânăce au ajuns la smeul, care ţinea de nevastă pe sora lui cea mai mare. S'au bucurat ei iarăş de întâlnire şi a povestit feciorul lui

X. *Făt-Frumos și Mândra Lumii.*
«...Îi dă Voinic-mândru-înflorit fărtatului său un sac cu mere de aur». pag. 279.

Verde-Împărat, că a găsit pe Mândra Lumii şi că a umblat prin ţări multe şi necunoscute şi au adus un sac plin de mere de aur, cum nu s'a mai văzut prin aceste locuri, de când e lumea.

Făt-Frumos deslegă atunci sacul şi goli merele pe jos şi casa întreagă se umplu de o lumină şi strălucire orbitoare. Smeul privia uimit la merele depe jos şi se plecă, ca să-şi aleagă pe cel mai mare şi mai frumos. Şi cum stătea el, mă rog dumniavoastră, cu capul plecat, scoate voinicul cu grăbire paloşul din teacă şi-i taie grumazul. Apoi fără să mai zăbovească, bagă merele iarăş în sac ia pe soră-sa cu sine, iar curţile smeului le închină pustiului de locaş urîtului.

De aici s'au dus ei până la smeul, care ţinea de nevastă pe sora lui cea mijlocie, dar pentruca smeul, să nu bănuească nimica, aşteaptă femeia afară, iar feciorul lui Verde-Împărat intră în casă şi dupăce a dat bună dimineaţa începu el a povesti, pe unde a umblat şi ce a văzut şi că au adus de pe celalalt tărâm un sac de mere, cum nu s'a mai văzut prin acele locuri.

Voinicul deslegă sacul şi lăsă, să curgă merele pe jos, iar smeul se plecă, să-şi aleagă şi el unul şi cum stătea aşa plecat, scoase Făt-Frumos paloşul din teacă şi-i tăiă grumazul. Adună el merele, le bagă în sac cu grăbire şi luând şi pe sora cea mijlocie au plecat către curţile smeului, care a furat pe sora lor cea mai mică.

Ajungând acolo intră el iarăş singur în casă cu sacul pe umăr şi începu, să povestească, pe unde a

rătăcit, că au adus niște mere, atât de frumoase și de scumpe, cum nu au mai văzut nici smeul, nici soru-sa și goli merele pe jos. Smeul, lacom de atâta frumusețe, se aruncă, să-și ia un măr depe jos și cum stătea așa plecat, îi reteză Făt-Frumos și lui capul; adună merele și luând și pe sora lui cea mai mică au plecat cu toții cătră împărăție, ca Dumnezu să ne ție.

Dar mai nainte s'au abătut ei, mă rog dumniavoastră, prin acel codru întunecos, de au luat cu dânșii și bobocul cel de floare ascuns în umbra lui și voioși și în pace au plecat cătră casă, că țara întreagă era nedumerită și nu știa, dacă mai trăește Împăratul, pe unde e și ce face?

Și ajungând la împărăție, ca Dumnezeu să ne ție, au făcut mă rog dumniavoastră, un ospăț, atât de strălucit și de bogat, precum nici nu ați auzit dumniavoastră, decum să fi văzut; că cu drept așa nu s'a mai pomenit nici în lumea poveștilor decum aievea. Și au fost poftiți la acea veselie soarele cu luna, luceafărul cu stelele, toți craii și toți împărații din această lume și de pe ceealaltă, cu crăiesele și împărătesele lor, Feți-Frumoși cu păr de aur, zine oacheșe cu luceferii în frunte; dar dintre povestași am fost numai eu chemat, ca întotdeauna flămând și însetat. Și unde nu m'am ospătat și am chefuit alături cu împărații și unde nu am tras după masă o horă cu cele zine fermecătoare, de să mă credeți, boieri dumniavoastră, nu este chip, a vă spune cu vorbă omenească despre bunătatea și veselia, ce au fost la ospățul lui Făt-Frumos cu Mândra-Lumii!

X. *Făt-Frumos și Mândra Lumii.*
«Și cum smeul stătea așa plecat îi reteză Făt-Frumos și lui capul», pag. 282.

Dar şi au trăit fericiţi şi în pace până la adânci bătrâneţe şi au cârmuit cu bunătate şi înţelepciune împărăţia şi dacă n'au murit vor fi trăind şi astăzi.

Iar eu

Încălecai p'o şea
Şi v'o spusei aşa.
Încălecai p'un spine,
Să trăiţi cu bine!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

TABLA DE MATERII

BCU Cluj / Central University Library Cluj

TABLA DE MATERII

PAG.

I. Crăişorul Şărpilor 5

II. Impărăteasa furată 45

III. Ce n'a fost şi nu va fi 75

IV. Pipăruş Petru 85

V. Cenuşotca 117

VI. Pădureţul 141

VII. Fata de împărat cu stea în frunte 175

VIII. Ducipal şi Răităricâ 199

IX. Ginerele Dracului 215

X. Făt-Frumos şi Mândra Lumii 243

BCU Cluj / Central University Library Cluj